

BAGIBAGI

Yaubada Alugo Woiyawa i paliwitumaganeya

¹ Tiyopilasi, u buka tahatahayana u hinena Yesu a bagibagi i wawali hougana, ginouli atapuhi i dewadewahi po i iatatiyanehi a gilugilumi ² i nae po a siga iyetana Yaubada i waya po i gae hau yada. Yohola ega po ita gae ma Alugo Woiyawa a hanapugei litahatahaya a tu wituwetuwega i inaganihi i welehi. ³ A hilage u mulina dewa tapuna po tapunei i woogeletena meya a tu wituwetuwega ugolihi ma i mamae naka iyeta magouhi 40. Ma iyowai i woogeletena meya naka ega ani lunugoluwaluwaga ma tamogi moina dumana i lauyagohana. A tu wituwetuwega hi galeya po mitehi hi ibaabani naka Yaubada anani taniwaga i paliwelehi. ⁴ Hougana tauna po a tu wituwetuwega hi'mtuboina gogona ma i baha kadidili ugolihi i pa, 'Ega Yelusalem ona nenehaleya. Amau anani'mbenena i pali-paliwitumaganana a bahebaheya ona ototoni, ⁵ babana Yoni goilei lawa i bapatisohi ma taumi apo iyeta wabihaga u hinena Alugo Woiyawa ugolinei bapatiso ona waya.'

Yaubada Yesu i waya po i gae hau yada

⁶ Yesu a tu wituwetuwega mitehi hougana hi yam-tuboina gogona naka hi lubayadeya hi pa, 'Guyau, apo geke u hougana mi Isalaela i witaniwaga una wele meiyai?'

⁷ Yesu hai baha i wimihaya i pa, 'Amau tuawana a taniwagegei apo geke ginoulihi wawala hougahi ina hounihi ma ega ipa taumi ona hanapugehi. ⁸ Ma tamogi hougana Alugo Woiyawa ugolimi ina geleta, apo ona manini. Taumi apo tuwegau ona nohaya lawa atapuhi u Yelusalem dobuna ugolina po tupo Yudeya po Samaliya ma i nae po hipuli a u ani kokoe ugolihi.'

⁹ Geka a bahana u mulina Yaubada i waya po i gae hau yada. Hi ihalu ma yaloi Yesu i guduya po u matahi i lugowadeya.

¹⁰ Yesu i nena ma a tu wituwetuwega hi todi ma hi ihalugeya ma mala emosi lawa luwaga, hai kaleko wake-wakekehi awa hi lugeletehi po u liyaliyahi hi towotowolo.

¹¹ Lawahi luwaga hi lubayada hi pa, 'Lawa mi Galili, iyowai po o towolo ma o ihalu gae hau yada? Yesu lolowa mitehi o mamae ma iyowai Yaubada i waya po e gegae hau yada naka apo dewana emotanei ina gunawileya.'

Yudasa tu luhalenana

¹² Oliweta u oyana ma hi gunawilehi po hi nena u Yelusalem naka balana ega ita dao babana oyana naka Yelusalem u liyaliyana. ¹³ Ma hougana hi lui u Yelusalem po hi gae numa babanoyana wiluwaganaa ugolina, noka u hougana hi mimiyeya. Tu wituwetuwegahi naka: Pita, Yoni, Yamesa, Andulu, Pilipo, Tomasi, Batolomiu, Matiu, Yamesa Alipi natuna, Simona tauna mi Yudeya hai tu'mpaligudugudu, Yudasa Yamesa natuna. ¹⁴ Houga magomagouna tauhi ma Yesu tu wotagona wiwinehi, po Maliya, Yesu hinana, po Yesu walewalehina naka hi yamtuboina gogona ma hau tapalolo hi welewele mehi.

¹⁵ Houga noka ugolina tu witumagana nugote magouhi 120 hi'mtuboina mai ma Pita i towolo po ugolih i baha i pa, ¹⁶ 'Walewalehiu, Yaubada a baha amaka i limoineya. Ugolinei ma Alugo Woiyawa Dawita i tubahabahaya po i bahabaha piko tu'mpalihalena binei. Po amaka Yudasa tauna lawa i litahatahaehi po Yesu hi numa panipani. ¹⁷ Yudasana Yesu i winagani po a tupo i dewaya ata bagibagi u hinena, po tauna tulata igehouna.'

¹⁸ (Yudasana i benabenama po mihana hi weleweleya ugolinei hipuli i gimaleya. Ma geke hipulina ugolina i peu

po amamona a liyalapoila po i hilage. ¹⁹ Lawa atapuhi u Yelusalem hi nonoli yaka hipulina hi wigowaya hai ponei hi pa Akedama bo ta baheya Hipuli Waitalana.)

²⁰ Pita gasi i baha i pa, ‘Buka Sam ugolina Yudasa ubeina i baheya i pa,

“A numa ina gouda

po ega lawa igehoua u hinena ina mamae.”

Ma gasi Buka i pa,

“Tamogi lawa gehouna apo iyawena ina peli.”

²¹ Yaka apo yohola Yudasa tu luhalenana lawa awai houga magomagouna i mulitagotago Guyau Yesu a gae po a hopu ugolih, ²² ma gasi Yoni Yesu i bapatisoya hougana ma i nei po Yesu a gae hougana. Geka lawana tauna ina nei po Yesu a towolo meme tona ituwetuwegeya.’

²³ Ega yaka lawa luwaga gowahi hi bahehi: Yosepa ma gowana gehouna Basabasa ma gasi gowana gehouna Yusito; ma Matiyasi. ²⁴ Hi bahehi po i kokoe ma hi tapalolo hi pa, ‘Guyau, lawa hai winugonugotuhu u hanapugena dumahi. Yaka geke lawahi luwaga ugolih emosi u inagani una wogeleteya. ²⁵ Tauna apo geke bagibagina po wituwetuwegana Yudasa i nenehaleya ina towologeya babana Yudasa amaka i newahaga.’ ²⁶ Hai luwagahi hi wikibu gowagowadehi po Matiyasi a winagana i lugeleteya yaka tauna i lui tu wituwetuwega hai bolu magouhi 12 ugolina.

2

Alugo Woiyawa a nei

¹ Mi Yudeya hai toleha iyetana gowana Penitikosi. Noka hougana tu witumagana atapuhi hi’mtuboina gogona po hi winugoemota. ² Hi duhuduhuna po mala emosi ma gololo mei togowa baneina gololona yadei i hopu mai po numana i wihogoya. ³ Ma hai galena ugolina ginouli mei mayau ina laumenamena u hayahi, po menamenana

emosi po emosi lawa emosi po emosi i tatadadani. ⁴ Ma Alugo Woiyawa i wihogohi po i dewahi po pona tapuhi po tapuhigei hi ibaabani.

⁵ Lawa atapuhi hai witumagana Yaubada ugolina mei mi Yudeya hai witumagana tupo atapunei hi nei u Yelusalem po ipa hina toleha. Tauhi tu witumagana kadidili Yaubada ugolina. ⁶ Hougana gololona hi noonoli po bolu baneina hi'mboina nei numana u liyaliyana, po nugonugohi i goholi babana lawa emosi po emosi a pona i noonola tuhagaya. ⁷ Hai nugogohola po nugopilipili ugolina ma hi pa, 'Geka lawahi noka pite he ibaabani naka tauhi mi Galili?' ⁸ Ma iyowai po tauta emosi po emosi ata meygai ponana ta noonola tuhagaya? ⁹ Tauta mi Pateya po mi Midiya po mi Elama po mi Mesopotamiya po mi Yudeya po mi Kapadosiya po mi Ponita po mi Asiya ¹⁰ po mi Piligiya po mi Pampiliya po mi Isipita po Libiya ani taniwagana tupohihi Sailini u liyaliyana. Ma gehouta Loma tu mimiyena, ¹¹ naka tupota ata babada mi Yudeya ma tupota moina mi Loma ma ata witumagana mei mi Yudeya. Ma gehouta mi Kilita po mi Alebiya. Tamogi ginouli baneihi Yaubada i dewadewahi ataputa ata ponei he bahebahehi ma ta noonolihi.' ¹² Hai nugogohola po hai nugopilipili ugolinei ma yohola hi lulubayadena mehi hi pa, 'Geka ginoulina anona awai?'

¹³ Ma gehouhi tu witumaganahi hi paliguyoguyougehi hi pa, 'Geka lawahi hi uma po hi buuwa.'

Pita a baha bolu ugolih

¹⁴ Ega yaka Pita ma tu wituwetuwegahi gehouhi magouhi 11 mitehi hi towolo, po Pita ponana i lata ma bolu ugolih i baha nae i pa, 'U lawa mi Yudeya po taumi atapumi u Yelusalem o mamae, ona lautanigana imahi ma a paliwelemi. ¹⁵ Ami nugotuhu o pa tiyai tota uma po tota buuwa ma tamogi eega, babana geke apoma e gegae

ata malatomtom amna kabudalana ugolina. ¹⁶ Ma tamogi moina dumana geke awai e wawala naka Yaubada a tu bahapiko odubona gowana Yoela i bahehi. ¹⁷ Yaubada i baha i pa:

“Houga sigasigana u hinena apo geke dewahi a dewehi
Alugo Woiyawa apo lawa atapuhi a welehi.

Natunatumi ololotohi po wiwinehi apo u baha hina bahabaha pikogeya,
ami hewahewali
ma babada apo u kawaimoina hina luboniyehi.

¹⁸ Ee, noka houkana ugolina u tu bagibagi ololotohi po wiwinehi,
Alugo Woiyawa apo a welehi
po u baha hina bahabaha pikogehi.

¹⁹ Apo u manini hau yada a wogeletehi,
ma u wekiwekilala hau hipuli a wogeletehi.

Tala po mayau ebebalana po bogahu wopotopotona.

²⁰ Kabudala apo ina uguwi
ma wama hiya ina kaya po ani galenana mei tala,
ma muliyei apoma Guyau a iyeta ina geleta,
naka iyetana iyeta baneina po namanamalina.

²¹ Ma apoma iyawoi nawa Guyau gowanei hina laupali apo hina luyagohana.” ’

²² Pita gasi i baha i pa, ‘U lawa mi Yudeya, geke bahahi ona nonolihi: Yesu Nasaletagei, Yaubada a manini po a wipoya po a wekiwekilala amodewedewei i wogeletehi po ugolinei Yaubada a winagana i limoineya. Tauta geke ta hanapugeya babana u hayata i wawala. ²³ Yaubada i nugotuhu lagoneya yaka Yudasa Yesu u nimami i houni, ma taumi o uni babana ombeneneya tu apapoe lawahi ugolih i po hau ani take hi tutuya po i hilage. ²⁴ Tamogi Yaubada i witowolo meya hilage ugolina po hilage wiyuwahi i

wihalehi, babana hilage ega a kadidili emoemotana ipa ina womomohi. ²⁵ Ubeina po Dawita i baha i pa,

“Houga magomagouna Guyau u matana a gagaleya.

U awala hinebawau e mamae
ugolinei apega lawa hina lipilipiliu.

²⁶ Geka binei nugonugou i kaoha

ma u baha kaoha awa,

yaka hawena apo uyogou ina buda

ma a nugotuhu lagoneya a towolo meme ugolina.

²⁷ Matababana tau apega hau hiyoyowa una nugohelau

yaka gasi apega am tu bagibagi una palihaleu po
hiniu ina buda.

²⁸ Tam luyagohana tahayana u wiatatiyeu,

ma tau tam u matam apo a kaoha duma.”

²⁹ Gasi Pita i baha i pa, ‘Walewalehiu, dumalugei apo a paliwelemi naka gogata Dawita i hilage po hi guluwi ma kokowagana amalai e mamae ugolita. ³⁰ Tauna tu wipiko ma Yaubada a paliwitumagana kadidilina ugolina i hanapugeya. Yaubada a paliwitumagana ipa apo Dawita gogana emosi ina witaniwaga mei Dawita. ³¹ Ma Dawita i nugotuhu lagoneya apo Yaubada awai ina dewaya. Yaka Keliso a towolo meme ubeina i baha i pa, “Apeega hau hiyoyowa una nugohaleu ma hiniu apeega ina buda.” ³² Naka binei Yaubada geka Yesuna hilage ugolina i witowoli, ubeina ma tauyai tu baha moina babana matiyei to galeya.

³³ Yesu i wohepaya po u awala hinebawana e mamae. Ma a paliwitumagana ubeina Alugo Woiyawa Yesu i weliyai. Yaka i dewa geka amalai o noonolihi po o gagalehi naka Yesu anani'mbenena i lautepaneya ugoliyai. ³⁴ Dawita ega ita gae hau yada mei Yesu ma tamogi i pa,

“Yaubada u Guyau ugolina i baha nae i pa:
U awala hinebawau una duhuduhuna

³⁵ a sigana am gawiya una kadidili lagonihi po aem u labena a hounihi.”

³⁶ U lawa, mi Isalaela atapumi, ipa ona hanapugena dumaya geke Yesuna hau ani take o tuutulawiteya naka Yaubada i dewaya po Yesu tauna Guyau po tauna Besinana lawana.’

³⁷ Hougana lawa geke bahahi hi noonolihi po hi nugotona. Hi baha nae Pita po tu wituwetuwegahi gehouhi ugolihhi hi pa, ‘Walewalehiyai, apo awai to dewaya?’

³⁸ Pita ugolihhi i baha nae i pa, ‘Atapumi ona nugobui ma bapatiso Yesu Keliso gowanei ona waya, po apo Yaubada ami apapoe ina paligigilihi ma ani’mbenena Alugo Woiyawa ona tuhagaya, ³⁹ babana Yaubada a paliwitumagana Alugo Woiyawa binei ugolita po natunatuta ugolihhi po bala daodaohi tu miyehi ugolihhi. Guyau ata Yaubada e igiigimana ataputa ugolita.’

⁴⁰ Pita guguya daodaona i welehi Yesu tuwegana ubeina ma i palihunahunahi i pa, ‘Ami apapoe ona palihalehi yaka apega tu apapoe mitehi ona hilage.’ ⁴¹ Iyawoi Pita a baha hi itumaganeya naka noka iyetana ugolina bapatiso hi waya. Magouhi mei tausana tonuga hi lui tu witumagana gugunihi ugolina. ⁴² Ma tu wituwetuwega hai wiatatiyana po hai wilawalawa ugolihhi hi palihalena mehi. Ma gasi palawa omtomotomuna ugolina Yesu hi nugonugohepaya ma hi tapatapalolo.

Wilawalawa tu witumagana u hayahi

⁴³ Yaubada a manini po a wipoya tu wituwetuwega ugolihhiyei i wogeletehi po lawa atapuhi hi matouta.

⁴⁴ Tu witumagana atapuhi hi meme labelabena mehi ma hi ginouli luluemota. ⁴⁵ Hai hipuli po hai gapola hi gimalena halehi ma mihahi hai lawa, tu witumagana ega hita igapola hi welehi. ⁴⁶ Iyeta emosi po emosi Yelusalem hai numa dalabu baneina ugolina hi yamboina

gogona. Ma Yesu hi nugonugohepaya palawa omtomuto-munei naka anai kaohahi po anai nugoemotahi hai numa emosi po emosi ugolina hi yamgogoneya. ⁴⁷ Yaubada hi hunehuneya ma tu meuputa lawahi tu witumaganahi hi lunugodewedewehi. Ma Guyau iyeta emosi po emosi tu witumaganahi i laimagouhi lawa tu nugobuigei.

3

Pita ma Yoni tu aepapa hi luyawahi

¹ Ibiga u tipolina, lupali kabudalana ugolina Pita ma Yoni hi nae Yelusalem numa dalabu baneina ugolina.

² Noka hougana lawa aena paapana hinana u managona ma noka pite i wawala. Iyeta emosi po emosi hi awala niyeya po numa dalabuna baneina matetana, gowana Mateta Diidigana ugolina hi huhouni. Ma hagu lawa tu lui ugolih i laupali. Noka pite houga magomagouna i dewadewa. ³ Hougana Pita ma Yoni hi luilui ma i galehi yaka i lupali ipa mone hina weleya. ⁴ Hi todi po hi gagaleya ma Pita i pa, 'Una galeyai!' ⁵ Ega yaka i ihalugehi anai witumaganana ipa apo awai hina weleya.

⁶ Ma Pita i pa, 'Ega u mone ma tamogi awai ugoliu e mamae apo a welem. Yesu Keliso Nasaletagei gowanei una towolo po una nae.' ⁷ Apoma Pita tu aepapana u awala hinebawana i wogo po i witowoli. Mala emosi ma ae yapayapana po ikwalukwaluna hi kadidili. ⁸ Ma i lupa gae po i hopu i lautowologeya po i nae. Apoma i nenelupalupa ma Yaubada i hunehuneya ma Pita po Yoni mitehi hi lui numa dalabu baneina ugolina. ⁹ Lawa atapuhi i nenelupalupa ma Yaubada i hunehuneya hi gagaleya ¹⁰ po hi galena tuhaga, tauna Mateta Diidigana ugolina i duhuna houga magomagouna ma mone i laupali. Hai galena tuhagaya awai i wawala ugolina ma apoma hi gohola dumahi po hai winugonugotuhu hi kokoe.

Pita a guguya numa dalabu baneina ugolina

¹¹ Tu aepapana hi lauyawahi Pita ma Yoni ugolihhi i womomota po Solomona a kape ugolina hi mamae. Ma lawa atapuhi anai nugogoholahi hi wibulibulili nae po ugolihhi hi'mtuboina. ¹² Hougana Pita lawahi i gagalehi po ugolihhi i baha nae i pa, 'U lawa mi Yudeya, iyowai po geke dewana o goholeya ma iyowai po o ihalugeiyai? Omi nugotuhu o pa i kadidili bo i dewadewa Yaubada u matana ugolihhiyei geke lawana tota dewaya po ita nena? ¹³ Abelaham po Isako po Yakobo hai Yaubada, googata hai Yaubada tauna a tu bagibagi Yesu kawaidewadewa wotalagaena i weleya. Taumi ombeneneya tu taniwaga ugolihhi ma o wihinigiyeya Pilato u matana. Hougana Pilato ipa ina wohaleya ma taumi yohola o ikawakoyakoyameya. ¹⁴ Tauna Lawa Waiwoiyawana po Dumadumaluna, tamogi o wihinigiyeya ma o lupali po tu'munugo Pilato i wohaleya. ¹⁵ Yaka taumi Lawa Luyagohana tu weleta o uni ma tamogi Yaubada hilage ugolina i witowola meya. Geka ubeina tauta tu baha moina. ¹⁶ Geka lawana o gagaleya po o hanahanapugeya naka witumagana Yesu gowanei kadidili po dewadewa i waya atapumi u matami.

¹⁷ 'Ma walewalehiu, amalai a hanapugeya taumi po ata tanitaniwaga awai Yesu ugolina hi dewadewaya naka o dewaya babana o winugoneina. ¹⁸ Amaka mei lolowa Yaubada a baha tu bahapiko atapuhi ugolihhiyei i wogeleteya naka apo a Besinana hinina ina iyuwa amaka Yaubada i limoineya. ¹⁹ Ugolinei ona nugobui ma ona luhagawilemi yaka apo Yaubada ami apapoe ina hamaga halehi ²⁰ ma Guyau wiyagohina hougana ina welemi. Ma apo Yesu, Yaubada a Besinana amaka i inagani ubeita ina himila hopunena meyai. ²¹ Hau yada apo ina mamae a sigana ina gunawileya po ginouli atapuhi ina liwou mehi, mei lolowa Yaubada a tu bahapiko waiwoiyawahi

hi pikogeya. ²² Ma tu bahapiko Mose i pa, “Yaubada ata Guyau apo tu bahapiko gehouna mei tau ina himili ugolimi. Taumi omi bolu ugolinei ina nei. Ginouli atapuhi ina ibaabaniyehi ona lautaniganehi. ²³ Iyai noka tu wipikona awai ina bahebahehi ega ina lautaniganehi apo Yaubada bolu ugolina ina wihaleya po ina houni hau hilage.”

²⁴ ‘Tu bahapiko Samwela a u houga ma i wawala po i gegei naka awai hi bahebahehi amalai he waawala. ²⁵ Tauta tu bahapiko googahi ugolinei Yaubada wiwogatala i dewadewayaya googata mitehi a tu bahapiko ugolihiyei i bahebahehi naka tauta ubeita. Mei a baha nae Abelaham ugolina i pa, “Am guguni ugolihiyei apo lawa atapuhi hau hipuli kawaidewadewa a welehi.” ²⁶ Yaka Yaubada a Tu bagibagi Yesu i winagani ma i himili po i netahaya mai tauta mi Yudeya ugolita. Ugolinei ami dewa apapoehi ugolihhi ina wiiwilimi naka anani kawaidewadewa ugolimi.’

4

Pita ma Yoni tu wiwogatala u matahi

¹ Pita ma Yoni yohola lawa ugolihhi hi ibaabani ma tu witalaguyaba babadahi po numa dalabu baneina tu galena itete hai bada po Sadusi hai bolu hi nei ugolihhi. ² Uyohi i gigai babana Pita ma Yoni Yesu hi iatatiyaneya ma hilage ugolina a towolo meme hi kawaimoineya, apo lawa hilage ugolina hina towolo meme. ³ Yaka hi panihi po numa panipani ugolina hi hounihi po hi eno babana amaka kabudala i nae. ⁴ Ma tamogi lawa i maga bahana hi noonoli hi witumagana, po tu witumagana lawahi hai maga i gae mei tausana nimitutu.

⁵ Malatmtomgei mi Yudeya hai tanitaniwaga po babadahi po hai lugagayo tanitaniwagahi hi’mtuboina

u Yelusalem. ⁶ Anase, tu witalaguyaba hai taniwaga po Kaiyapa po Yoni po Alesana po tu witalaguyaba hai taniwaga a guguni gehouhi ipa Pita ma Yoni mitehi hina wibaabani. ⁷ Yaka Pita ma Yoni u naohi hi witowolihi ma hi lubayadehi hi pa, ‘Iyai a manini bo iyai gowanei tu aepapa o luyawahi?’

⁸ Alugo Woiyawa Pita i wihogoya po hai baha i wim-iheya i pa, ‘Taumi lawa tu tahaya po tu taniwagehi, ⁹ inapa amalai ona laubayadiyai dewa dewadewana tu aepapa ugolina to dewedeweya ubeina po iyowai ma i wodewadewa, ¹⁰ naka atapumi ona hanapugeya po mi Isalaela lawahi atapuhi hi hanapugeya naka Yesu Keliso Nasaletagei gowanei. Tauna o itakeya po tauna Yaubada hau hilage ma i itowola meya, ugonei geke tu aepapana anai dewadewana u matami e towotowolo. ¹¹ Yaubada a Buka i bahebaheya Yesu binei i pa,

“Tu lunuma, taumi geke ogolana o ihinigigiyeya naka i gunabuiya po ogola gegedumana.”

¹² Hau hipuli ega iyai gehouna tu wiluyagohana. Yesu tauna tuawana, Yaubada lawa i weleta po gowanei emoemotana ta luyagohana.’

¹³ Pita ma Yoni hai nugomotu ugolina ma tu wiwogatalahi hi goholihi, babana hi hanapugeya Pita ma Yoni tauhi tu mae u meyagai po ega hita wisikulu, ma amaka hi hanapu. Apoma tu wiwogatalahi hi nugotuhu tuhagaya naka Pita ma Yoni Yesu mitehi hi liya nae. ¹⁴ Tamogi ega emoemotana ipa awai hina baheya babana tu aepapana hi lauyawahi u liyaliyahi i towotowolo. ¹⁵ Tamogi hougana hi palihalehi po hi meliya wogatala numana ugolina ma tu wiwogatalahi tuawahi hi ibaabani, ¹⁶ hi pa, ‘Apo geke lawahi iyowai ta dewahi? Lawa atapuhi u Yelusalem tu mae manini baneina hi galeyaya, po ega emoemotana ta

wikawakoyakoyameya. ¹⁷ Tamogi geke lawahi ta pali-gagalihi po ega Yesu gowanei lawa awai ugolina hina bahabaha nae, po geke dewana apega lawa u hayahi ina lata.’

¹⁸ Ega yaka Pita ma Yoni hi otugena mehi po hi lui ma hi paliguduguduhi hi pa, ‘Ega houga igehouna Yesu gowanei ona ibaabani po ona iatatiyana.’

¹⁹ Tamogi Pita ma Yoni hai baha hi wimiheya hi pa, ‘Taumi tuawami ona wikahaya meemeka Yaubada u matana i dumalu, to wiponawogogemi bo Yaubada to wiponawogogeya. ²⁰ Awai to gagalehi po awai to noonolihi ega emoemotana to bahena woloehi.’

²¹ Tu wiwogatalahi hi’mpaligudugudu kadidili ugolihi ma hi wohalehi po hi nae. Ega emoemotana po hina panihi babana awai i waawala ubeina lawa atapuhi Yaubada hi wotalagiyeya. ²² Lawana ugolina geke luyagohana wekiwekilalana i waawala naka a bolima magouhi 40 i lagoni.

Tu witumagana hai nugomotu ubeina hi tapalolo

²³ Hougana Pita ma Yoni hi woohalehi hi gunawilehi po hi nae hai lawa ugolihi po awai tu witalaguyaba babada po mi Yudeya hai tanitaniwaga hi palipaliwelehi hai lawa ugolihi hi wibenabena. ²⁴ Ma hai lawahi hi noonoli po atapuhi hi winugoemota ma hi tapalolo Yaubada ugolina hi pa, ‘Guyau Wasawasa, yada po hipuli po boga po ginouli atapuhi u hinehi he mamae Tu wiwawalihi. ²⁵ Alugo Woiyawei gogiyai Dawita, am tu bagibagi u dewaya po i baha i pa,

“Iyowai po tauhi ega mi Yudeya uyohi i gigai duma?

Ma iyowai po tu mehipuli hai nugotuhu ega anona?

²⁶ Hipuli wasawasahi hi nonogo mehi
ma tu taniwaga hi’mboina gogona

po ipa Guyau Yaubada a Besinana mitehi hina igawiyehi.”

²⁷ Moina, Heloda ma Ponotiyo Pilato geke meyageina baneina ugolina mi Isalaela po tauhi ega mi Yudeya mitehi hi'mboina gogona. Ma Yesu am Tu bagibagi waiwoiyawana, tauna u dewaya po am Besinana hi wigawiyeya. ²⁸ Hi'mboina gogona po ginouli atapuhi am wipoya po am nugotuhugei ipa apo hina waawala naka hi dewahi. ²⁹ Ma Guyau, amalai hai ani'mpalilowolowo ugolihi una galena nae. Ma tiyai am tu bagibagi una dewiyai po to nugomotu am tuwega bahenana ugolina. ³⁰ Nimam una lodomi po lawa una luyawahihhi ma manini po wekiwekilala una dewahi po am Tu bagibagi waiwoiyawana, Yesu gowanei hina wawala.’

³¹ Hougana tapalolo hi laiwoleoya, dobuna ugolina hi yamboina i wiguhu. Ma atapuhi Alugo Woiyawa i wihogohi po Yaubada tuwegana anai nugomotuhi hi wiwawala po hi iyahoneya.

Tu witumagana hi iginouli luluemota

³² Tu witumagana atapuhi hai winugonugotuhu po hai luhogala emosi. Ega iyai gehouna ita pa ‘Geka tau u ginouli.’ Iyai ginouli awai i tanitaniwageya naka atapuhi ubeihi. ³³ Guyau Yesu a towolo meme naka wipoyagei tu wituwetuwegahi hi ibaabaniyeya lawa ugolihi. Ma Yaubada i kawaidewadewa dumahi. ³⁴ Boluna ugolina ega iyai gehouna awai ugolina ita kuku. Iyawoi waihipulihhi po wainumahhi naka hi gimalena halehi ³⁵ ma monehi tu wituwetuwega hi welehi po tauhi hi nohaya. Iyawoi hagu ugolina hi kukuku hi welehi.

³⁶ Ega yaka Yosepa, lawa Saipilasigei, ma a guguni Libai, naka tauna tu wituwetuwegahi hi wigowaya po Banabasi (Banabasi anona, tu winugokadidili natuna) ³⁷ a hipuli

tupona gehouna i gimalena haleya ma monena i niyeya po tu wituwetuwegahi u nimahi i houni.

5

Ananaya ma Sapaila

¹ Lawa gehouna gowana Ananaya, agona gowana Sapaila, mitehi hai hipuli tupona hi gimalena haleya.

² Sapaila i hanapugeya naka hipulina monena tupona Ananaya i womomohi, tauna tuawana ubeina. Ma tupona tu wituwetuwega u nimahi i houni ma i koyama i pa, ‘Geka hipuli mihana atapuna.’

³ Ma Pita i baha nae ugolina i pa, ‘Ananaya, iyowai po u palihalena mem po Tomodulele nugonugom i taniwageya, ma Alugo Woiyawa u koyameya po hipuli monena tupona u womomohi?’ ⁴ Lolowa ega hipulina uta gimalena haleya naka tam galimgei. Ma muliyei u gimalena haleya po monena tam galimgei. Yaka iyowai po u nugonugom u pa apo geke pite dewa una deweya? Lawa ega uta koyamehi ma Yaubada u koyameya.’

⁵ Hougana Ananaya geke bahahi i noonolihi po i guli po i hilage. Ma tuwegana tu nonolina atapuhi hi matouta.

⁶ Hewahewali hi wotowolo po hi woimahi ma hi awala hopuneya po hi guluwi.

⁷ Mei kabudala gaogaona tonuga hi kokoe ma Ananaya agona i geletai. Ma tamogi awai i waawala ega ita hanapugeya. ⁸ Pita wawinena ugolina i baha nae i pa, ‘Una paliweleu, tam ma agom ami hipuli mihana atapuna gegeka?’

Wawinena i wimeiha i pa, ‘Ee, atapuna.’

⁹ Yaka Pita i baha nae ugolina i pa, ‘Iyowai po tam ma agom o pa Guyau Alugona ona ludadani? Hewahewal-
ihi agom tu guluwina naka geke kabudalana tauhi hau mateta, ma apo hina awala hopunem gasi.’ ¹⁰ Mala emosi

ma wawinena Pita u aena i guli po i hilage. Hewahewalihi hi lui mai po hi gagaleya naka amaka i hilage, yaka hi awala hopuneya po agona u liyaliyana hi guluwi. ¹¹ Tu witumagana atapuhi po geke tuwegana tu nonolina atapuhi hi matouta дума.

Manini ma wekiwekilala

¹² Manini po wekiwekilala magomagouhi lawa u hayahi tu wituwetuwegahi hi dewadewahi. Houga magomagouna tu witumagana atapuhi hi yamboina gogona Solomona a kape ugolina. ¹³ Iyawoi ega hita itumagana hi matouta po tu witumagana mitehi ega hita yamboina gogona. Ma tamogi hi wiyateyatehi ma hi hunehi. ¹⁴ Ma tamogi tu witumaganahi hai bolu i lalata. Oloto po wiwine iyawoi Guyau hi itumaganeya naka hi luilui. ¹⁵ Tu wituwetuwegahi hai dewa ugolihhi ma tu tootogo hi awala hopunehi po u tahaya pata po liyapa ugolihhi hi wienohi. Apo Pita a nae ugolina, ipa kabudala ina lalani po alugona ina yato tu tootogohi ugolihhi po hina luyagohana. ¹⁶ Lawa boluhi, hai tu tootogo po lawa alugo palopaloumana i luiluihi hi neihi mai u Yelusalem po atapuhi hi lauyawahihhi.

Tu wituwetuwega hi wihiniwiyuwahi

¹⁷ Tu witalaguyaba hai taniwaga ma tu wimulitagona tauhi Sadusi hai bolu gehouna tu wituwetuwegahi hi'mgenagenalilyehi. ¹⁸ Yaka tu wituwetuwegahi hi panihhi po bolu hai numa panipani ugolina hi hounihhi. ¹⁹ Tamogi noka upomna, Guyau a tu winoyanoya yadei i hopu mai po panina matetana i hoeya ma tu wituwetuwegahi hi hopu. Ma ugolihhi i baha nae i pa, ²⁰ 'Ona nae numa dalabu baneina ugolina po ona towolo, ma lawa geke luyagohanana tuwegana atapuna ona paliwelehi.'

²¹ Tu wituwetuwegahi hi wiponawogo po malatomtom kikina hi lui numa dalabu baneina ugolina po wiatatiyana hi wiwawali.

Tu witalaguyaba hai taniwaga ma a tu wotago, mi Isalaela babadahi hi otugehi po tauhi tu wiwogatala awa omboina baneina hi waya. Ma apoma baha hi himili po i nae hau numa panipani ipa tu wituwetuwegahi hina neihi mai omboinana ugolina. ²² Hougana numa panipani tanitaniwagahi hi gelegeleta po ega tu wituwetuwega gehouna hita tuhagaya numana ugolina. Ega yaka hi gunawilehi po hi wibenabenama hi pa, ²³ ‘To tuhagaya naka panina anai gudu momotana po tu galena itetena hau mateta hi towotowolo. Ma tamogi hougana to hoe-hoeya naka ega iyai gehouna u hinena tota tuhagaya.’ ²⁴ Hougana tu witalaguyaba hai taniwaga po tu witalaguyaba babadahi po numa dalabu baneina tu galena itete hai baha hi noonoli po hi winugonugotuhu bala tapuna hi pa, ‘Apo awai ina geleta?’

²⁵ Ma lawa gehouna i lui mai po i baha nae ugolih i pa, ‘Ona lautanigana, lawahi hau numa panipani o huhounihi naka numa dalabu baneina ugolina he towotowolo, ma lawa he iatatiyehi.’ ²⁶ Ega yaka numa panipani taniwagana a hewahewali mitehi hi nae po tu wituwetuwegahi hi weluwinihi po hi gunawilehi. Ma tamogi ega hita lihunahunahi babana hi matouta hi pa apo lawa hina luuyogigai po tu galena itete hina lugeimahi.

²⁷ Tu wituwetuwegahi hi luiyehi po tu wiwogatala u naohi hi witowolihi. Ma tu witalaguyaba hai taniwaga i lubayadehi i pa, ²⁸ ‘Paligudugudu kadidilina to welemi to pa ega Yesu gowanei ona iatatiyana. Ma awai o dewadewayaya amaka o galeya? Ami wiatatiyana o nohaya po Yelusalem i wihogoya, ma geke lawana a hilage gouna ipa ona weliyai.’

²⁹ Pita ma tu wituwetuwegahi gehouhi hai baha hi wimiheya hi pa, 'Yaubada ipa tona iponawogogeya, ma ega ipa lawa. ³⁰ Googata hai Yaubada, Yesu hilage ugolina ma i witowolo meya. Tauna o uni hau ani take o tuutulawiteya ugolina ma ³¹ tauna Yaubada i wohepaya po u awala hinebawana i houni. Tauna Tu tahaya ma Tu wiluyagohana, ipa lawa mi Isalaela ata gaogao ina weleta po ta nugobui po apo ata apapoe ina paligigilihi. ³² Tiyai tu baha moina geke ginoulihi ugolihi, mei gasi Alugo Woiyawa, tauna Yaubada anani'mbenena tu wiponawogogena ugolita.'

³³ Hougana tu wiwogatalahi geke hi noonoli po uyohi i gigai duma po ipa hina unihi. ³⁴ Ma lawa gowana Gameliyela a bolu Palisi ma lugagayo tu wiatatiyanena po gasi tu wogatala gehouna lawa hai ani wiyateyate, tauna i towolo po i baha po tu wituwetuwega hi himila hopunehi hau uputa. ³⁵ Apoma i baha nae a lawa ugolihi, i pa, 'U lawa mi Yudeya, geke lawahi ugolihi awai ona dewadewayaya ipa ona gagalena imahi. ³⁶ Lolowa Tiudasi i towolo po ipa tauna lawa hai tu tahaya gehouna, po lawa magouhi mei 400 hi imulitagoya. Tamogi lawa gehouhi hi uni ma tu wotagona hi gunanohanohahi po a bagibagina i yababa. ³⁷ Geke u mulina Yudasa Galiligei, lawa omhiyawahi hougana i towolo po lawa gehouhi i teinihi po hi wootagoya. Tauna gasi lawa gehouhi hi uni ma tu wotagona hi gunanohanohahi. ³⁸ Ugolinei ma geke pite dewa amalai ipa a paliwelemi naka ega ugolihi ona wogowogo nae. Ona palihalehi po tuawahi. Inapa geke hai bagibagina lawa ina ununugeya yaka apo ina yababa. ³⁹ Ma inapa hai bagibagina Yaubada ina ununugeya, ega emoemotana ona lagonihi, babana meka po apo ona tuhaga memi naka taumi Yaubada ona igawiyeya.'

⁴⁰ Ega yaka tu wiwogatalahi Gameliyela a wiututu lu-

lougou hi wotagoya. Tu wituwetuwegahi hi otugehi po hi lui ma hi kodikodilihi po i kokoe ma hi paliwelehi ega hougou gehouna Yesu gowanei hina ibaabani. Ma apoma hi wohalehi po hi nae.

⁴¹ Tu wiwogatalahi hi nenehalehi naka kaoha i wihogohi babana Yaubada apoma i hiyawihhi emoemotana hiniwiyuwa Yesu gowana binei hina waya. ⁴² Ma iyeta emosi po emosi numa dalabu baneina ugolina hi yamboina gogona po gasi lawa hai numa ugolihhi Yesu tauna Besinana lawana a tuwegana dewadewana hi iatatiyaneya po hi guuguyeya.

6

Tu wituwetuwega tu haguhi

¹ Noka u hougana Yesu tu wotagona hi magamaga po mi Giliki mi Yudeya mitehi hi gamogahigahi. Mi Giliki hi pa yaniyani omgutana iyeta emosi po emosi ugolina hai hiwahiwapo hi lauwiwilihi. ² Ega yaka tu wituwetuwegahi magouhi 12 tu wotago atapuhi hi otugehi po hi'mboina ma hi pa, 'Ega ita dumalu ipa Yaubada a baha guguyana to wohouni ma yaniyani gutana ugolina to genogeno. ³ Ugolinei, walewalehiyai, lawa magouhi 7 u hayami, o hanahanapugehi tauhi Alugo Woiyawa e tanitaniwagehi po hanahanapuhi ona winaganihi po tauhi geka bagibagina ugolina hina towolo. ⁴ Ma tiyai lupali po Yaubada a baha luguguyana ugolina, ega i gaogao to hahaleya.'

⁵ Atapuhi geka nugotuhuna ugolina hi kaoha yaka Sitibeni hi witowoli. Tauna lawa waitumaganana ma Alugo Woiyawa ugolina. Ma Pilipo po Polokola po Nikano po Timona po Pamenasa po Nikolosi, lawa Anitiyokagei, a witumagana ega mei mi Yudeya ma hi buiuya po mei tauhi.

⁶ Geka lawahi hi inaganihi naka atapuhi hi wogeletehi

tu wituwetuwegahi ugolihi po hi wotepanihi ma hi lupaliyehi.

⁷ Ma Yaubada a baha i gunanohaya po i lata. U Yelusalem tu wimulitago hi magamaga po tu witalaguyaba boluhi witumaganana hi wiponawogogeya.

Sitibeni hi numa panipani

⁸ Sitibeni naka Yaubada a lunugotootogo po a wipoya i wihogoya. Ugolinei lawa u hayahi manini po wekiwekilala i dewadewahi. ⁹ Ma tu tapalolo mi Yudeya tamogi tauhi, mi Sailina po mi Alesana po mi Silisiya po mi Asiya atapuhi hai tapalolo boluna gowana hi pa, 'Palipalihalenahi,' hi towolo po Sitibeni mitehi hi igegae. ¹⁰ Tamogi Alugo Woiyawa hanapu Sitibeni i weleya po ugolinei i ibaabani naka ega emoemotana a baha hina wimihehi.

¹¹ Ega yaka lawa gowadei hi wimihehi ma hi witowolihi po tauhi hi pa, 'To lautanigana ma Mose po Yaubada i iapapoenihi.'

¹² Geka ugolina ma lawa po mi Yudeya tanitaniwaga po lugagayo tanitaniwagahi hi linugoapapoenihi. Yaka hi nae po Sitibeni hi numa panipani po hi neiyai tu wiwogatala ugolihi. ¹³ Ma lawa gehouhi hi neihi mai po Sitibeni hi benabenama koyakoyameya tu luhetala ugolihi, hi pa, 'Geka lawana houga magomagouna ata numa dalabu waiwoiyawana po Mose a lugagayo e iapapoenihi. ¹⁴ To lautanigana ma i pa Yesu Nasaletagei apo geka numa dalabuna ina wiapapoeya ma ata dewa Mose ugolina ma i wawala po i nenei ina buinihi.'

¹⁵ Tu wiwogatala atapuhi hi tugutugula naka hi toti ma Sitibeni hi gagaleya naka tepana mei tu winoyanoya yadei.

7

Sitibeni a baha tu wiwogatala ugolih

¹ Tu witalaguyaba hai taniwaga Sitibeni i lubayadeya i pa, ‘Geka lawahi awai hi bahebahehi naka moinahi?’

² Sitibeni hai baha i wimiheya i pa, ‘Walewalehiu po amamau, ona lautanigana! Gogata Abelaham goila luwaga u tipolina i mamae yohola ega a u dobu u Halana ita mae ma Yaubada Diidigana i wogeletena meya ugolina.

³ Hougana i wogeletena meya naka i baha nae ugolina i pa, “Am hipuli po am dobu lawahi una nehalehi po una nae hipuli gehouna apo ana iatatiyem ugolina.”

⁴ Ega yaka goila luwaga hipulina i nehaleya po i nae u Halana i mae. Amana i hilage po u mulina Yaubada Abelaham noka hipulina ugolina i wihaleya po geka hipulina ta mimiyeya ugolina i houni. ⁵ Noka hougana Yaubada Abelaham ega hipuli tupona ita weleya, ma tamogi i paliwitumagana ipa apo ina weleya. Hipulina apo tauna galinei po gasi a hewahewali guguninei hina nenei ubeihi. Noka hougana Yaubada geka paliwitumaganana i dewadewaye, Abelaham ega natuna. ⁶ Ugolinei ma Yaubada i baha nae Abelaham ugolina i pa, “Am guguni apo u tupo geha hina mae. Noka hosi apo hina itubagibagi ma ega mihahi, ma gasi hina dewadewa yabayababehi ma hina mamae bolima magouhi handele wohepali (400). ⁷ Tamogi dobuna ugolina hi wobagibagi lawahi apo a libahibahihi. Ma muliyei apoma apo noka dobuna hina hopu haleya po geka u dobuna hina wotalagiyeu.” ⁸ Ma Abelaham i laueeneya naka guguninei logaloga ololotohi hai wekiwekilala hini omhapina hina welehi. Abelaham Isako i guni po gaogao emosi i kokoe ma hapihapi i weleya. Naka pitenana gasi Isako natuna Yakobo hapihapi i weleya. Ma Yakobo gasi natunatuna magouhi 12 hapihapi i welehi.

⁹ ‘Gogata Yakobo natunatuna hai tewela Yosepa hi gimalena haleya mi Isipita ugolihi babana hi’mgenagenaliliyeya po noka hosi i tubagibagi ma ega mihana. Tamogi Yaubada ega ita nugohaleya. ¹⁰ Ugolinei ma a pilipili atapuhi u hinehi tauna i haguha guya po i kawaidewedeweya po hanapu i weleya. Ma Isipita hai wasawasa gowana Pelo Yosepa i galena tuhagaya po ani taniwaga i weleya Isipita atapuna u hinena po gasi a numa u hinena.

¹¹ ‘Apoma gomala Isipita po Kainana po tupo atapuhi i wogohi po lawa hi nugodubu дума. Ma googata ega emoemotahi yaniyani hina tuhagaya. Ma tamogi u Isipita naka amaka yaniyani hi luhanalihi. ¹² Ugolinei ma Yakobo tuwega i inonoli naka u Isipita yaniyani i mamae, ega yaka natunatuna hai houga tahatahayana i himilihi po hi nae Isipita. ¹³ Ma hai nae u Isipita wiluwagana u golina Yosepa i wogeletena meya walewalehina ugolihi po i pa, “Tau geke walehimi Yosepa.” Ma Pelo tuwega i nonoli po gasi Yosepa a guguni i hanapugehi. ¹⁴ Ega yaka Yosepa baha i himili po i nae amana Yakobo u golina i pa tauna po a manago atapuhi hina nei u Isipita. Hi nenaе magouhi 75. ¹⁵ Apoma gogata Yakobo po natunatuna hi hopu Isipita po noka hosi hi mamae po hi hilage. ¹⁶ Ma hai popoya hi hilahilage hi niyehi po odubona Abelaham hipuli monegei i gimagimaleya u Sekem, Hemo natunatuna, ugolihi naka hosi hi kokowaga.

¹⁷ ‘Bolima hi maga дума hi kokoe ma Yaubada a bahapiko anona Abelaham u golina ipa ina lugeleteya naka ipa mi Yudeya Isipita hina hopu haleya. Matababana googatahi u Isipita hi maga дума. ¹⁸ A sigana wasawasa gehouna u Isipita i towolo po a houga witaniwaga naka Yosepa ega ita hanapugeya. ¹⁹ Googata i koyakoyamehi ma i ihiniwiyuwahi. Ma i duduhi po natunatuhi muho-

muhoi hi palipalihalehi po hau balabala hi hilahilage.

²⁰ ‘Noka hougana Mose hi guni po Yaubada u matana i diidiga duma. Ma amana a numa ugolina i mamae naka wamaahiya tonuga. ²¹ Hougana hi houna hopuneya goila u liyaliyana ma Pelo wasawasa natuna wawinena i waya po i woilataya po i kawainatuneya. ²² Ma mi Isipita hai hanapu atapuna Mose i wiatatiyeya po tauna baha po mamae ugolihi i welulagona.

²³ ‘Mose hougana a bolima magouhi 40 ma u nugonugona i lugeleteya apo a lawa mi Yudeya ina dadanihi. ²⁴ Tauna matanei i gagalena nae ma Isipitagei Isalaela lawana gehouna i ilawi yaka tulana i haguya po Isipitagei i lihilageni. ²⁵ A nugotuhu ipa a lawa apo hina hanapugeya naka tauna Yaubada apo ina wibagibagi po nimanei mi Isipita ugolihi a guguni ina wihalena halehi. Ma tamogi ega hita hanapugeya. ²⁶ Malitom po mi Yudeya luwaga i gagalehi ma hi itona yaka i wileta po ipa ina winugoemotahi po i pa, “U lawa, taumi guguni emosi ma iyowai po o ilawi memi?”

²⁷ ‘Tamogi tu wilougona Mose i luniyeya uheiya ma i pa, “Iyai i witowolim po ipa una witaniwaga po gasi tu lidumaluiyai? ²⁸ Nugonugom ipa una uniu po mei pom Isipitagei u ununi?” ²⁹ Geka bahana Mose i noonoli po Isipita i lowo haleya po i nae u Midiyani po i mamae. Noka hosi natunatuna ololotohi luwaga i gunihi.

³⁰ ‘Bolima magouhi 40 hi kokoe ma Yaubada a tu winoyanoya i wogeletena meya Mose ugolina mayau wailuguna ugolina ma mayouna i laumenamena hau balabala Sinai oyana u liyaliyana. Mayouna i wilugu ma tamogi ega ita yaguli. ³¹ Ugolinei Mose i gohola dumaya, yaka i tunae dobuna i alalahi u liyaliyana po ipa ina galena imahiyeya, ma Guyau ponana i nonoli i pa, ³² “Tau googam hai Yaubada, Abelaham a Yaubada, po Isako a Yaubada, po

Yakobo a Yaubada.” Mose matouta i tapeitaatawi po ega ita gagalena nae mayouna ebalana ugolina.

³³ Ma Guyau Mose ugolina i baha nae i pa, “Am ae humahuma una gagi haleya babana geke hipulina ugolina e towotowolo naka dobu woiyawa. ³⁴ U Isipita, u lawa he ihiniwiyuwahi naka amaka a galehi po hai gabala amaka a nonolihi. Ugolinei ma a hopu mai ipa a lupena halehi. Una nei apo a himilim po una nae u Isipita.”

³⁵ ‘Mi Yudeya Mose hi wihinigigiyea hi pa, “Iyai i witowolim po ipa una witaniwaga po gasi tu lidu-maluyai?” Mi Isalaela hi wihinigigiyea ma Yaubada a winagana hougana tu winoyanoya mayau ebebalana ugolina i winagani ipa tauna tu witaniwaga ma tu’mhoe.

³⁶ Mi Yudeya i tahaehi po Isipita hi hopu haleya. Manini po wekiwekilalahi u Isipita po boga kayakayana i dewadewahi. Ma gasi maninihi po wekiwekilalahi hau balabala yabayababa i dewadewahi naka bolima magouhi 40. ³⁷ Mose tauna mi Yudeya ugolihi i baha nae i pa, “Yaubada apo a tu bahapiko lawana ina himiliyai ugolimi ani galenana mei tau. Tauna apo guguni tulami gehouna.”

³⁸ Hau balabala yabayababa Mose mi Yudeya hai bolu u hinenana tauna googata mitehi hi mamae, ma tu winoyanoya yadei i ibaabani oya Sinai ugolina. Tauna Yaubada a baha lauyagohanana i waya po i wodamaneya ugolita.

³⁹ ‘Ma tamogi googata hi wihinigigiyea po hi teleliyeya ma ipa hina gunawilehi u Isipita. ⁴⁰ Ega yaka talaguyaba taniwagana Alona ugolina hi baha nae hi pa, “Ata talaoloto una tahi po apo ata yaubada u naota hina awali ma ta wotagohi. Mose i weluwinita po Isipita ta nenehaleya naka tauna i gae u oya, ega tata hanapugeya awai i meme.”

⁴¹ Noka hougana talaoloto hi dewaya po mei bulumakau natuna. Ma ugolina hi italaguyaba po nimahiyei awai

hi dewadewayā hi kaohena dumaya ugonei ma hi toleheya. ⁴² Tamogi Yaubada i mepuputehi ma i palihalehi po yada ginoulihi mei kipola po wamaahiya po kabudala hi polopolou ugolihī mei tu bahapiko Yaubada a baha hi gilugilumi hi pa,

“Mi Yudeya, bolima magouhi 40 u hinehi hau balabala gamogamo o unihi
po o italaguyaba naka ega tau ugolīu.

⁴³ Ami talaoloto gowana Moloka a kape o iomawawaleya ma ami talaoloto Lepana a kipola o tahi po ugolina o wootalagae.

Ugonei apo a tupahimilimi po ona nae Babiloni u up-unei.”

⁴⁴ ‘Googata naka hau balabala Yaubada a kape, numa tapalolo kapena hi iomawawalena niyeya. Mose kapena i dewadewayā naka mei Yaubada i iatatiyeya po tautaua i wogeleteya ugolina. ⁴⁵ Muliyei googata geka kapena hi wiwaya naka Yosua mitehi hi nae po geka hipulina hi waya Yaubada geka hipulina lawahi i wiyagahi ma apoma mi Yudeya hi miyeya. Ma kapena i mamae geka u hipulina a sigana Dawita a houga wasawasa. ⁴⁶ Tauna Yaubada a kawaidewadewa i weleya. Ma Yaubada ugolina i lubayada ipa ina palihaleya po Yakobo a Yaubada a numa ina wogoya. ⁴⁷ Ma tamogi natuna Solomona Yaubada a numana i wogoya.

⁴⁸ ‘Yaubada Gegewahaga dumana a numa lawa nimahiyei hi wogowogoya ega u hinena ita mamae mei tu bahapiko a baha i pa,

⁴⁹ “Guyau i pa: Tau u ani tugula hau yada,
ma aeu ani luhanatanana hipuli tupo wohepali.

Ega emoemotana numa biugei ona dewaya.

Ma ega dobu emosi hota u ani wiyagohina.

⁵⁰ Tau ginouli hau yada po hau hipuli nimougei a dewahi.”

⁵¹ ‘Taumi tu nugokapala lawami. Yaubada tuwega ugolina naka nugonugomi a bidahi po tanigami a pupuhi. Taumi amaka mei googami houga daodaona Alugo Woiyawa o ihinigigiyeya. ⁵² Googami tu bahapiko magomagouhi hi ihiniwiyuwahi. Tu wituwetuwega, Lawa Dumadumaluna a nei lolowa hi noenoeya naka googami hi ununihi. Ma geke houga Lawa Dumadumaluna tauna i wogelekena meya po o uni. ⁵³ Yaubada a tu winoyanoya i himila hopunihi mai po a lugagayo o waya ma tamogi ega ota iponawogogeya.’

Sitibeni gaimei hi luuni

⁵⁴ Tu wiwogatala Sitibeni a baha hi noonoli po hai modi i kekehi ma uyogigai i dewahi po niwohi hi kiko. ⁵⁵ Ma tamogi Sitibeni anai hogohogona Alugo Woiyawei i galena gae hau yada po Yaubada namanamalina i galeya ma u awala hinebawana Yesu i towotowolo ma i galeya. ⁵⁶ Ma i pa, ‘Ona galeya! Yada i gunahoeya ma Lawa Moinana e towotowolo Yaubada u awala hinebawana!’

⁵⁷ Hi ototu labatana po tanigahi hi wopupuhi ipa ega a baha hina noonoli. Apoma ubeina hi lupa gogona, ⁵⁸ po meyageina u uputana hi dubala hopuneya ma gaimei hi wilawi. Tu lueenena lawahi Sitibeni a hilage hi lueeneya yaka hi dubala hopuneya meyageina u uputana ma gaimei hi wilawi. Ma tu lueena lawahi hai lului hewali gowana Saulo aena u babana hi upumi.

⁵⁹ Sitibeni yohola gaimei hi ilawi ma Guyau ugolina i tapalolo i pa, ‘Guyau Yesu, alugou una waya!’ ⁶⁰ Ma itutunei i’mtutonetonena ma i otu labatana i pa, ‘Guyau, geke apapoena ega ugolihhi una nugonugotuhu niyeya!’ Geka bahana i baheya po i kokoe ma i hilage.

8

Ma Saulo geke omunugona i lueeneya.

Saulo tu witumagana i wihiniwiyuwahi

¹ Sitibeni a hilage hougana u mulina Yelusalem u hinenana tu witumagana hiniwiyuwa baneina hi wialonihi. Tu witumagana boluhi hi gunanohanohahi po hi nae Yudeya po Samaliya u tupohi. Ma tu wituwetuwega tuawahi u Yelusalem hi mamae. ² Lawa Yaubada tu wotalagiyena Sitibeni hi waya po hi tutougeya po i kokoe ma hi guluwi. ³ Tamogi Saulo i ileta ipa tu witumagana hai bolu ina liyababaya. Numa po numa i luilunihi ma tu witumagana i hihiwahi po hau numa panipani i tutuguduhi.

Pilipo u Samaliya tuwega dewadewana i guguyeya

⁴ Tu witumaganahi hi launohanohahi naka hi nae tupo igehouhi Yesu tuwegana hi lauguguyeya. ⁵ Ma Pilipo i nae meyagai baneina u Samaliya po noka hosi lawa ugolihi Besinana lawana noyana i guguyeya. ⁶ Pilipo awai i bahebahehi bolu hi lunonola imahi po a manini wekiwekilalana hi galehi. ⁷ Alugo palopaloumahi lawa hi luilunihi anai otuotuhi ma lawahi hi hopu halehi. Lawa tootogohi po aehi woapapoehi Pilipo i luyawahih. ⁸ Ugolinei ma lawa meyageina u hinena hi kaoha duma.

⁹ Noka u meyageina lawa gehouna i mamae gowana Simona. Tauna houga gehouna mi Samaliya a dewa balabalau ugolinei i koyamehi. Ma i bahena meya naka tauna lawa baneina gehouna. ¹⁰ Lawa atapuhi, lawa hota po lawa baneih. Ugolina hi lautanigana po hi pa, 'Geka lawana mei Yaubada,' po hi pa, 'Tam tu manini dumam.' ¹¹ Ma ugolina hi lautanigana imahi babana houga daodaona dewa balabalauegi hai omhuna i waya. ¹² Tamogi hougana Pilipo Yaubada anani taniwaga po Yesu Keliso a tuwega dewadewana i guuguyeya ma ololoto po wiwine hi itumagana naka bapatiso hi waya. ¹³ Simona gasi i witumagana po bapatiso i waya ma u mulina naka Pilipo

i melabena emoteya. Ma Pilipo manini po wekiwekilala i dewadewahi ma i gagalehi po i nugogohola.

¹⁴ Tu wituwetuwegahi u Yelusalem tuwega hi noonoli naka amaka lawa u Samaliya Yaubada a baha hi witu-maganeya. Ega yaka Pita ma Yoni hi himilihi po hi nae lawahi u Samaliya ugolihi. ¹⁵ Hougana hi laugeleta naka tu witumaganahi u Samaliya ubeihi hi tapalolo po apo Alugo Woiyawa ina wihogohi. ¹⁶ Alugo Woiyawa yohola ega iyai gehouna ita wihogoya ma bapatiso tuawana Guyau Yesu gowanei hi waya ugonei hi lupali ubeihi. ¹⁷ Apoma tu witumaganahi u ununuhi Pita ma Yoni nimahi hi hounihi po Alugo Woiyawa i luinihi.

¹⁸ Tu wituwetuwegahi nimahi tu witumaganahi ugolihi hi hounihi ma Alugo Woiyawa i luluinihi naka Simona i galey. Yaka Pita ma Yoni ugolihi mone i palihaleya ¹⁹ ma i pa, 'Geka wipoyana ona weleu po apo iyai ugolina nimau a huhouni naka apo Alugo Woiyawa ina luiya.'

²⁰ Ma tamogi Pita a baha i wimiheya i pa, 'Am mone mitehi ona hilage babana am nugotuhu u pa, apo emoe-motam Yaubada anani'mbenena una gimaleya hiyahi. ²¹ I bagibagi ugolina ega am tupo gehouna babana nugonugom ega ita dumalu Yaubada u matana. ²² Una nugobui geka am nugotuhu apapoena ugonei ma una lupali po nugote Guyau geka am winugonugotuhuna ina paligigili. ²³ A gagalem naka omgenagenalili nugonugom i wihogoya po apapoe i panim.'

²⁴ Simona hai baha i wimiheya i pa, 'Ami baha a nonoli ma Guyau ugolina biugei una lupali po geka ginoulihi u bahebahehi apega ugoliu hina wawala.'

²⁵ Muliyei Pita ma Yoni awai Guyau i dewadewahi ma hi gagalehi hi deedeya ma hi guuguya po i kokoe naka hi gunawilehi u Yelusalem. Hai houga gunawilana

meme ugolina tuwega dewadewana hi guguyeya meyagai atapuna Samaliya u hinena.

Pilipo Itiyopiya lawana mitehi

²⁶ Guyau a tu winoyanoya i baha nae Pilipo ugolina i pa, ‘Una wononogo ma una nae hau tupo yawana, tahaya u Yelusalem ma i nena u Gasa ugolina.’ Tahayana i nena balabala yabayababa ugolina. ²⁷ Ega yaka Pilipo i wotowolo po i nae. Noka houkana taniwaga baneina, Itiyopiyei i gunagunawileya a u meyagai. Tauna Itiyopiya hai wasawasa wawine gowana Kanase a mone i gagalena iteteya. Tauna i nae u Yelusalem po Yaubada i wotalagiyeya ma i gunagunawileya. ²⁸ I gelu po i nena ma bahapiko bukana Isaiya ugolina i yamhiyawa. ²⁹ Ma Alugo Woiyawa Pilipo ugolina i baha nae i pa, ‘Una nae po noka lawana una tulatuya.’

³⁰ Ega yaka Pilipo i wibulibulili po i nae ugolina po i launonola ma lawana i yamhiyawa. Pilipo lawana i lubayadeya i pa, ‘U hanapugeya awai e hiyahiyawi?’

³¹ Lawana i pa, ‘Eega, babana ega iyai ipa ina dede imahiyeya ugolliu.’ Ma i baha po Pilipo i’ngeina gae po katina ugolina mitehi hi duhuna.

³² Yaubada a Buka i hiyahiyawi i pa,
‘Tauna mei sipi hi waya po hina uni
po mei sipi natuna ega ponana ma apalana he boli-
boli,
tauna ega awai ita baheya.

³³ Hi palihopuhopuneya po ega hita lidumalu imahiyeya.
Ega iyai igehouna tauna natunatuna i gunigunihi ipa
hina dedeya.
Babana amaka hau hipuli a luyagohana i kokoe.’

³⁴ Lawana i baha nae Pilipo ugolina i pa, ‘Una paliweleu, geka tu bahapiko naka iyai e bahebaheya? Tauna e bahebahena meya bo lawa gehouna?’ ³⁵ Pilipo geka Yaubada a bahana gutana ugolina i wiwawala po i nena nae Yesu tuwegana dewadewana i dedeya.

³⁶ Tahayanei hi gelu po hi nena po goila ugolina hi geleta ma taniwagana i pa, ‘Geka goila ma iyowai po apega bapatiso a waya?’ ³⁷ [Pilipo taniwagana a baha i wimiheya i pa, ‘Inapa nugonugom atapunei una witumagana, apo bapatiso una waya.’ Taniwagana i pa, ‘Nugonugou atapunei a itumagana. Ma gasi a itumaganeya Yesu Keliso tauna Yaubada Natuna.’] ³⁸ Taniwagana i baha po katina hi liwoloeya ma hai luwaga hi lupa hopu ma hi hopu goilana ugolina. Ma Pilipo taniwagana i bapatisoya. ³⁹ Hougana u goilana ma hi haugeleta po Guyau Alugona Pilipo i wihaleya, po taniwagana ega Pilipo ita galena meya. Ma tamogi anai kaohana tahayana i wotagoya po i nae. ⁴⁰ Ma Pilipo u Asota hi tuhagaya, po meyangai i weluweluwilehi ma tuwega dewadewana i guuguyeya ma i nena po u Sisaliya i geleta.

9

Saulo a nugobui

(Bagibagi 22:6-16, 26:12-18)

¹ Saulo yohola Yesu tu wimulitagona i palipalilowolowohi ipa ina unihi. Ma i nae po tu witalaguyaba taniwagana ugolina ² i lubayada i pa ‘Pepa una weleu po apo ugolinei a lui Damaseko numa dalabuna po oloto po wawine noka hosi a tutuhagahi, tauhi Guyau a tahaya tu wotagona apo a panihi po to gunawiliyai u Yelusalem.’

³ I nena po hougana Damaseko i tutuliyaliyani, naka mala emosi ma yayata yadei i hopu po i yayata wiwileya.

⁴ Ma i ludubali hau hipuli po lawa ponana i noonoli ma i pa, 'Saulo! Saulo! Iyowai po e ihiniwiyuwau?'

⁵ Ma Saulo i pa, 'Guyau, tam iyai?'

Ma lawana i pa, 'Tau Yesu e ihiniwiyuwau. ⁶ Tamogi una towolo po meyageina una luyia. Noka hosi apo hina paliwelem awai apo una dewaya.'

⁷ Lawa Saulo mitehi hi nena naka hi tutowolo, ma lawa ponana hi nonoli ma tamogi ega hita galey. ⁸ Ma Saulo hau hipuli i eneno po i wotowolo po matana i tatakaeya naka ega emoemotana awai ina galey. Ega yaka u nimana hi wogo po hi luyeya u Damaseko. ⁹ Ega ita gagalena ma i mamae naka iyeta tonuga. Ma noka iyetahi ugolihi ega awai ita ani po ega awai ita umaya.

¹⁰ Noka hougana Yesu tu wotagona gehouna u Damaseko i mamae, gowana Ananaya. Tauna a enogagalena u hinena Guyau i baha nae ugolina i pa, 'Ananaya!'

Ma Ananaya i pa, 'Guyau, tau gee.'

¹¹ Apoma Guyau i pa, 'Un'omhoe po una nae tahaya gowana Dumalu ugolina. Noka hosi Yudasa a u numa lawa Tasasigei gowana Saulo ubeina una lubayada. Tauna e laupali ¹² ma hau enogagalena i gagalena ma lawa gowana Ananaya i lui po nimana u unununa i houni po ipa apo ina galena meme.'

¹³ Ananaya Guyau a baha i wimiheya i pa, 'Guyau, lawa i maga duma geke lawana dededena ugolihi hi baha. Ma gasi tu wiwoiyawem u Yelusalem i dewadewa yabayababehi naka bahana atapuna amaka a nonoli. ¹⁴ Tauna tu witalaguyaba babadahi ugolihi palihalena i waya po i nei ipa gowam tu hiyawina u Damaseko ina panipanahi.'

¹⁵ Guyau i baha nae Ananaya ugolina i pa, 'Una nae babana a winagani tauna apo ina pupouleu. Tauna apo tu

wipaliwelena lawa tupo wohepali u hinena po wasawasa po Yudeya lawahi ina dewahi po gowau hina hanapugeya. ¹⁶ Tau biugei ma hiniwiyuwa atapuna ina ialoni apo a wiatatiyeya.'

¹⁷ Ega yaka Ananaya Yudasa a numana i luiya po nimana Saulo u unununa i hounihi ma i pa, 'Walehiu Saulo, Guyau Yesu u nenei tahayagei ma i woogeletena meya i himiliu po a nei. Apo una galena meme ma Alugo Woiyawa ina wihogom.' ¹⁸ Mala emosi ma ginouli mei iyana wenawihi Saulo u matana hi mamae hi peu ma i galena meme. Apoma i welutowolo po bapatiso i waya ¹⁹ ma i am po a kadidili i wimeya.

Saulo u Damaseko i guguya

Saulo Yesu tu wotagona mitehi hi mae u Damaseko iyeta ega hita maga. ²⁰ Ma i dumalu po i nae numa dalabu ugolihi po Yesu i guguyeya i pa, 'Yesu Yaubada Natuna.'

²¹ Lawa atapuhi Saulo a baha hi noonoli po hi gohola dumahi po hi pa, 'Geka tauna lawana u Yelusalem Yesu gowana tu hiyawina i panipanihi. Ma i nenei geke hosi ipa Yesu gowana tu hiyawina ina panipanihi po hina gunawilehi tu witalaguyaba babadahi ugolihi, bo?' ²² Ma tamogi Saulo a guguya i ipoya. A limoina Yesu tauna Tu wiluyagohana naka bahana i winugowiwai duma ugolinei ma mi Yudeya u Damaseko hi mamae ega emoemotana a baha hina wimihehi.

²³ Iyeta i maga i nae ma apoma mi Yudeya hi wiwogatala ipa Saulo hina uni. ²⁴ Ma tamogi hai wiwogatalana amaka Saulo i hanapugeya. Uguwei po iyetei meyageina galina matetana hi ihalugeya ipa a hopu ugolina ma hina uni. ²⁵ Ma tamogi uguwa emosi Saulona tu wotagona galina malamalanei hau poha i tugula ma gulawei hi woipipeili po i hopu u uputa.

Saulo u Yelusalem

²⁶ Saulo i gunawileya u Yelusalem po i ileta ipa Yesu tu wotagona u hinehi ina lui, ma tamogi ega hita witu-maganeya naka tauna Yesu tu wotagona gehouna. Ma gasi Saulona hi matouteya. ²⁷ Apoma Banabasi Saulo i weluwaya po i niyeya tu wituwetuwega ugolihi po i dedeya iyowai Saulo u tahaya Guyau i gagaleya. Ma iyowai Guyau i bahabaha nae Saulo ugolina po iyowai u Damaseko i nugomotu ma Yesu gowanei i lauguguya naka i dedeya. ²⁸ Ega yaka Saulo tauhi mitehi hi mae ma Yelusalem atapuna i weluyagohi, anai nugokadidilina Guyau gowanei i lauguguya. ²⁹ Saulo ma mi Yudeya pona Giliki tu bahebahena mitehi hi ibaabani po hi wigamogahigahi po hi ileta ipa hina uni. ³⁰ Ugolinei Yesu tu wotagona dewana geke hi gagalena tuhagaya po Saulo hi hopuneya u Sisaliya po hi himili po i nae u Tasasi.

³¹ Ee, apoma tu tapalolo Yudeya po Galili po Samaliya meyageihi atapuhi u hinehi hi meimahi. Ma Guyau hi wiyateyateya po Alugo Woiyawa a winugokadidili po a wihaguhagu ugolihi ma hi mamae, ugolinei hai bolu hi ilataya.

Pita u Lida po u Yopa

³² Pita tupo atapuna i kadaugeya. Ma houga gehouna Yaubada tu wiwoiyawena u Lida tu mae i hopu po i dadanihi. ³³ Noka hosi lawa gehouna gowana Iniyasi i tuhagaya. Tauna hinina hi hilage po hau ani eno i mamae naka bolima magouhi 8. ³⁴ Ma Pita i baha nae i pa, 'Iniyasi, Yesu Keliso gowanei una luyagohana. Una towolo po am ani eno una woimahiyeya.' Mala emosi ma Iniyasina i welutowolo. ³⁵ Lida po Selona tu miyena atapuhi hi galeya po Guyau hi witumaganeya.

³⁶ Wawine Yopagei gehouna Yesu tu wotagona gowana Tabita (mi Giliki ponahigei he pa Dokasi). Noka wawinena naka a dewa hi dewadewa po tu dayadayabu i haguahaguhi. ³⁷ Noka hougana i totogo po i hilage ma hai dewei hi deweya, hi witogoya po i kokoe, ma babanoya gehouna u moyana hi houni. ³⁸ Yopa naka Lida u liyaliyana ugolinei ma hougana Yesu tu wotagona Pita tuwegana hi noonoli po lawa luwaga hi himilihi po hi nae Pitana ubeina. Lawahi tuwega hi niniyeya naka Pita ugolina hi pa, ‘Una bulili mai po una nei ugoliyai.’

³⁹ Ega yaka Pita i wotowolo po lawahi mitehi hi nae, hougana hi laugeleta naka hi weluwaya po hi gae babanoyana u moyana. Hiwahiwape atapuhi Pitana hi towolo wiwileya ma luilui po ani oteotena Dokasi lolowa i dewadewahi hi woogelegeletehi ma hi tutou.

⁴⁰ Pita atapuhi i hauhopunehi u uputa ma i tutune i’mtutonetonena ma i lupali Yaubada ugolina. Apoma i mewila po popoyana ugolina i pa, ‘Tabita, una towolo!’ Wawinena matana i kaya po Pita i galeya ma i towolo po i duhuna. ⁴¹ Pita i wotayaga po i witowolo haleya apoma tu witumagana po hiwahiwapehi i otugehi, po wawinena anai luyagohanana i wogeleteya ugolihi. ⁴² Wawinena a towolo meme tuwegana Yopa atapuna i hogoya po lawa boluhi Guyau hi witumaganeya. ⁴³ Ma Pita u Yopa lawa gamogamo opihi tu’mdidina po tu’mkaniyoga gowana Simona mitehi hi meidaodao kikina.

10

Pita Koniliyasi i dadani

¹ U Sisaliya lawa gehouna gowana Koniliyasi i ma-mae. Tauna mi Itali hai gawiya kapenana gehouna.

² Tauna Yaubada tu lowogena gehouna po a manago mitehi Yaubada hi wootalagiyeya. Tu widowadayabu i

haguhagu dumahi. Ma houga magomagouna i laupali Yaubada ugolina. ³ Kabudala mei ibiga i lautipolini ma enogagalenagei Yaubada a tu winoyanoya i gagaleya ma i nei po ugolina i pa, 'Koniliyasi!'

⁴ Tauna anai matoutana i todi ma tu winoyanoyana i gagaleya po i pa, 'Guyau, am luhogala awai?'

Tu winoyanoyana i pa, 'Yaubada am lupali po am gadili dewadewana i hanapugehi po i lunugotootogem. ⁵ Yaka geke kabudalana lawa una himilihi po hina nae u Yopa lawa gowana Simona Pita hina weluwaya. ⁶ Tauna lawa gamogamo opihi tu'mdidina gowana Simona ugolina e itoumana. Simonana a numa naka niha u liyaliyana.'

⁷ Apoma Yaubada a tu winoyanoya i baha po i kokoe ma i nae. Ma Koniliyasi a tu bagibagi luwaga i otugehi. Ma gasi tu wigawiya gehouna i otugeya, tauna Yaubada tu lowogena gehouna ma Koniliyasi u liyaliyana tu mae. ⁸ Hi nei po awai hi waawala i paliwelehi ma i himilihi po hi nae u Yopa.

⁹ Malitom po lawahi tonuga Yopa hi tutuliyaliyani ma Pita iyeta bolinai i gae po numa wogotabataba u upuna ipa ina lupali. ¹⁰ Ma am i hilage po yohola yaniyani hi wononogogeya ma i enogagalena. ¹¹ I gagalena ma yada i gunahoeya po ginouli mei lupulu baneina u aliyana hina wogo ma ina hopuhopu mai hau hipuli. ¹² Geka ginoulina u hinena naka gamogamo galenana tapuna tapuna po mota po kiu. ¹³ Ma lawa ponana i noonoli ma i pa, 'Pita una towolo po geke gamogamohi una unihi po una am!'

¹⁴ Ma tamogi Pita i pa, 'Guyau, apega ananihi babana i lugagayo ginouli apapoena po gobugobuna i wilugagayo ma yohola ega ata tulagoni.'

¹⁵ Lawana i baha meme i pa, 'Awai Yaubada i laiyeuyeuya ega una pa i gobu.'

¹⁶ Mala tonuga geka pite i baha ma apoma ginoulina i wohepa po i gae hau yada.

¹⁷ Pita yohola a enogalena anona i inugonugotuhugeya ma lawahi tonuga Koniliyasi i himihimilihi Simona a numa hi tuhagaya po hi nei po gali u matetana hi towotowolo, ¹⁸ ma hi lubayada hi pa, ‘Geka hosi toumana gowana Simona Pita e mamae?’

¹⁹ Pita yohola i ileta ipa a enogalena anona ina tuhagaya ma Alugo Woiyawa i baha nae ugolina i pa, ‘Lawa tonuga he bibihem, ²⁰ ugolinei una hopu po ega una inugowilawila ma mitehi ona nae, babana a himilihi po hi nei.’

²¹ Ega yaka i hopu po lawahi ugolihi i pa, ‘Lawana o bibiheya geka tau. Ma awai binei o nei?’

²² Lawahi hi pa, ‘Tu wigawiya hai kapena gowana Koniliyasi i himiliyai po to nei. Tauna lawa dumadumaluna po Yaubada e wootalagiyeya. Yaka mi Yudeya atapuhi he iyateyateya. Yaubada a tu winoyanoya waiwoiyawana Koniliyasi i paliweleya po i himiliyai po to nei ipa to gigimem po ta nae a u numa, po awai apo una bahebahehi ina nonoli.’ ²³ Yaka Pita lawahi i gigimehi po hi lui numana ugolina po noka hosi hi am ma hi eno.

Malitom po Pita i wotowolo po lawahi tonuga mitehi hi nae. U Yopa tu witumagana gehouhi hi wotago po mitehi hi nae. ²⁴ Malitom meme apoma u Sisaliya hi lugeleta. Ma noka hosi Koniliyasi a guguni gehouhi po a lawa gehouhi i otugehi po hi nei po hi otonana. ²⁵ Hougana Pita i luilui naka Koniliyasi mitehi hi witutuhaga po Koniliyasi i peu hopu Pita aena u babana po i wiyateyateya. ²⁶ Ma tamogi Pita i baha po ipa Koniliyasi ina towolo po i pa, ‘Una towolo, tau lawa hota.’

²⁷ Pita Koniliyasi ugolina i ibaabani ma hi luilui po bolu hi’mboina ma hi otonana i tuhagahi. ²⁸ Ma i baha nae ugolihi i pa, ‘Taumi o hanapugeya naka tau Yudeyagei ega

emoemotau taumi ega mi Yudeya ipa to luwoheyanemi naka i lugagayo po ipa ega a dadanimi. Ma tamogi Yaubada i wiatatiyeu naka lugagayona amaka i kokoe. ²⁹Ugolinei ma ubeu lawa hi nenei naka ega ata luhinigigai. Ma a lubayademi, am luhogala awai?’

³⁰ Koniliyasi i pa, ‘Iyeta wohepali amaka hi kokoe ma kabudala geke pite mei ibiga u tipolina u numa u hinena a laupali. Mala emosi ma lawa a kaleko namanamalina u matau i lugeleteya, ³¹ po i pa, ‘Koniliyasi! Yaubada am lupali po am gadili dewadewa i hanapugehi po i lunugotootogogem. ³² Lawa una himilihi po hina nae u Yopa, lawa gowana Simona Pita hina weluwaya. Tauna lawa gehouna gamogamo opihi tu’mdidina gowana Simona ugolina e itoumana Simonana a numa naka niha u liyaliyana. ³³ Ega yaka mala emosi ma ubeim a wihimilana po u lunugotootogogeyai yaka u nei. Ugolinei ma amalai atapuiyai geke hosi Yaubada u matana. Ginouli awai Guyau i paliwelem po ipa una bahebahehi naka atapuiyai to iononana ipa to nonoli.’

Pita a guguya Koniliyasi ugolina

³⁴ Apoma Pita a baha i wiwawali i pa, ‘Amalai apoma a galena tuhaga naka Yaubada a galena itete lawa ataputa ugolita naka emosi hota. ³⁵ Ma tupo wohepali ugolihi taumi iyawoi ona matouteya po dewa dumadumaluhi ona mimiyehehi naka tauna u matana i haki duma. ³⁶ Ma tuwega amaka o nonoli naka Yaubada amaka Isalaela lawiyai i paliweliyai nugodumola a tuwega dewadewana Yesu Keliso u hinena naka tauna lawa ataputa ata Guyau. ³⁷ Geke tuwegana Yoni tu wibapatiso ugolina i waawala naka i gunanohaya po u Galili ma i nae po Yudeya atapuna i wihogoya. ³⁸ Tuwegana naka geke pite Yaubada Yesu Nasaletagei i wotepani po Alugo Woiyawa i wihogoya po i

wipoya ma a wipoyana amaka o nonoli tupo atapuna u hinenana lawa i dewadewahi ma iyawoi nawa alugo apapoena ugolihi i lauyawahihhi matababana Yaubada i witulaneya.

³⁹ 'Yesu awai atapuna i dewadewahi u Yudeya po u Yelusalem naka tauyai tu baha moina. Tauna hau ani take hi tutulawiteya po i hilage. ⁴⁰ Ma tamogi iyeta witonugana ugolina Yaubada i witowolo meya hilage ugolina po i dewaya po i wogeletena meya. ⁴¹ Ega lawa atapuhi ugolihi ma Yaubada amaka i winaganiyai tauyai tu baha moina tuawiyai ugoliyai. Ma a towolo meme u mulina mitehi to am po to uma. ⁴² Ma i paliweliyai i pa, 'Lawa ugolihi tuwega dewadewana ona guuguyeya,' po ugolinei baha moina naka tauna Yaubada i witowoli lawa hilahilagehi po lauyagohanahi tu libahibahihhi. ⁴³ Binei tu bahapiko atapuhi hi bahabaha hi pa, ataputa iyawoi ugolina ta itumagana apo gowana a wipoyagei ata apapoe ina paligigilihi.'

Tauhi ega mi Yudeya Alugo Woiyawa i luinihi

⁴⁴ Pita yohola i ibaabani ma Alugo Woiyawa i hopu mai po bahana tu nonolina atapuhi i luinihi. ⁴⁵ Ma mi Yudeya lawahi u Yopa ma Pita hi wotagoya po hi nenei naka hi gohola dumahi, matababana Yaubada ani'mbenena Alugo Woiyawa tauhi ega mi Yudeya i welehi. ⁴⁶ Hi lautanigana ma pona geha ega hita hanapugeya ugolinei hi ibaabani po Yaubada hi mamali po hi wotalagiyeya. Apoma Pita i baha nae a lawa ugolihi i pa, ⁴⁷ 'Geka lawahi ta wibapatisohi golei babana limoinana Alugo Woiyawa amaka i luinihi mei tauta.' ⁴⁸ Ega yaka i paliwelehi po Yesu Keliso gowanei bapatiso hi waya. Ma apoma hi lupaliyeya po ipa ugolihi ina mae houga kukuna.

11

Pita a widedede tu witumagana u Yelusalem ugoilihi

¹ Tauhi ega mi Yudeya Yaubada a baha hi itumaganeya naka Yesu tu wituwetuwega po tu witumagana Yudeya atapuna u hinena hi nonoli. ² Hougana Pita i gegae u Yelusalem naka Yesu tu wotagona tauhi mi Yudeya lawahi hi galena iapapoeya po ³ hi pa, ‘Iyowai po ilugagayo u tulagoni po u nae po tauhi ega mi Yudeya hai u numa mitehi o am?’

⁴ Ega yaka Pita a enogalena i waawala naka ginouli atapuna i bahena pahi po i wikokowi anona awai. ⁵ Geka pite i paliwelehi i pa, ‘Yopa u meyageina a laupali po ginouli mei lupulu baneina a eno galeya u aliyana hi wogo ma yadei i hopuhopu mai. I hopu mai po u liyaliyau i tutowolo. ⁶ A gagalena imaimahiyeya naka gamogamo malamalagamahi po woyahiyahihi po mota po kiu u hinena. ⁷ Apoma a lautanigana ma lawa i pa, “Pita, una towolo po geke gamogamohi un’omunugo po una am!”

⁸ ‘Ma tamogi a pa, “Guyau, apega naka lugagayo ma yohola ega ginouli apapoena po gobugobuna gamougei ata am dadani.”

⁹ ‘Ma lawana yadei i baha meme i pa, “Yaubada awai i laiyeuyeuya ega una pa i gobu.” ¹⁰ Dewana geke pite mala tonuga i wawala ma apoma ginoulina i wohepa po i gae hau yada.

¹¹ ‘Noka kabudalana u hinena lawa tonuga u Sisaliya ma hi himilihi po ubeu hi nenei naka numana a mimiyea ugolina hi lugeleta. ¹² Ma Alugo Woiyawa i paliweleu i pa, ega anai nugowilawila ma lawahi a wotagoi. Geka mi Yopahi magouhi 6 hi wotago po mitehi to nae u Sisaliya, po atapuiyai to lui Koniliyasi a numa u hinena. ¹³ I paliweliyai iyowai Yaubada a tu winoyanoya i gagaleya ma a u numa i towolo ma i bahabaha i pa, “Lawa gehouhi

una himilihi po hina nae Yopa lawa gowana Simona Pita ubeina. ¹⁴ Tauna apo baha ina bahebahehi naka ugolihiyei tam po am manago apo ona luyagohana.”

¹⁵ ‘Hougana baha a iwawali ma Alugo Woiyawa i luinihi, amaka mei tauta lolowa ta iwawala hougana. ¹⁶ Ma apoma Guyau a baha nugougei i gae i pa, “Yoni goilei i bapatiso ma taumi apo Alugo Woiyawei bapatiso ona waya.” ¹⁷ Ma i lugeleteya naka Yaubada geke ani’mbenenana emosina i welewelehi naka i weleta, hougana Guyau Yesu Keliso ta itumaganeya. Ugolinei, tau iyai po ipa Yaubada a bagibagi a lauguduguduya?’

¹⁸ Hougana geke bahahi hi noonolihi po hai ompal-ihibahiba hi wohounihi. Ma hi tugudu po Yaubada hi wotalagiyeya hi pa, ‘Apoma Yaubada tauhi ega mi Yudeya gaogao i welehi apo hina nugobui po luyagohana tuwetuwenai hina waya.’

Tu witumagana u Anitiyoka

¹⁹ Sitibeni hi ununi u golina ma tu witumagana hi lunohanohahi po hi nae u Ponisiya po u Saipilasi po u Anitiyoka. Noka u dohuhi Yesu tuwegana lawa mi Yudeya tuawahi ugolihi hi deedeaya. ²⁰ Tamogi tu witumagana gehouhi mi Saipilasi po mi Sailina hi nenei u Anitiyoka naka mi Giliki ugolihi Guyau Yesu hi guguyeya. ²¹ Guyau Yaubada a wipoya tauhi ugolihi po bolu baneina hi witumagana naka Guyau hi kawaibadeya.

²² Geke tuwegana tu witumagana hai bolu u Yelusalem hi nonoli yaka Banabasi hi himili po i nae u Anitiyoka. ²³ Hougana i laugeleta naka Yaubada a lunugotootogo baneina i gagaleya po i kaoha. Ugolinei ma i winugokadidilihi ma ipa atapuhi houga daodaona Guyau u golina hina iponawogo ma nugonugohi atapunei hina nugonugomomohi. ²⁴ Banabasi tauna lawa dewadewana. Alugo

Woiyawa i wihogoya po gasi witumagana u nugonugona i lata duma. Geka binei ma bolu baneina Guyau hi witumaganeya.

²⁵ Apoma Banabasi i nae u Tasasi Saulo i biheya, ²⁶ ma hougana i tutuhagaya naka i weluwaya po i neiyai u Anitiyoka. Hai luwaga noka hosi hi mae bolima emosi ma tu witumagana mitehi hi amboina ma hi iatatiyana lawa boluhi ugolihi. Ma u Anitiyoka Yesu tu wotagona apoma hai hougahouga tahatahayana hi wigowahi po Keliso a bolu.

²⁷ Noka hougana tu bahapiko gehouhi u Yelusalem hi wotowolo po hi hopu u Anitiyoka. ²⁸ Ma tulahi emosi i towolo po Alugo Woiyawa a litahatahayagei i baha piko ipa apo gomala baneina tupo atapuna ina wogoya. (Ma geka gomalana naka yohola Kilodiyasi a hougahouga i itaniwaga u golina ma i lugeleteya.) ²⁹ Ega yaka tu wimulitago hi wogogata ipa apo emosi po emosi a wihaguhagu ina himila niyeya walewalehihi u Yudeya tu mae ugolihi. ³⁰ Geka hai wihaguhaguna naka Banabasi ma Saulo u nimahi hi houni po hi niyeya tu witumagana hai tanitaniwaga u Yudeya ugolihi.

12

Tu witumagana wiyuwa gehouhi hi ialonihi

¹ Noka hougana Wasawasa Heloda i wiwawala po tu witumagana i hiniwiyuwahi po hai bolu ugolihiyei gehouhi i panipanihi. ² Tauna Yesu a hewali Yamesa, Yoni walehina kwasikwasidaodaonei i uni. ³ Ma i gagalena naka geka dewana lawa mi Yudeya i winugodewadewahi yaka i dewa gawahi po Pita i numa panipani. Geka dewana Welulagona tolehana u golina i wawala. ⁴ Ma hougana Pita i numa panipani po hau numa panipani i houni po i kokoe ma tu galena itetena lawa wohepali wohepali i upumihi po i nae po bolu wohepali i dewahi. A nugotuhu

ipa Welulagona tolehana u mulina mi Yudeya ina welehi po hina uni.

⁵ Ega yaka hau numa panipani hi houni po i mamae ma tamogi tu witumagana ubeina hi laupali kadidili Yaubada ugolina.

⁶ Apo malinatom po upomna Heloda Pita ina uni ma amalai upoma tu galena itete luwaga mateta naka, gulawa pawapawasigei Pita hi numa panipani wiwileya po hi womomota luwagehi ma hi eneno ma gasi tu galena itete luwaga hi gagalena iteteya. ⁷ Ma mala emosi ma yayata numana u hinena i luebaleya po Yaubada a tu winoyanoya i lugeleteya. Lawana Pita tolotolona i lutonaya po i limaamahi ma i pa, 'Una towolo yagiyagina!' Gulawahi pawapawasi Pita u nimana hi gunalupenihi.

⁸ Ma tu winoyanoyana i baha nae Pita ugolina i pa, 'Una leli ma am ae humahuma una otenihi.' Yaka Pita i wiponawogo, ma tu winoyanoyana i baha meme i pa, 'Am lupulu una luhagogoleya ma una wotagou.' ⁹ Ega yaka tu winoyanoyana i hopuhopu ma Pita i wotago po panina i hopu haleya. Tamogi tu winoyanoyana awai i dewadewahi naka moinahi hi waawala ma Pita ega ita nugotuhu tuhagaya. A nugotuhu ipa ita lauboni. ¹⁰ Hi nei po tu galena itete wiluwagana hi weluwileya ma apoma hau mateta pawapawasi hi lugeleta. Geka matetana nugonei i gunahoeya po hi nae hau meyagai. Ega yaka hi lui po hi tuluwaluwaga po ega daona ma tu winoyanoyana Pita i nehaleya.

¹¹ Apoma nugohanahanapu i geleta meme Pita ugolina ma i pa, 'Geka apoma a hanapugeya naka tau Heloda u nimana Guyau i haguwe ma a tu winoyanoya i himili po i halou. Gasi lawa mi Yudeya hai winugonugotuhu ipa ugoliu awai hina dewadewahi naka a nehalehi.'

¹² Pita i gagalena tuhaga po i nae Yoni Maki ma hinana Maliya hai u numa. Noka hosi lawa boluhi hi amboina ma Pita binei hi laupali. ¹³ Ma hougana i lulougo naka tu bagibagi wawinena gowana Loda i nei po ipa guduna ina hoeya. ¹⁴ Ma Pita ponana i nonola tuhagaya yaka ega guduna ita hoeya ma anai kaohana i bulili lui po a lawa i paliwelehi naka Pita hau mateta e towotowolo.

¹⁵ A lawa hi baha nae ugolina hi pa, ‘Nugote u badebade.’ Tamogi i lugamobagibagi yaka hi baha meme hi pa, ‘Naka nugote alugona.’

¹⁶ Hi ibaabani ma Pita yohola i lulougo. Ma guduna hi hoeya ma hi gagaleya po hi gohola dumahi. ¹⁷ Tamogi nimanei i paliwelehi po ega hita iyahona ma apoma iyowai hau numa panipani ma Guyau i wiwihaleya naka i paliwelehi po i pa, ‘Awai i waawala naka Yamesa po walewalehita ona paliwelehi.’ Geka bahana u mulina i nehalehi po i nae dobu gehouna ugolina.

¹⁸ Malatomtomgei numa panipani tu galena itete hi winugoneina po hi talabibeiha, hi pa, ‘Pita miyei i nae?’ ¹⁹ Ma hougana Heloda i bibeiha po i beiha awa yaka tu galena itetehi i luhetalehi ma i baha po hi unihi.

Heloda a hilage

²⁰ Apoma Heloda Yudeya i nehaleya po i hopu u Sisaliya i mae. Heloda mi Taya po mi Saidoni i luuyogigiyehi yaka tauhi nugonugohi ipa hina winugoemosi. Ugolinei hi nae po a numa tu galena itetena gowana Balasita mitehi hi witulaneya. Ma hi lupaliyeya ipa apo wasawasa po tauhi hina winugoemosi. Matababana wasawasana a u meyagai hi lauwahala nae, yaniyani a u tupu.

²¹ Heloda iyeta i inagani ugolina wasawasa hai luilui i luiya ma anani tugula ugolina i tugula ma i wibaabani.

²² Ma lawa hi ototu hi pa, ‘E ibaabani amaka mei Yaubada

ma ega lawa.’ ²³ Ma hai omhuna i waya po ega Yaubada ita wotalagiyeya yaka mala emosi ma Guyau a tu winoyanoya Heloda i dewaya po i totogo po motamota hi tonaya po i hilage.

²⁴ Ma naka hougana lawa Yaubada a baha hi nonoli po hi iponawogeya. Ma hai boluna i lalata.

²⁵ Banabasi ma Saulo ma hewali gowana Yoni Maki hi weluwaya po hi gunawilehi hougana u Yelusalem hai bagibagi hi laiwoleoya.

13

Banabasi ma Saulo hi winaganihi po hi himilihi

¹ Tu witumagana u Anitiyoka naka gehouhi tu bahapiko po gehouhi tu wiatatiyana. Naka geke gowahi: Banabasi po Simiyona (hi wigowaya po Uguwa) po Lukasi Sailinagei po Wasawasa Heloda a woilata Manaeni po Saulo. ² Hougana hi iyohi po Guyau hi wotalagiyeya ma Alugo Woiyawa i paliwelehi i pa, ‘Banabasi ma Saulo ona teleliyei po hai bagibagi tapuna ubeina a itowolihi hina dewaya.’ ³ Apoma tu witumaganahi hai wiyohi po tapalolo u mulina, nimahi Banabasi ma Saulo u ununuhi hi houna po hi kawaidewedewehi ma hi himilihi po hi nae.

Banabasi ma Saulo Saipilasi u hinena

⁴ Banabasi ma Saulo Alugo Woiyawa i himilihi yaka hi hopu niha u liyaliyana meyagai gehouna gowana Selusiya po noka hosi wam hi geluya po hi mkuka po hi nae Saipilasi u bonabonana. ⁵ Hi kadau nae meyagai gowana Salamisi po hi gota po naka hougana Yaubada a baha hi guguyeya mi Yudeya hai numa dalabu ugolina. Ma Yoni Maki hi weluwaya po tauna hai tu hagu.

⁶ Salamisi hi nehaleya po hi hopu po hi nena po Paposi u meyageina hi lugeleta po hi mamae ma tu balabalau

gowana BaYesu mitehi hi witutuhaga. Tauna Yudeyagei ma ipa tauna Yaubada a tu bahapiko, ma tamogi i koyama. ⁷ Tauna Saipilasi bonabonana hai taniwaga gowana Segasi Poulasi a hewali. Taniwagana naka lawa hanahanapuna, ma Banabasi ma Saulo i otugehi po hi nae babana ipa Yaubada a baha ina nonoli. ⁸ Tamogi tu balabalauna, BaYesu gowana Elimasi (pona Gilikigei i ampaligudugudu) i pa, ‘Tulau, ega una itumaganehi.’

⁹ Tamogi Saulo ta wigowaya po Paulo naka Alugo Woiyawa i wihogoya po i toditodi ma tu balabalauna i gagaleya ¹⁰ po i pa, ‘Tam mei Tomodulele. Tam ginouli dumadumaluna atapuna e igawiyeya. Koyama i wihogom po houga daodaona e ileta ipa Guyau a baha moinahi una buinihi po koyama. ¹¹ Ma geka amalai apo Guyau ina wimihem po matam ina keke po ega una gagalena a sigana Yaubada am iyeta i bahebaheya ugolina una geleta, apoma apo una galena meme.’

Mala emosi ma Elimasi maya i wiwaya ma matana i uguwi po i woyadaga nae ipa lawa u nimana hina wogo po hina widaadaya. ¹² Apoma taniwagana Guyau a manini i gagaleya po i witumagana, po nugonugonei i’mhuna duma Guyau a wiatatiana ubinei.

Tu wituwetuwega hai kadau Pisidiya u tupona

¹³ Paulo ma a lawa hi’mkuka po Paposi hi nehaleya po hi nae po u tanowai meyagai gehouna gowana Pega hi gota tupo Pampiliya u hinena. Yoni Maki noka hosi i nehalehi po i gunawileya po i nae u Yelusalem. ¹⁴ Ma Paulo ma a lawa Pega hi nehaleya po aehiyei hi lui po hi nae Anitiyoka Pisidiya u tupona hi lugeleta. Ma mi Yudeya hai dalabu iyetana ugolina hi nae po hau numa dalabu hi duhuna. ¹⁵ Yaubada a lugagayo Mose i gilugilumi po tu bahapiko hai giluma omhiyawana u mulina numa dalabu babadahi

Paulo a lawa mitehi hi utanihi, hi pa, ‘Walewalehiyai, inapa lawa winugokadidilihi bahahi ugolimi yaka ona bahehi.’

¹⁶ Ega yaka Paulo i wotowolo po nimana i wohepahi po lawa hi genuwana ma i pa, ‘U lawa mi Yudeya po taumi ega mi Yudeya, Yaubada tu wotalagiyena atapumi ona lautanigana. ¹⁷ Yaubada tauta mi Isalaela ta itumaganeya naka googata i winaganihi, ugolinei natunatuhi hi maga duma po gasi hi kadidili duma hougana Isipita u tupona hi wihewahewa. Ma a maninigei googata i weluwinihi po Isipita hi hopu haleya. ¹⁸ Bolima magouna 40 u hinena Yaubada hau balabala i galena itetehi. ¹⁹ Ma Kainana hipulina u hinena dobu magouna 7 anai lawahi i wiapapoenihi. Ma googata i dewahi po Kainana hipulina hi tanitaniwageya naka bolima magouna 450.

²⁰ ‘Ma noka u mulina hai tu luhetala i witowolihi po hi tanitaniwagehi a sigana tu bahapiko gowana Samwela a houga witaniwaga. ²¹ Hougana Yaubada ugolina tu wiwasawasa hi laupaliyeya yaka Kisi natuna gowana Saulo i welehi. Saulo tauna Beniyamina guguninei i nei po bolima magouna 40 i witaniwaga. ²² Ma Saulo i wihaleya po u mulina Dawita i witowoli po hai wasawasa. Dawita ubeina geke pita Yaubada i baha i pa, “Yese natuna Dawita a tuhagaya naka tauna a luhogaleya babana u luhogala atapuhi apo ina dewahi.” ²³ Yaubada a paliwitumagana i limoineya mi Isalaela ugolita, naka Yesu Tu wiluyagohanita i weleta, po Dawita guguninei i nei. ²⁴ Yohola ega Yesu ita nei ma Yoni mi Isalaela lawahi ugolih i nei ipa hai apapoe hina palihalehi ma bapatiso hina waya. ²⁵ Ma Yoni a bagibagi mei ina ikokowi ma i baha nae mi Yudeya lawahi ugolih i pa, “Ami nugotuhu o pa tau iyai? Tu wiluyagohana o ototoni naka ega tau. Tamogi muliugei e nenei.” Ma Yoni i baha wiyateyate Yesu binei i pa, “Tau

ega u dewadewa awai ipa a pouleya, po a ae humahuma a wihaleya.”

²⁶ ‘Walewalehiu, Abelaham googana po taumi ega mi Yudeya iyawoi Yaubada tu wotalagiyena geke hosi, tauta ugolita geke luyagohanana tuwegana Yaubada i himiliyai.

²⁷ Tuwegana naka Yesu binei, tamogi iyawoi u Yelusalem tu mae hai tanitaniwaga mitehi ega hita hanapugeya naka tauna Tu wiluyagohana. Ma gasi tu bahapiko hai baha dalabu magamaga he hiyahiyawi naka ega hita nugotuhu tuhagaya. Tamogi Yesu hi igouya naka tu bahapikohi hai baha hi laimoineya. ²⁸ Moina hai wigou ega anona tamogi Pilato hi lupaliyeya ipa Yesu hina uni. ²⁹ Yesu ubeina Yaubada a Bukau ugolina ginouli atapuna hi gilugilumi naka hi lautagoya po i kokoe ma hau ani take hi wihaleya po hau kokowaga hi houni. ³⁰ Tamogi Yaubada hau hilage ma i witowolo meya po i woogeletena meya lawa ugolihhi. ³¹ Naka tauhi mitehi lolowa Galili hi nehaleya po hi kadau gae Yelusalem. Ma i woqeletena meya ma i mamae naka iyeta magomagouna. Tauhi amalai a tu baha moina mi Yudeya lawahi ugolihhi.

³² ‘Tiyai to nei geke hosi ipa tuwegana dewadewana to dedeya ugolimi. Mei Yaubada a paliwitumagana googata ugolihhi ³³ ipa Yesu ina itowolo meya naka tauta ugolita e laimoineya. Mei Sam wiluwagana u hinena hi gilugilumi geke pite,

“Tam Natuwe,

amalai a wogeletem lawa boluhi u matahi naka tam Natuwe.”

³⁴ Ma Yaubada Yesu i witowolo meya po ega emoemotana Yesu ina buda, mei a Buka i bahebaheya pite i pa,

“Kawaidewadewa waiwoiyawana po moinana tam natuwe apo a welem.

Mei Dawita a palipaliwitumaganeya.”

³⁵ Ugolinei ma i baha meme i pa,

“Yaubada a Tu bagibagi waiwoiyawana apega ina paliha-
leya po ina buda.”

³⁶ Geka paliwitumaganana ega Dawita binei babana Dawita a u houga Yaubada a nugotuhu i wootagohi po i hilage. Ma googana kokowagahi u liyaliyana hi guluwi po hinina i buda. ³⁷ Ma tamogi Yaubada lawa emosi hotana hau hilage i towolo meya apega ina buda. ³⁸ Walewalehiu, geke binei ipa ona hanapugena dumaya naka geke lawana ugolinei apo apapoe ina paligigilihi po binei ma tuwegana to guuguyeya ugolimi. ³⁹ Ma ugolinei apo tu witumagana atapuhi ina houna idumaluhi. Mose a lugagayo ega ita huhouna idumaluta ma Yesu ugolinei apo hina houna idumaluta. ⁴⁰ Ugolinei ipa ona gagalena imahi po tu bahapiko awai hi bahebaheya, apega ona wialoni. Hi pa,

⁴¹ “Ona lautanigana taumi tu’mpalihabahiba,
ona wineneyabayababa ma ona hilage.

Matababana ami houga bagibagi awai a dewadewaya
naka apega ona witumaganeya.

Hawena lawa gehouna ina paliwelemi ma apega ona
witumaganeya.” ’

⁴² Hougana Paulo ma Banabasi numa dalabuna hi nene-
haleya ma lawa hi lupaliyehi ipa dalabu gehouna hina
gunawilehi po geke ginoulihi hina dede mehi. ⁴³ Omboina
u mulina mi Yudeya po ega mi Yudeya naka mi Yudeya hai
witumagana hi wiwaya tauhi atapuhi Paulo ma Banabasi
hi wotagohi. Ma tu wituwetuwegahi lawahi ugolihi hi
baha ma hi winugokadidilihi hi pa, ‘Yaubada a lunogo-
tootogo ona meme tagoya houga daodaona.’

⁴⁴ Dalabu gehouna naka lawa atapuhi meyageina u
hinena hi nei po Guyau a baha ipa hina nonoli. ⁴⁵ Hougana

mi Yudeya lawa boluna hi gagaleya po omgenagenalili nu-gonugohi i wihogoya. Ma Paulo a baha hi tugotugowiwili po hi yampaligudugudu.

⁴⁶ Tamogi Paulo ma Banabasi hi bahabaha gawata babana ega hita geno, po hi pa, ‘Lawa ipa Yaubada a baha hina dede tahaeya ugolimi ma a bahana o wihinigigiyeya. O pa ega ami dewadewa awai ipa luyagohana tuwetuwenai ona waya yaka apo to nehalemi po to nae tauhi ega mi Yudeya ugolihhi. ⁴⁷ Matababana i lugagayo geke pite Guyau i baheya i pa,

“Tam a witowolim yayata tauhi ega mi Yudeya ugolihhi.

Tam ugolimgei apo luyagohana una neiyai tupo wohepali.”’

⁴⁸ Hougana tauhi ega mi Yudeya geke bahana hi noonoli po hi kaoha ma Yaubada a baha hi wiyateyateya. Ma iyawoi Yaubada i inaganihhi luyagohana tuwetuwenai ubeina naka hi witumagana.

⁴⁹ Ma Guyau a baha i gunanohaya po tupo noka i wihogoya. ⁵⁰ Tamogi mi Yudeya, meyageina babadahi po wiwine waigapolahi po gasi waitumaganahi, hi liuyogigehinihi. Yaka lawa hi lihunahi po Paulo ma Banabasi hi wigawiyehi po tupo naka hi nehaleya. ⁵¹ Ega yaka tu wituwetuwegahi aehi dubudubuhi noka u meyageina hi lihooholihi ma hi nehalehi po hi nae u Ikoniyam. ⁵² Ma Yesu tu wotagona Alugo Woiyawa i wihogohi po gasi kaoha i wihogohi.

14

Paulo ma Banabasi u Ikoniyam

¹ U Ikoniyam Paulo ma Banabasi mi Yudeya hai numa dalabu ugolina hi lui po hi luguguya. Hai luguguya ugolina ma mi Yudeya po ega mi Yudeya bolu baneina hi witumagana. ² Ma mi Yudeya Keliso ega hita itumagana

tauhi ega mi Yudeya hi liuyogigeinihi po tu witumagana hi wigawiyehi. ³ Ega yaka Paulo ma Banabasi hi meidao-dao u Ikoniyam. Guyau ubeina hi bahabaha kadidili. Ma Guyau a lunugotootogo i laimoinehi hai baha ubeihi naka Paulo ma Banabasi i dewahi po wekiwekilala po manini nimahiyei hi wogeletehi. ⁴ Meyageina u hinena naka lawa hi gunanohahi po bolu luwaga. Gehouhi tu wituwetuwegahi ubeihi hi nena ma gehouhi mi Yudeya ubeihi hi nena. ⁵ Apoma mi Yudeya po tauhi ega mi Yudeya, hai babada mitehi hi wiwogatala po ipa Paulo ma Banabasi hina dewa guyougehi po gaimei hina wilawihi. ⁶ Hougana wiwogatalana Paulo ma Banabasi hi hanahanapugeya po hi lowo po hi nae u Lisita po u Debi, meyagai baneihi Laikoniya u tupona. Ma gasi meyagai gehouhi Laikoniya u hinena ⁷ ugolihhi Yaubada a baha hi guguyeya.

Paulo ma Banabasi Lisita po Debi u hinehi

⁸ Lawa gehouna u Lisita i mamae naka hinana u managona ma aena i apapoe po ega ita nena ma i tugutugula. ⁹ Tauna Paulo a baha i noonoli ma Paulo lawana i gagalena imahiyeya po i pa, 'Geka lawana a witumagana binei emoemotana ina luyagohana.' ¹⁰ Yaka Paulo i todi ma lawana i gagaleya po ponana i lata ma i baha nae ugolina i pa, 'Aemgei una towolo dumadumalu!' Lawana i lupa gae ma i hopu po i lautowologeya po aenei i nae ma i nei.

¹¹ Awai Paulo i dewadewaye, bolu hi gagaleya po Laikoniya ponahigei hi ototu hi pa, 'Yaubada hi lilawa hotahi po hi hopu mai ugolita.' ¹² Banabasi hai yaubada hi wiwaligeheya po hi pa, Susi. Ma Paulo hai yaubada gehouna hi wiwaligeheya po hi pa, Hemesi, babana tauna omboinana i tanitaniwageya. ¹³ Yaubada Susi a tu witalaguyaba, a numa dalabu meyageina u aliyana naka

bulumakau anai wihiyana i neiyai po meyageina mateta ma ugolina ipa lawa mitehi hina witalaguyaba.

¹⁴ Tamogi Paulo ma Banabasi geka dewana hi nonoli, yaka hai luilui hi laugagihi ma bolu u hinehi hi lui po hi ototu hi pa, ¹⁵ 'Iyowai po geka dewana o dewedeweya? Tiyai lawa hota mei taumi. Ma to nei ipa tuwega dewadewana to dedeya ugolimi po geka dewahi ona palihalehi, ma ona luhagawilemi Yaubada Lauyagohanana ugolina. Geka Yaubadana tauna yada po hipuli po boga i dewahi. Ma u hinehi awai he mamae i dewahi. ¹⁶ Lolowa hapa odubona i palihalehi po hai nugotuhu hi lautago. ¹⁷ Tamogi dewa dewadewahi houg magomagouna i dewedewehi naka i laimoinena meya ugolih. Mahula po gadiwewe yadei i weleta. Yaniyani i weleta po nugonugota i wikaoahahi.' ¹⁸ Geka ompaliguduguduhi bahahi hi bahehi ma tamogi lawa boluhi yohola hi ileta ipa hina witalaguyaba Paulo ma Banabasi ugolih.

¹⁹ Mi Yudeya Anitiyoka tupo Pisidiyagei hi nei po Ikoniyamgei hi nei u Lisita. Tauhi lawa boluhi nugonugohi hi litomatomahi po Paulo gaimei hi wilawi ma hi teina niyeya meyageina u aliyana. Hai nugotuhu hi pa amaka ita hilage. ²⁰ Tamogi hougana tu wimulitago hi nei po hi meme wiwileya naka i towolo po meyageina i lui meya. Malitom po tauna ma Banabasi mitehi hi nae u Debi.

Paulo ma Banabasi hi gunawilehi u Anitiyoka Siliya u hinena

²¹ Paulo ma Banabasi tuwega dewadewana u Debi hi guguyeya po lawa boluhi hi winugobuinihi. Ma hi gunawilehi po hi nae u Lisita po u Ikoniyam po hi nae u Anitiyoka Pisidiya u hinena. ²² Hai nae ugolih tu wimulitago hi inugokadidilihi po hi pa, 'Ona nugomomota omi witumagana ugolih. Babana pilipili magomagouhi apo ta weluwilehi ma apoma apo Yaubada anani taniwaga

ugolina ta geleta.’ ²³ Paulo ma Banabasi bolu emosi po emosi u hinehi hai tanitaniwaga hi witowolihi. Ma anai lupalihi po anai wiyohihi hi’mbenenehi Guyau u nimana babana tauna ugolina hai witumagana hi hounihi.

²⁴ Pisidiya tupona hi weluyayahi ma apoma hi nae Pampiliya anani taniwaga ugolina. ²⁵ Tuwega dewadewana u Pega hi guguyeya ma apoma hi hopu u Ateliya ²⁶ po u Ateliya ma hi gelu po hi nae Anitiyoka.

Lolowa u Anitiyoka tu witumagana Yaubada a lunugotootogo po a galena itete binei hi lupali po Paulo ma Banabasi hi himihimilihi naka hi lugeleta meme babana hai bagibagi hi wikokowi. ²⁷ Hougana u Anitiyoka hi laugeleta naka tu witumagana hai bolu hi tuboinihi ma Yaubada ginouli atapuhi ugolihi i dewadewahi naka hi paliwelehi. Ma gasi tauhi ega mi Yudeya Yaubada hai gaogao i welehi po hi witumagana. ²⁸ Ma u Anitiyoka tu witumagana mitehi hi meidaodao.

15

Omboina u Yelusalem

¹ Lawa gehouhi Yudeyagei hi nei u Anitiyoka po walewalehihi hi iatatiyehi hi pa, ‘Inapa ega ami wekiwekilala hini omhapina ona waya mei Mose lugagayo i gilugilumi ugolina yaka apega ona luyagohana.’ ² Paulo ma Banabasi lawahi mitehi hi wigamogahigahi geke bahana binei. Ega yaka Paulo ma Banabasi lawa gehouhi hi itowolihi mitehi hi nae u Yelusalem, tu wituwetuwega po tanitaniwaga ipa hina galehi geke bahana ubeina.

³ Paulo ma Banabasi ma lawahi hi himilihi po hi nena naka hougana Ponisiya tupona po Samaliya tupona hi luinihi po hi nena naka hi ipaliwelena hi pa, ‘Tauhi ega mi Yudeya Yaubada hi itumaganeya.’ Naka ugoinei walewalehihi atapuhi hi kaoha дума. ⁴ Hougana u

Yelusalem hi laugeleta naka tu witumagana hai bolu po tu wituwetuwega po tanitaniwaga hi likaohahi. Ma Paulo ma Banabasi Yaubada ginouli atapuhi ugolihi i dewadewahi naka hi paliwelehi.

⁵ Tamogi mi Yudeya hai lugagayo tu wiatatiyana gehouhi Yesu hi wootagoya ugolinei hi towolo po hi pa, “Tu meuputa lawahi iyawoi nawa Yesu hi itumaganeya ona paliwelehi ona pa, “Wekiwakilala hini omhapina ona waya po Mose a lugagayo i gilugilumi naka i pa ona iponawogeya.”’

⁶ Ega yaka tu wituwetuwega po tanitaniwaga hi’mboina po geka bahana hi wibaabaniyeya. ⁷ Ma hai wibaabani a dao u hinena naka Pita i towolo po i baha nae ugolihi i pa, ‘Walewalehiu, o hanapugeya lolowa u hayami ma Yaubada i winaganiu, po ipa tauhi ega mi Yudeya ugolihi tuwega dewadewana a guguyeya, ma apo hina nonoli po hina witumagana. ⁸ Ma lawa hai nugotuhu naka Yaubada i hanapugena dumahi, po tu meuputa iyawoi nawa hi itumagana i galena idewedewehi. A galena idewadewa i wogeleteya naka Alugo Woiyawa i welehi mei i weleweleta pite. ⁹ Tauhi po tauta ega ita galena ikahata. Nugonugohi i liyeuyeuhi babana hi witumagana. ¹⁰ Ugolinei tu wimulitago wouhi ega ta laipeunih i Mose a lugagayo ugolinei. Geka witeina ega emoemotana ipa ta awali babana odubona po amalai naka lugagayona ata ani peu. Geka dewana binei ega Yaubada ta laudadani. ¹¹ Ta itumagana po Guyau Yesu a lunugotootogoei ta lauyagohana naka amaka mei tauhi gasi.’

¹² Pita a baha u mulina ma lawa atapuhi ega ponahi ma hi lautanigana. Banabasi ma Paulo Yaubada a wekiwekilala po a manini atapuhi tauhi ega mi Yudeya u hayahi i dewadewahi naka hi dede pahih i. ¹³ Hai widedede u mulina Yamesa i baha i pa, ‘Walewalehiu, ona

lautanigana! ¹⁴ Pita i dedeya iyowai Yaubada tauhi ega mi Yudeya ugolih i woogeletena meya po u hayahi a guguni i inaganihi. ¹⁵ Geka pite emoemotana mei tu bahapiko hai baha Yaubada a Buka ugolina i pa,

¹⁶ “Geka u mulina apo a gunawileu,
po Dawita a numa i guliguli a witowola meya.

Awai hi woapapoe apo a liwou mehi,
ma a witowolihi,

¹⁷ po apo lawa atapuhi tau Guyau hina biheu.

Ma tauhi ega mi Yudeya waigowahi apo hina wigali-
ugei.

¹⁸ Geka pite Guyau ponana lolowa i bahebahena geleteya.”

¹⁹ ‘Ugolinei ma u wikaha naka tauhi ega mi Yudeya Yaubada he itumaganeya, ega ipa ta laipilipilihi.

²⁰ Tamogi ipa hai pepa ta gilumi po ta paliwelehi: Aniani hi yambenenehi talaoloto ugolih i ega hina ananihi. Ega hina matamatamaga. Gasi ega muhala waitalana po gadouna he kikiki hina anani.

²¹ Matababana geka lugagayohi Mose i gilugilumihi mi Yudeya hau numa dalabu hi guuguyeya houga i dao duma. Ma a baha meyagai atapuhi u hinehi dalabu emosi po emosi he guuguyehi.’

Tauhi ega mi Yudeya hai pepa hi himili

²² Tu wituwetuwegahi po tanitaniwaga po tu witumagana boluhi mitehi hi wiwogatala po lawa hi winaganihi boluna u hinena. Tauhi apo Paulo ma Banabasi mitehi hina himilihi po hina nae u Anitiyoka. Lawa hi itowolihi naka Yudasa (gowana gehouna Basabasa) ma gasi Sailasi. Naka hai luwagahi walewalehihi hi wiyateyatena dumahi.

²³ Pepa lawahi mitehi hi himilihi po hi nena naka geka pite:

‘Tu wituwetuwega po tanitaniwaga tiyai, walewalehimi i wimaamala taumi walewalehiyai atapumi ugolimi.

Taumi ega Yudeya lawami u Anitiyoka po u Siliya po u Silisiya tu mae. ²⁴ Amaka to nonoli naka i bolu ugolina lawa hi nehi po hi lipilipilimi po nugonugomi hi wiapapoenihi hai baha ugolihiyei. Tamogi ega ugoliyai hita lubayada ma geke dewana hi deweya. ²⁵ Ugolinei ma to'mboina po atapuiyai to lueena ma lawa to winaganihi po hi nehi ugolimi ata lawa Banabasi po Paulo mitehi. ²⁶ Hai luwaga hai luyagohana hi palihalehi Guyau Yesu Keliso gowanei. ²⁷ Ma Yudasa po Sailasi to himilihi tauhi apo ginoulihi to gilugilumihi emoemotahi apo hina limoinehi. ²⁸ Matababana Alugo Woiyawa a nugotuhu mei i nugotuhu po ipa ega to laiwiteinimi, ma geke ginoulihi tuawahi ona wootagohi. ²⁹ Aniani hi yambenenehi talaoloto ugolihi ega ona ananihi. Ega muhala waitalana po gadouna hi kikiki ona anani. Ega ona matamatamaga. Inapa geke ginoulihi ega ugolihi ona wogowogo nae yaka apo ona meimahi. Kihoni.'

³⁰ Tu winoyanoyahi hi himilihi po hi nena naka hi hopu u Anitiyoka po tu witumagana hai bolu hi boinihi ma pepana hi welehi. ³¹ Ma lawahi pepana hi hiyahiyawi po a baha winugokadidili ugolina ma hi kaoha duma. ³² Yudasa ma Sailasi naka tauhi Yaubada a tu bahapiko ugolinei ma walewalehihi mitehi hi wibaabani duma. Hi inugokadidilihi po hi towolo kadidili. ³³ Tauhi mitehi hi meidaodao ma apoma hi himilihi po anai nugodumolahi hi gunawilehi tu himilihi ugolihi. ³⁴ [Tamogi Sailasi i nugonugotuhu po noka hosi i mae.]

³⁵ Paulo ma Banabasi u Anitiyoka hi mamae, ma lawa magomagouhi mitehi Guyau a baha hi guuguyeya po hi atatiyaneya.

Paulo ma Banabasi hi wikahakaha

³⁶ Iyeta wabiha hi kokoe ma Paulo i baha nae Banabasi ugolina i pa, 'Ta gunawilena meta po walewalehita ta dadanihi lolowa meyageihi ugolihi Guyau a baha ta guuguyeya, po ta galena niyehi iyowai hai mae galenahi.'

³⁷ Banabasi a luhogala ipa Yoni Maki hina weluwaya po mitehi hina nae. ³⁸ Ma Paulo i nugonugotuhu po ega ita dumalu, babana lolowa u Pampiliya hi mamae po Yoni Maki i lowo halehi ma ega ita wotagohi po hai bagibagi hita wikokowi. ³⁹ Ugolinei Paulo ma Banabasi geke bahahi bihiyei ma hi lugamogahigahi po hi wikahakaha. Banabasi Yoni Maki i weluwaya po hi'mkuka po hi nae u Saipilasi. ⁴⁰ Ma Paulo Sailasi i winagani po mitehi ipa hina nae, po ega yaka walewalehihi Paulo ma Sailasi hi lupali ubeihi ipa Guyau a lunugotootogo po a galena itete ina melabenihi. ⁴¹ Ma hi'mhoe po Siliya ma Silisiya hai ani taniwaga meyageihi hi luinihi po tu witumagana hai bolu atapuhi hi itowolo kadidilihi.

16

Timoti Paulo ma Sailasi mitehi hi kadau

¹ Naka hougana Paulo ma Sailasi hi nae u Debi po gasi hi nehaleya po hi nae u Lisita. Ma noka hosi u Lisita tu wimulitago gehouna i mamae, gowana Timoti. Timoti hinana wawine Yudeyagei ma Yesu i itumaganeya. Ma amana lawa Gilikigei. ² Tu witumagana atapuhi u Lisita po u Ikoniyam naka Timoti hi kawaidewedewena dumaya. ³ Paulo nugonugona ipa Timoti ina weluwaya. Ega yaka mi Yudeya hai dewagei a wekiwekilala hini omhapina i waya babana lawa noka hosi tu mae tauhi mi Yudeya po hi hanapugeya Timoti amana lawa Gilikigei. ⁴ Lisita hi nehaleya po hi nenaey meyagai emosi po emosi hi luinihi naka Yelusalem tu wituwetuwegahi po tanitaniwaga dewa awai hi laueenehi naka tu witumagana hi palipaliwelehi

ipa hina iponawogogehi. ⁵ Ega yaka tu witumagana hai bolu hi witowolo kadidilihi po iyeta emosi po emosi lawa hi nugonugobui ma tu witumagana hai bolu hi magamaga.

Paulo a enogalena u Tolowasi

⁶ Ma hi kadau po hi nae tupo Piligiya ma Galatiya ugolihi ma Alugo Woiyawa ega ita palihalehi ipa Guyau a baha hina guguyeya u Asiya. ⁷ Ega yaka Maisiya u tuponana hi nae po sigana ugolina hi lugeleta po hi ileta ipa Bitiniya tupona hina luiya. Tamogi Yesu Alugona Waiwoiyawana ega ita palihalehi ipa hina lui. ⁸ Ega yaka Maisiyagei hi'mhoe po hi hopu u Tolowasi. ⁹ Ma noka upomna Paulo i eno galena po lawa Masedoniyagei i gagaleya ma i towolo po i laupaliyeya i pa, 'Una lunugotootogeyai po una damanai u Masedoniya po una haguiai.' ¹⁰ Hougana Paulo lawana i eneno gagaleya po i welutowolo po to wononogo po tau ipa mitehi to nae u Masedoniya babana to nugotuhuya naka Yaubada i otugeiyai ipa tuwega dewadewana lawa noka hosi ugolihi to guguyeya.

Lidiya a nugobui u Pilipai

¹¹ Ega yaka u Tolowasi ma wamgei to'mkuka po to dumalu, po to damana bonabona gowana Samotalesi ugolina. Ma malitom po to damana u Nipolisi. ¹² Noka hosi ma to lui po to nae Masedoniya meyageina baneina Pilipai ugolina. Meyageina gasi mi Loma hi mimiyyeya. Noka u meyageina to mamae iyeta ega hita maga imahi.

¹³ Ma hau dalabu, meyageina to nehaleyaya po to nae goila u hadana. Tu nugotuhuya apo noka hosi mi Yudeya hai ani lupali to tuhagaya. Wiwine noka hosi hi'mboina mai po to duhuna ma ugolihi to wibaabani. ¹⁴ Tu lutaniganeiyai emosi naka Lidiya, wawine Tayatailagei. Tauna luilui kayakayahi i gimagimalehi. Wawinena naka Yaubada tu wotalagiyena gehouna po nugonugona Guyau

i luhoeya ma Paulo awai i bahebahehi naka ugolihi i kawamoina. ¹⁵ Po noka hougana tauna po a numahine lawahi hi bapatisohi ma u mulina i igiigimeiyai i pa, ‘Taumi o baha o pa tau Guyau tu witumaganena moinana yaka ona nei po u numa ona mae.’ Ma nugonugoiyai i talatalahi po to nae.

Pilipai numa panipani u hinena

¹⁶ Iyeta gehouna to’mhoe po to nenaie ani lupali dobuna ugolina po tu bagibagi wawinena to tuhagaya. Wawinena naka alugo palopaloumana i luiya po i dewaya po awai apo houga u naota hina waawala i bahebahehi. Geka dewana ugolina ma mone baneina a tanitaniwaga ubeihi i dewadewaya. ¹⁷ Paulo po tiyai i wotagoiyai po i ototu i pa, ‘Geka lawahi naka Yaubada Gegewahagana a tu bagibagi. Tauhi luyagohana tahayana he bahebaheya ugolimi.’

¹⁸ Geka dewana iyeta magomagouna i dewedeweya a sigana Paulo uyona i gigai ma i luhagawileya po alugona palopaloumana ugolina i baha nae. I pa, ‘Yesu Keliso gowanei a paliwelem, naka wawinena una hopuhaleya!’ Mala emosi ma alugo palopaloumana wawinena i hopu haleya.

¹⁹ Wawinena a tanitaniwaga hi gagalena po hai ani lumone tahayaha i kokoe. Ega yaka Paulo ma Sailasi hi womomohihi po hi teina niyehi ani gimala u dobuna, tanitaniwaga ugolihi. ²⁰ Hi neihi mai po tu luhetalahi mi Loma u naohi ma hi pa, ‘Geka mi Yudeya lawahi, ma ata meyagai u hinena pilipili he laiwawalihi. ²¹ Lugagayo he iatatiyanehi naka tauta mi Loma ata lugagayo he tutulagonihi po ega emoemotana ta winihi po ta metagohi.’

²² Paulo ma Sailasi hi lawihi naka bolu tu luhetalahi u hayahi hi lui po hi wilougo haguha. Ma tu luhetalahi Paulo po Sailasi hai kaleko hi laulolohi ma hi baha po

hi kwapukwapuhi. ²³ Hi wilawihi po i kokoe ma hau numa panipani hi hauluiyehi. Ma numa panipani tu galena itete hi paliweleya hi pa, 'Numa una gudu momohi.' ²⁴ Tu galena itetena baha i noonoli po Paulo ma Sailasi numa panipani u hine dumana i hounihi ma aehi mayau talaikukuna ugolina i panipani lawitehi.

²⁵ Mei upom u tipolina Paulo ma Sailasi hi laupali ma hi lulougo tapalolo Yaubada ugolina ma hai lawa numa panipani u hinena hi lautanigana. ²⁶ Mala emosi ma guhuguhu baneina i nei po panina ogolana i guhuhi po mala emosi ma gudu atapuna i gunahoe pahi. Ma lawa atapuhi hai ae panipani pawapawasi hi gunagunalupenihi. ²⁷ Tu galena itete i welutowolo po gudu gamohi hi taatagihi ma a nugotuhu ipa amaka lawahi hita lowo. Ega yaka a kwasikwasi i waya po ipa ina uni meya. ²⁸ Ma Paulo i otu labatana ugolina i pa, 'Ega una ununi mem babana atapuiyai geka u hinena.'

²⁹ Tu galena itetena yayata ubeina i otu i pa, 'Lampa ona neiyai,' ma i bulili lui Paulo ma Sailasi u aehi po i guli hopu ma i taatawa a matouta binei. ³⁰ Ma apoma i weluwinihi po hi hopu u uputa ma i lubayadehi i pa, 'Babada, awai apo a dewaya po a luyagohana?'

³¹ Ma hi pa, 'Guyau Yesu una witumaganeya yaka apo una luyagohana. Tam po am numahine lawahi mitehi.' ³² Ega yaka a numa u hinena Guyau a baha hi guguyeya tauna po a manago lawahi atapuhi ugolih. ³³ Noka uguwana ugolina Paulo ma Sailasi i weluwinihi po kelohi i ogahi ma tauna po a manago atapuhi hi wibapatisohi. ³⁴ Ma apoma i weluwinihi po hi gae a numa ugolina po aniani i welehi po hi am. Ma lawana a manago mitehi hi kaoha дума babana Yaubada hi witumaganeya.

³⁵ Malitom po tu luhetalahi tu'mpanipani hi himilihi po hi nenaе naka baha geka hi himili hi pa, 'Naka lawahi ona

wohalehi.’

³⁶ Tu galena itete geka bahahi Paulo ugolina i bahehi i pa, ‘Tu luhetala baha hi himiliyai ipa to wohalemi. Ugolinei ma ona hopu mai a nugodumolami ona nae.’

³⁷ Tamogi tu’mpanipani ugolihi Paulo i baha nae i pa, ‘Ega i powa awai ma bolu u matahi hi wilawiyai ma hau numa panipani hi houniyai. Tauhi hai powa babana tiyai Loma lawiyai, ma ega emoemotana ipa gowagowadei hina hauhopu neiyai? Apeega! Tauhi hina nei po hina hauhopu neiyai.’

³⁸ Tu’mpanipani geka bahahi hi bahebahehi tu luhetala ugolihi po tu luhetalahi hi matouta duma matababana Paulo ma Sailasi naka mi Loma. ³⁹ Ega yaka hi nae po Paulo ma Sailasi hi mamalihi ma hi weluwinihi po numa panipani hi hopu haleya. Ma hi lupaliyehi ipa meyageina hina nehaleya. ⁴⁰ Numa panipani hi hopu haleya po hi nae Lidiya a numa ugolina. Ma noka hosi tu witumagana hi tuhagahi po hi winugokadidilihi ma hai u meyagai hi nehalehi.

17

Paulo Tesalonika u hinena

¹ Paulo ma Sailasi hi nehalehi po hi nae Ampipolisi po Apoloniya hi luinihi po hi weluwilehi. Ma hi nei u Tesalonika mi Yudeya hai numa dalabu i memeyana. ² Ma Paulo a dewa houga daodaona ugolinei ma i dumalu po i nae hau numa dalabu. Noka u numana Yaubada a Buka ugolinei lawa i iatatiyehi naka dalabu gaogaona tonuga. ³ Tauna Yaubada a baha i deede imahiyehi po i laimoinehi naka ipa Yesu ina hilage po ina towolo meme. Ma Paulona i pa, ‘Geka Yesuna ugolimi a deede naka tauna Besinana lawana.’ ⁴ Mi Yudeya gehouhi nugonugohi i waya po Paulo ma Sailasi hi wotagohi. Ma gasi tu wotago gehouhi

naka mi Giliki boluhi Yaubada tu wotalagiyena po wiwine waigapolahi gehouhi.

⁵ Tamogi mi Yudeya hi'mgenagenalili po lawa woapa-poehi hi tuboinihi po bolu hi dewaya. Ma meyageina atapuna u hinena hi laigologololo po Yasona a numa hi wigawiyeya ipa iyowaka ma Paulo ma Sailasi hi bibihehi po ipa hina hopu nehi lawa boluhi u matahi. ⁶ Tamogi ega hita tuhagahi, yaka Yasona po tu witumagana gehouhi hi teina niyehi meyagai tanitaniwagahi ugolihhi. Ma hi ototu hi pa, 'Paulo ma Sailasi tauhi naka tupo atapuhi he laipilipilihi. Ma amalai hi lui mai ata meyagai u hinena, ⁷ po Yasona a numa ugolina i hounihi po he mamae. Tauhi ata wasawasa baneina Sisa a lugagayo he tutulagonihi. Ma hi pa Wasawasa gehouna, gowana Yesu.' ⁸ Tanitaniwaga po lawa geke bahahi hi noonolihi po nugonugohi hi geno duma, ⁹ ma hi baha po Yasona a lawa mitehi hi wimeiha monegei hai numa panipani lupena halenana binei ma apoma hi wohalehi.

¹⁰ Aipompom ma tu witumaganahi Paulo ma Sailasi hi himilihi po hi nae u Beleya. Hougana u Beleya hi laugeleta naka hi nae mi Yudeya hai numa dalabu ugolina. ¹¹ Noka hosi lawa nugonugohi hi lugadagadalihi ega mei lawa u Tesalonika nugonugohi hi pupu. Matababana lawa u Beleya Paulo a baha hi lautaniganeya ma hi luweluweya Yaubada a Buka ugolina iyeta emosi po emosi. Moina Paulo a baha moinahi bo eega, naka ubeina ma hi luweluwehi. ¹² Ugolinei mi Yudeya boluhi hi witumagana ma gasi wiwine mi Giliki waigapolahi gehouhi po ololoto mi Giliki magomagouhi hi witumagana.

¹³ Tamogi mi Yudeya u Tesalonika naka Paulo u Beleya Yaubada a baha i guuguyeya hi nonoli. Yaka hi nei po lawa hi liuyogigeinihi po Paulo ma Sailasi hi wigawiyehi. ¹⁴ Ega yaka tu witumagana Paulo hi himili po i nae u niha ma

Sailasi Timoti mitehi u Beleya hi mae. ¹⁵ Lawahi Paulo mitehi hi gelu po hi nenaе naka u Ateni hai siga. Noka hosi ma hi gunawilehi po hi nenaе u Beleya naka Paulo a baha hi waya, po ipa Sailasi ma Timoti hai bagibagi ina kokoe naka Paulo hina latu yagiyagineya.

Paulo Ateni u hinena

¹⁶ Paulo u Ateni Sailasi po Timoti i ototonihi naka nugonugona i witai duma babana u meyageina talaoloto i maga duma. ¹⁷ Ega yaka mi Yudeya po tauhi ega mi Yudeya Yaubada tu wotalagiyena, mitehi hi wigamogahigahi hau numa dalabu ma ani gimala dobuna ugolina, iyeta emosi po emosi lawa hi ialoni naka mitehi hi igamogahigahi. ¹⁸ Ma tu hanahanapu hai bolu gowahi Epikuli ma Sitoweki lawahi gehouhi Paulo mitehi hi wigamogahigahi. Ma gehouhi hi pa, ‘Geka buuwana ipa awai ina baheya?’

Gehouhi hi pa, ‘Galenana mei tupo geha yaubadahi hai tu luguguya.’ Geka bahana hi baheya babana Yesu tuwegana po a towolo meme i guuguyeya. ¹⁹ Ega yaka Paulo hi weluwaya po hi niyeya tanitaniwaga hai omboina gowana Aliyopago ugolina po hi pa, ‘Wiatatiyana wouna geka tam e ibaabaniiyeya ipa to hanapugeya. ²⁰ Ginouli gehouhi to noonolihi naka to winugoniniyehi, binei ipa to hanapugehi anohi awai.’ ²¹ (Hai lubayada babana gegeka, mi Ateni po gasi tupo geha lawahi u Ateni hi mamae naka ega awai hita dewadewaya ma ginouli wouhi hi dedehi ma hi ibaabaniiyehi.)

²² Paulo Aliyopago tu’mboinahi u tipolihi i towolo ma i pa, ‘Mi Ateni, ami dewa atapuhi ugolihii ma a gagalemi, naka ami ani witumagana tapuna po tapuna hi maga duma. ²³ Matababana ami meyagai a yayahi po a nae ma ani tapalolo doбуhi a gagalehi po ani’mbenena patahi

ugolihi geka bahana a tuhagaya, i pa, “Yaubada ega tata hanapugeya a pata.” Ugolinei Yaubadana tauna o wotalagiyeya ma ega ota hanapugeya tauna a deedeaya ugolimi.

²⁴ ‘Yaubadana hipuli tu dewana po ginouli atapuhi ugolina he mamae tu dewahi, yaka naka tauna yada ma hipuli Guyouna, naka numa tapalolo lawa hi dewadewahi ega u hinehi ita mamae. ²⁵ Ma gasi lawa nimatiyei ginouli ta iwawalihi ega emoemotana tan’ombeneneya ugolina babana tauna ega dayadayabu. Tauna yautu po luyagohana po ginouli atapuhi lawa e weleweleta. ²⁶ Hipuli tupo wohepali u hinena Yaubada lawa i wiwawalita po ta mamae naka lawa emosi ugolinei ta nei. Tauna tuawana ata houga amaka i bahehi po ata ani mae sigasiga dumahi i bahehi. ²⁷ Geka i dewadewaya babana ipa ta bibiheyaya ma ta iletaya ipa ta tuhagaya. Matababana Yaubada a mawa ega ita dao. ²⁸ Mei lawa gehouna i baheya i pa, “Yaubada tauna a manini u hinena ta mamae po ta idagudagu po ta lauyagohana.” Mei ami tu wipakulo hi bahebaheya hi pa, “Tauta gasi tauna natunatuna.”

²⁹ ‘Yaubada natunatuna tauta ugolinei ega ipa Yaubada galenana ta nugonugotuhuya mei talaoloto lawa hai winugonugotuhugei he laukidihi. Gole bo siluba bo gaima ugolinei hi gilugilumihi tauhi ega mei Yaubada. ³⁰ Winugoneina hougahi ugolihi Yaubada ega lawa wimeihana ita genogeya. Ma amalai lawa ataputa e pali-paliweleta i pa, “Ami dewa apapoehi ona palihalehi.” ³¹ Matababana iyeta i bahebaheya ugolina lawa i inagani apo dewa dumadumalunei lawa ataputa ina libahibahita. A baha limoinana lawa ataputa ugolita naka lawana i inagani amaka hilage ugolinei i witowolo meya.’

³² Hougana Paulo a baha towolo meme ubeina hi noonoli po lawa gehouhi hi’mpalihabahiba ma gehouhi

hi pa, 'Nugonugoiyai apo una wibaabani meme geke bahahi ubeihi.' ³³ Ega yaka Paulo omboinana i nehaleya. ³⁴ Tamogi lawa gehouhi hi latuya po hi witumagana ma u hayahi naka lawa gowana Diyonisi, tauna Aliyopago taniwagana gehouna. Ma gasi u hayahi naka wawine gowana Damalisi po gasi lawa gehouhi hi witumagana.

18

Paulo Kolinito u hinena

¹ Paulo a baha u mulina Ateni i nehaleya po i nae u Kolinito. ² Noka hosi lawa Yudeyagei gowana Akwila, Ponita u meyageina hi guniguni i tuhagaya. Tauna amalai hotana agona gowana Pilisila mitehi Italigei hi nei. Hai nei matababana Itali hai taniwaga gowana Kilodiyasi i baha i pa, Yudeya lawahi Loma hina nehaleya. ³ Paulo i nae po i galehi po mitehi hi mae, babana tauna po tauhi hai mone tahayana naka palai hi yamdewa. ⁴ Dalabu magamaga hau numa dalabu mi Yudeya po mi Giliki mitehi hi igamogahigahi. Ma i ileta ipa nugonugohi ina waya.

⁵ Hougana Sailasi ma Timoti Masedoniyagei hi laugeletai naka Paulo a bagibagi palai didinana i nehaleya ma a hougua luguguya ugolina i hahaleya. Ma mi Yudeya i palipaliwelena imahiyehi naka Yesu tauna Besinana lawana. ⁶ Ma hi bahabaha guduguduya po hi iapapoeya naka a luilui dubudubuna i lihooholi ipa hai apapoe ina wiatatiyehi. Ma i baha nae ugolihhi i pa, 'Inapa ona lugowademi, yaka taumi tuawami apo gouna ona waya. Tau ega u gou. Yaka amalai i wawala po i nena naka apo a nena tauhi ega mi Yudeya ugolihhi.'

⁷ Ugolinei mi Yudeya hai numa dalabu i nehaleya po i nae lawa gowana Sisiyasi Yusito, Yaubada tu wotalagiyena a numa ugolina. Lawana a numa naka mi Yudeya hai

numa dalabu u liyaliyana. ⁸ Mi Yudeya hai taniwaga gehouna gowana Kilisipa Guyau i witumaganeya, tauna po a numahine lawahi atapuhi. Ma mi Kolinito mago-magouhi Paulo a baha hi noonoli naka hi witumagana po bapatiso hi waya.

⁹ Upom emosi Paulo i enogagalena po Guyau i bahabaha nae Paulona ugolina i pa, 'Ega lawa una matomatoutehi. Tamogi una ibaabani ma ega una wohouna, ¹⁰ matababana tau tam mitem. Ma ega emoemotana po iyai ina wi-hiniwiyuwam babana geke meyageina u hinena u lawa hi maga.' ¹¹ Ega yaka Paulo noka hosi i mae bolima emosi ma tupona, Yaubada a baha lawa i iatatiyehi.

¹² Tamogi hougana Galiyo i taniwaga u Giliki naka mi Yudeya lawahi hi'mtuboina ma Paulo hi numa panipani po hi niyeya hau luhetala. ¹³ Ma Galiyo ugolina hi pa, 'Geke lawana lawa nugonugohi e talatalahi ipa Yaubada hina wotalagiyeya. Ma nanakahi naka lugagayo e tutulagoni.'

¹⁴ Paulo gamona i tatagi po ipa ina baha ma Galiyo i baha nae mi Yudeya ugolih i pa, 'Itapa geke lawana powa bo apapoe baneina ita dewaya apo nanaka u matababana ma upuwe ita hegoemi. ¹⁵ Ma geke wigamobahabahana naka baha po gowa po ami lugagayo ubeihi. Ugolinei ma taumi tuawami ona lidumaluya. Apega geke ginoulihi ugolih i wituluhetala.' ¹⁶ Ma ega yaka i wiyagahi po ani luhetala meyageina hi nehaleya. ¹⁷ Atapuhi numa dalabu badana gowana Sositene hi womomohi ani luhetala u matetana ma hi wilawi. Tamogi Galiyo geke dewana ugolina ega ita geno.

Paulo i gunawileya u Anitiyoka

¹⁸ Paulo u Kolinito i mamae naka iyeta i maga duma, ma apoma tu witumagana i nehalehi po Pilisila ma Akwila

mitehi hi'mkuka po Siliya ubeina hi nae. Yohola ega hita gelu ma Yaubada u matana i wigwala u Kenekeleya ma unununa hi gali. ¹⁹ Ma u Kenekeleya hi gelu po hi nae u Epeso po noka hosi Pilisila ma Akwila i tuhounihi. Ma tuawana i lui hau numa dalabu po mi Yudeya lawahi mitehi hi wibaabani. ²⁰ Hi lupaliyeya ipa mitehi hina meidaodao ma i luhinigigai. ²¹ Tamogi i nena ma i paliwelehi i pa, 'Inapa Yaubada a nugotuhu yaka apo a gunawileu ugolimi.' Ega yaka u Epeso ma i'mkuka po i nae. ²² Hougana u Sisaliya i laugeleta naka i nae u Yelusalem po tu witumagana lawahi i mamalihi ma apoma i hopu u Anitiyoka.

²³ Noka hosi hougana kukuna i haleya ma apoma Galatiya po Piligiya tupohi i yayahihi. Tu wimulitago atapuhi i towolo kadidilihi.

²⁴ Lawa Yudeyagei ma a meyagai Alesanila gowana Apolo i nae u Epeso. Tauna lawa bahabahana po Yaubada a Buka i hanapugena dumaya. ²⁵ Wiatatiyana Guyau a Tahaya ugolina i waya po i palihalena dumaya po Yesu ubeina i iatatiyanehi po i bahebahehi naka i laidumaluhi. Tamogi Yoni a wibapatiso tuawana i hanapugeya. ²⁶ Mi Yudeya hai u numa dalabu i wiwawala po i ibaabani kadidili ma hougana Pilisila ma Akwila hi noonoli po hi weluwaya. Hi weluwaya po hi niyeya hai numa ugolina apoma Yaubada a Tahaya hi dede idumaluya ugolina.

²⁷ Apolo i inugonugotuhu ipa ina damana u Giliki, yaka tu witumagana u Epeso hi haguya po hi'mgiluma nae tu wimulitago u Giliki ugolihhi. Hi paliwelehi ipa Apolo hina kaoheya ma hina weluwaya. Hougana i laugeleta naka Yaubada a lunugotootogo galena itetenagei ma lawa hi itumagana naka ugolihhi i wihaguhagu duma. ²⁸ Matababana mi Yudeya lawahi mitehi hi laugamobag-ibagi ma hai baha i ununihi, bolu omboinahi u hinehi,

po Yesu tauna Besinana lawana naka Yaubada a Buka ugolinei i laimoineya.

19

Paulo Epeso u hinena

¹ Apolo u Kolinito i mamae naka Giliki tupona ma Paulo Piligiya tupona i nehaleya po meyagai atapuhi i weluyayahihi po i hopu u niha po u Epeso i geleta. Noka hosi tu wimulitago i tuhagahi. ² Ma i lubayadehi i pa, 'O itumagana naka Alugo Woiyawa o tuhagaya bo eega?'

Ma hi wimeiha hi pa, 'Yohola ega tota nonoli naka Alugo Woiyawa e mamae.'

³ Ega yaka Paulo i lubayadehi i pa, 'Bapatiso waigohina o waya?'

Ma hi pa, 'Yoni a bapatiso to waya.'

⁴ Paulo i pa, 'Yoni a bapatiso naka iyawoi hai apapoe ugolihi ma hi nugonugobui naka ubeina ma i ibapatiso. Ma lawa i paliwelehi i pa mulinei lawa i nenei naka ugolina hina itumagana. Lawana naka tauna Yesu.' ⁵ Geka bahana hi noonoli po Guyau Yesu gowanei bapatiso hi waya. ⁶ Ma hougana Paulo nimana i huhounihi ugolihi naka Alugo Woiyawa i nei ugolihi po pona tapuhigei hi ibaabani ma gasi baha piko bahana hi ibaabaniyeya. ⁷ Tauhi magouhi mei 12.

⁸ Geka pite Paulo i wobagibagi wamaahiya tonuga u hinehi. Houga daodaona i nae po mi Yudeya hai u numa dalabu i bahabaha kadidili po i igamogahigahi po Yaubada anani taniwaga ubeina lawa nugonugohi i talatalahi.

⁹ Tamogi gehouhi hi nugokapala po ega hita witumagana ma Guyau a Tahaya hi iapapoeya. Ega yaka Paulo tu wimulitago i tamihhi po mitehi ma lawahi hi nehalehi. Ma iyeta emosi po emosi tu wiatatiana gowana Tilana anani wiatatiana numana ugolina i ibaabani. ¹⁰ Geka dewana

i nenaе naka bolima luwaga. Ugolinei ma lawa atapuhi u Asiya tu mae Guyau a baha hi nonoli, mi Yudeya po gasi ega mi Yudeya.

Sekewa natunatuna ololotohi

¹¹Yaubada Paulo i dewaya po nimanei manini galenahi tapuhi po tapuhi i dewadewahi. ¹²Ugolinei lawa hai tepa hamahamaga po hai luilui Paulo i wodadanihi ma hi winihi po hi niniyehi tu tootogo ugolihi, naka hai totogo hi kokoe po alugo apapoehi hi nehalehi.

¹³Lawa gehouhi tauhi mi Yudeya houga magomagouna hi kadakadau ma alugo apapoena hi iyagahi ma hi nei po ipa Guyau Yesu gowanei alugo apapoena hina wiyagaya. Yaka alugona ugolina hi pa, ‘Paulo Yesu e guuguyeya gowanei a paliwelem una hopu po una nae.’ ¹⁴Geka dewana mi Yudeya hai tu witalaguyaba badana natunatuna ololotohi magouhi 7 hi dewedeweya.

¹⁵Ma tamogi houga gehouna alugo apapoena ugolina hi bahabaha nae po i pa, ‘Yesu a hanapugeya po Paulo a hanapugeya ma taumi iyawoi?’

¹⁶Lawana ugolina geka alugo apapoena i mamae naka i wotowolo po i wilawihi po kelo i welehi ma hai kaleko i loolohi po ani kowakowahi awa hi lupa hopu po hi lowo po hi nae.

¹⁷Mi Yudeya po tauhi ega mi Yudeya atapuhi u Epeso tu mae awai i waawala tuwegana hi noonoli po hi matouta. Ma Guyau Yesu gowana hi wiyateyate dumaya. ¹⁸Tu witumagana boluhi hi nei po bolu u matahi hai apapoe hi hoena geletehi. ¹⁹Tu balabalau boluhi hai buka hi hihwi ma po bolu u matahi ma hi’mapugehi. Ma bukahi mihahi hi lauemotehi a lata mei K50,000. ²⁰Wipoya geka pite ugolinei ma Guyau a baha i gunanohaya po i nenaе ma i kadikadidili.

²¹ Geka dewahi u mulihi Paulo a wiwogatala ipa Masedoniya po Giliki tupohi ina yayahihi po ina nae Yelusalem. Ma i pa, 'A nae Yelusalem u mulina u luhogala ipa Loma a galeya.' ²² Ega yaka a tu hagu luwaga, Timoti ma Elasita, i himilihi po hi nae u Masedoniya ma tauna Asiya u tupona i womaamae.

Wogalahi Epeso u hinena

²³ Noka u hougana lawa hi wogalahi babana ega nu-gonugohi ipa Guyau a tahaya Paulo ina deedeaya. ²⁴ Ma lawa gehouna gowana Demitiliya a bagibagi numinumi namanamalihi i yamdewa. Geka ginoulihi i dewadewahi talaoloto wawinena gowana Atemisi ubeina naka mone baneina i tutuhagaya a tu bagibagi ubeihi. ²⁵ Tauna a tu bagibagi atapuhi po lawa gehouhi hai bagibagi mei tauhi i otugehi ma i pa, 'Babada, o hanapugena dumaya naka geke bagibagina ugolina ta igapola. ²⁶ Amaka o galeya po o hanapugeya naka geke lawana Paulo awai e dewadewahi. Tauna i pa talaoloto lawa nimahigei he dewadewahi naka ega hai wipoya. Ma lawa boluhi i winugowinihi po he iponawogogeya. Ega Epeso lawahi tuawahi ma Asiya tupona atapuna. ²⁷ Ugolinei ipa ta lowo duma babana apo geke ata bagibagina gowana ina apapoe. Ma gasi ega ata bagibagi gowana tuawana, ma ipa ta lowo duma babana apo ata talaoloto wawinena gegena gowana Atemisi a numa dalabu lawa ega hina iyateyateya. Geka ata talaoloto wawinena Asiya tupona atapuna po hipuli atapuna he wotalagiyeya apo a lugae ina kokoe.'

²⁸ Bolu geke bahahi hi noonolihi po uyohi i gigai ma hi wootuotu hi pa, 'Atemisi Epesoge i gewahaga.' ²⁹ Geka wootuotuna i lata po i nae po meyagai atapuna i wi-hogoya. Ma tu wootuotuhi hi bulibulili ani'mboina nu-mana ugolina naka Gayasi ma Alisitaka hi titeinihi ma hi lui ani'mboina u gali hinena. Geka lawahi luwaga naka mi

Masedoniya Paulo mitehi hi kadakadau. ³⁰ Paulo i luhogaleya ipa ina lui omboina u hinena, ma tu wimulitago hi guduguduya ³¹ ma gasi meyageina tanitaniwagana gehouhi naka Paulo a lawa yaka a baha hi himili po hi lupaliyeya hi pa ega ina nenaeni'mboina u gali hinena.

³² Tu wootuotuhi gehouhi ginouli tapuna hi woototugeya ma gehouhi ginouli tapuna hi woototugeya. Matababana lawa boluhi hi luilui naka hi winugoneina po ega hita hanapugeya awai binei hi lui. ³³ Lawa gehouhi hi pa Alesana tauna wogalahina ita wiwawali babana mi Yudeya hi baha po i gae bolu u matahi. Ma Alesana nimana i wohepahi po i'mtalagaagala ipa hina todi ma ina paliwelehi naka mi Yudeya ega hina igouhi. ³⁴ Tamogi Alesana hi gagalena tuhagaya tauna lawa Yudeyagei ugolinei kabudala gaogaona luwaga u hinena hi ototu gogona hi pa, 'Atemisi Epesoge i gewahaga.'

³⁵ Apoma meyageina tanitaniwagana hai tu'mgiluma lawahi i litodihi ma i pa, 'U lawa mi Epeso, lawa ataputa ta hanapugeya Epeso meyageina naka Atemisi gegewahagana a numa dalabu tu galena itetena ma gasi gaima yadei i pipeu hopu mai naka tauna tu galena itetena.

³⁶ Apega iyai geka ginoulihi ina bowiyehi. Ugolinei ma ipa ona todi ma ega ona dewadewa buubuuwa. ³⁷ Geka lawahi o neneihi mai naka ega awai hita daneneya ata numa dalabu ugolina po ega ata talaoloto wawinena hita paliguyoguyougeya. ³⁸ Ugolinei ma inapa Dimitiliya a tu bagibagi lawa gehouna hina igouya yaka ani luhetala he mamae po tanitaniwaga he mamae. Emoemotana noka hosi hina igou mehi. ³⁹ Ma tamogi inapa nugonugomi ginouli gehouhi ona wibaabaniyehi yaka apo meyagai lawahi hai omboina ugolina lugagayogei hina lidumalu.

⁴⁰ Ma ipa ta nugomatouta babana amalai awai i waawala naka apo wogalahi gouna ta waya. Matababana ega

emoemotana baha awai dewadewana ta baheya amalai dewana i waawala ubeina.’ ⁴¹ Geka a bahana u mulina lawahi boluhi i baha po hi’mnoha.

20

Paulo Masedoniya ma Giliki i dadana mehi

¹ Wogalahina i yababa po u mulina Paulo tu wimulitago i boinihi po baha winugokadidili i welehi ma i mamalihi. Ma apoma i gelu po i damana u Masedoniya. ² Masedoniya meyageina magomagouna i yayahi po i nena ma lawa baha winugokadidili i welewelehi ma i nae po Giliki anani taniwaga ugolina i geleta. ³ Noka hosi wamahiya tonuga i mamae. I wononogo ipa Siliya ubeina in’omkuka ma i tuhagaya mi Yudeya hi wogatala ipa hina uni. Ega yaka i gunawileya po Masedoniyagei i nae. ⁴ Pilasi natuna Sopata Beleyagei po mi Tesalonika luwaga, Alisitaka ma Sekanasi, ma Gayasi Debigei po Timoti ma Tikikasi po Tolopima Asiya tuponanei, geke tauhi atapuhi Paulo mitehi hi nae. ⁵ Tauhi hi tahaya nae po u Tolowasi hi otonana. ⁶ Palawa ega haahanana tolehana u mulina u Pilipai Paulo ma tau to’mkuka. Iyeta nimitutu hi kokoe ma apoma u Tolowasi to tuhagahi po noka hosi to mae dalabu gaogaona emosi.

Paulo hewali hilahilagena i witowolo meya

⁷ Dalabu ugolina to’mboina gogona po to’mam ma Guyau nugohepana omgogonana to waya ma Paulo i wibaabani lawa ugolih. I ibaabani naka i nae po upom tipolina i waya babana ipa apo malinatom po ina nae. ⁸ Babanoyana u moyana to yamboina naka lampa i maga. ⁹ Hewali gehouna gowana Yutikasi naka hau malamala i duhuduhuna. Paulo a baha i daodao ma Yutikasi i yadayada po amaka i eno hilage. Ma i eneno po i pipeu naka numana hayana witonugana ugolina ma i hopu po

hau hipuli i laihilageneya, po hilahilagena hi wohepaya. ¹⁰ Tamogi Paulo i hopu po i pegoya ma i pa, 'Ega ona genogeno babana yohola e lauyagohana.' ¹¹ Ma apoma Paulo i gememe po palawa i tomutomuya po hi am. Amna u mulina lawahi mitehi hi ibaabani ma i nae po i lauyayahi ma i nehalehi. ¹² Hewalina a luyagohanana ma hi weluwaya po hi nae hai u meyangai a nugodumolahi.

Paulo a baha wimaamala tanitaniwaga ugolihi

¹³ To tahaya nae hau wam po to'mkuka po to kwak-wawila nae u Asosi ipa apo noka hosi Paulo to touli. Paulona tauna i baha po geke pite to dewaya babana tauna ipa apo tepanei ina tagonai. ¹⁴ Ma hougana u Asosi i tutuhagiyai po i gelu po to nae u Maitilini. ¹⁵ Noka hosi ma to gelugelu naka to welumalatom po Kayosi bonabonana liyaliyanei to nae. Ma malitom po Samosi u bonabonana to gota ma malitom meme po to damana u Mailitasi. ¹⁶ Paulo a nugotuhu i dewaya po ipa Epeso ina weluwileya po ina nae. Ega nugonugona ipa u Asiya a kabudala ina haleya, matababana i bulibulili ipa u Yelusalem ina lugeleta, Penitikosi tolehana ugolina.

¹⁷ Ega yaka u Mailitasi ma baha i himili po i nae u Epeso ipa tapalolo tanitaniwagahi hina ototoni. ¹⁸ Ma hougana hi laugeleta naka Paulo i baha ugolihi i pa, 'Taumi o hanapugena dumaya iyowai u mae galenana u hayami iyeta magomagouna. Hougana a laugeleta wawalai Asiya u tupona po i nei po amalai naka o hanapugena dumaya. ¹⁹ Nugohopuhopugei po tougei u bagibagi a dewaya mei Guyau a tu bagibagi. Mi Yudeya lawahi hi wogatala ipa iyowai ma hina ihiniwiyuwau naka hiniwiyuwahi hinehiyei a wobagibagi. ²⁰ O hanapugena dumaya naka ginouli awai apo ina hagu hagumi ega ata nugoneya. Hougana bolu u matahi po numa emosi po emosi ugolina a lauguguya

po a iatatiyana naka ginouli atapuna a paliwelemi. ²¹ Mi Yudeya po tauhi ega mi Yudeya ugolihi a baha kadidili, a pa, “Omi apapoe ona palihalehi ma ona luhagawilemi po Guyau Yesu ona witumaganeya.”

²² ‘Ma amalai Alugo Woiyawa a wiponawogogeya po a nena u Yelusalem. Ma awai apo ugoliu ina waawala noka hosi naka ega ata hanapugeya. ²³ Tamogi meyagai emosi po emosi a luluinihi ugolihi Alugo Woiyawa i paliweleu i pa, “Numa panipani po hiniwiyuwa he ototonim.” ²⁴ Hilage po noka ginoulihi atapuhi ega ata genogehi babana tau u luyagohana iyetana hipuli geke ugolina naka ega genona. Ma tamogi awai a genogenogeya naka ipa u bagibagi a luegahi Guyau Yesu i weleweleu naka lawa tuwega dewadewana a paliwelehi Yaubada a lunugotootogo binei.

²⁵ ‘Atapumi u hayami Yaubada anani taniwaga binei a lauguguya ma a nae ma a nei. Ma amalai a hanapugeya apega tepau ona galena meya. ²⁶ Ugolinei ma amalai u baha kadidilina ugolimi, inapa u hayami iyai ina lugowadeya naka ega tau u gou. ²⁷ Matababana Yaubada a nugotuhu atapuna i weleweleu ega gehouna ata nugoneya ma amaka atapuna a paliwelemi. ²⁸ Ona gagalena itetena memi po gasi tu witumagana atapuhi ona gagalena itetehi. Matababana Alugo Woiyawa i witowolimi po taumi tanitaniwaga. Yaubada Natuna a hilage talanei bolu i winihi po tauna galinei. Naka tauhi ona gagalena itetehi mei sipi tu galena itete. ²⁹ Matababana a hanapugeya naka gamogamo woyahiyahihi mei kedewa, sipi hai gawiya apo muliugei hina nei u hayami. Ma apeega iyai hina luemuli. ³⁰ Ma houga e nenei u hayami apo lawa hina towolo po hina ikoyakoyama po hai luhogala ipa tu wimulitago hina wotagohi. ³¹ Ugolinei ma ipa matami hina kaya. A touwe ma bolima tonuga u hinena iyetei po uguwei a iatatiyemi

naka ona nugonugotuhuya.

³²‘Ma amalai Yaubada u nimana po a lunugotootogo bahana u golina a hounimi, tauna apo ina winugokadidilimi. Natunatuna waiwoiyawata ubeita ma kawaidewadewa i houni po e mamae apo ina welemi. ³³Hougana u hayami ega iyai a mone po a kaleko dewadewahi ata galena luhogalehi. ³⁴Taumi o hanapugeya naka geke nimouhigei a bagibagi po tau po u lawa uyogoiyai ani haguhi a winihi. ³⁵Ginouli atapuhi u golihia amaka a wiatatiyemi naka ipa ta bagibagi po tu tapitapiya ta haguhi. Ma ta nugonugotuhuya naka Guyau Yesu geke pite i baha i pa, “Awai ta tutuhagaya kaohana i habulu ma ombenena kaohana i lata duma.”’

³⁶ Paulo geke a bahana u mulina babadahi mitehi itutuhi hi’mtutonetonena ma hi tapalolo. ³⁷ Atapuhi Paulona hi talaluluni po hi tutougeya po i kokoe ma hi mamali. ³⁸ A baha ipa apega hina gagalena meya u golina ma nugonugohi i wiyuwa duma. Ega yaka hi witulani po hi nae hau wam.

21

Paulo i nae u Yelusalem

¹ Ma hougana to mamalihi ma to nenehalehi naka to’mkuka po dumalu to damana Kosi bonabonana u golina. Ma malitom po to nae Lodisi bonabonana u golina po noka hosi ma to nae Patala meyageina u golina. ² U Patala ma wam i nanae u Ponisiya to tuhagaya yaka to gelu damana u golina po to nae. ³ To nei po Saipilasi bonabonana to galena niyeya ma wam hi buiya po to nae hau tupo yawana ma to gota Taya Siliya u tupona. Wamna ginouli i tutoulihi ipa noka hosi ina hiwogihia. ⁴ Ma noka hosi tu wimulitago gehouhi to tuhagahi po mitehi to mae dalabu gaogaona emosi. Alugo Woiyawa a lithatahayagei tu

witumaganahi Paulo hi paliweleya hi pa ega ina nenaē u Yelusalem. ⁵ Noka hosi to mamae po i kokoe ma to nehalehi po to nae. To wotowolo hougana ugolina naka agagohi po natunatuhi mitehi hi weluwiniyai po to hopu meyageina u gadowana po noka hosi atapuiyai itutuiyei to'mtutonetonena hau bubu ma to tapalolo po i kokoe ⁶ ma to wimaamala po hau wam to gelugelu ma hi gunawilehi hai yu meyagai.

⁷ U Taya ma to gelugelu naka u Tolesesi to gota po noka hosi tu wimulitago to mamalihi ma mitehi to mae iyeta emosi. ⁸ Ma malitom po to nehalehi po to nae u Sisaliya, po Pilipo a numa to luyia po mitehi to mae. Tauna a bagibagi tuwega dewadewana i guuguyeya. Lawa magouhi ⁷ u Yelusalem hi towolihi naka tauna gehouna. ⁹ Tauna natunatuna guguhinihi wohepali bahapiko bahana hi ibaabaniiyeya.

¹⁰ Noka hosi to mae iyeta wabihaga hota ma tu bahapiko gowana Agabasi Yudeyagei i hopu mai ¹¹ ugoliyai po Paulo a dagilolo i waya po aena po nimana i panipani meya ma i pa, 'Alugo Woiyawa i bahebaheya geke pite i pa: Mi Yudeya lawahi u Yelusalem apo geke dagilolona taniwagana hina numa panipani mei a panipani meu pite; apoma tauhi ega mi Yudeya u nimahi hina houni.'

¹² Geke bahahi to noonolihi po tiyai po noka dohuhi lawahi Paulo to talagagali to pa ega ina nenaē u Yelusalem. ¹³ Tamogi i baha i buiia i pa, 'Awai o dewadewaya? Po geke pite o tutou ma nugonugou e iyuwa. Tau a nonogo duma ipa u Yelusalem hina panu ma gasi ipa Guyau Yesu binei a hilage.'

¹⁴ Ega emoemotiyai ipa nugonugona to buiia yaka to pa, 'Heki, Guyau tuawana a nugotuhugei ina nae.'

¹⁵ Noka hosi to womamae kikeina ma i ginouli to wononogo ma to nehalehi po Yelusalem binei to nae. ¹⁶ Tu

wimulitago mi Sisaliya gehouhi mitehi to nae. Tauhi hi weluwiniyai po to nae Nasona Saipilasigei a numa ugolina ipa apo noka hosi to mae. Nasona tauna tu wimulitago tahatahayana u Saipilasi.

Paulo Yamesa i dadani

¹⁷ Hougana u Yelusalem to laugeleta naka tu wimulitago a kaohahi ma hi witutuhageiyai. ¹⁸ Malitom po Paulo mitehi to nae Yamesa to galeyā. Ma tanitaniwaga atapahi noka hosi hi'mboina po hi mamae. ¹⁹ Paulo i mamalihi po i kokoe. Ma a bagibagi ugolinei Yaubada ginouli emosi po emosi tauhi ega mi Yudeya u hayahi i dewadewahi naka atapuhi i dede pahi.

²⁰ Tanitaniwagahi a baha hi noonoli po Yaubada hi wotalagiyeya. Ma apoma hi baha nae Paulo ugolina hi pa, 'Walehiyai, u galeyā Yudeya lawahi tausana wabihaga naka Guyau he itumaganeya. Ma tauhi gasi Mose ugolinei lugagayo i nenei naka yohola he wootagoya. ²¹ Lawa gehouhi hi nei po hi igoum hi pa, tam mi Yudeya tauhi ega mi Yudeya hai meyagai ugolihi hi mamae, Mose a lugagayo uta iatatiyena powahi po ipa uta pa, "Mose a lugagayo ta palihaleya," po uta paliwelehi uta pa, "Ega natunatuta hai wekiwekilala ta huhounihi. Ma gasi ega mi Yudeya ita mae odubohi ta meme tagohi." ²² U laugeletai tuwegana apo hina nonoli. Ma apo awai ta dewaya? ²³ Ugolinei ma awai to bahebaheya naka una dewa tagoya. Lawa wohepali ugoliyai amaka Yaubada ugolina hi wigwala. ²⁴ Geka lawahi una weluwinihi po ona nae po hina laiyeuyeu mehi naka tam mitehi. Ma una wimeiha po apo apalami hina galihalehi. Geka dewana ugolina ma apo lawa ubeim hi ibaabani hina kawaikoyakoyamehi. Ma apo hina pa tam gasi Mose a lugagayo e meme tagohi. ²⁵ Tamogi tauhi ega mi Yudeya Guyau hi itumaganeya amaka hai baha to himili. Ma to paligaagalihī i wikaha

ugolina naka aniani awai talaoloto hi yambenenehi ega hina anani. Muhala waitalana po gadouna he kikiki ega hina anani. Ma gasi to paligaagalihi ipa ega hina matamatamaga.'

²⁶ Malitom ma Paulo lawahi wohepali i weluwinihi po mitehi hi liyeuyeu mehi. Ma numa dalabu baneina i luiya po lawa i paliwelehi apo iyeta awai liyeuyeumehi ina kokoe ma hai ani witalaguyaba hin'ombenenehi.

Numa dalabu baneina u hinena Paulo hi numa panipani

²⁷ Hi laiyeuyeu mehi naka iyeta magouhi 7, hougana geke iyetahi magouhi 7 mei hina kokoe ma mi Yudeya Asiya tuponanei hi nenei naka Paulo hi galeya hau numa dalabuna. Geke tauhi lawahi bolu hi lihunahi po Paulo hi womomohi, ²⁸ ma hi ototu hi pa, 'I lawa mi Yudeya, ona haguiai. Geke tauna lawana tupo atapuna e wiiwileya ma lawa e iatatiyehi i pa Yudeya lawahi Mose a lugagayo po geke numa dalabuna ega hina iponawogogeya. Ma amalai gasi tauhi ega mi Yudeya i weluwinihi po hi lui mai numa dalabu baneina u golina, po geke dobu gegena hi wigobugobugeya.' ²⁹ (Geke bahahi hi bahebahehi naka matababana Paulo ma Tolopima Epesogege hi gagalehi ma hi gae ma hi hopu meyageina u golina. Ma hai nugotuhu hi pa Paulo Tolopimana ita weluwaya po hita lui numa dalabuna baneina u hinena.)

³⁰ Wogalahi i geleta u meyageina po lawa hi wibulibulili nae po hau numa dalabuna Paulo hi teina hopuneya ma mateta hi guduhi. ³¹ Lawahi boluhi hi ileta ipa Paulo hina uni ma baha hi himili mi Loma hai tu wigawiya hai taniwaga u golina hi pa mi Yelusalem atapuhi he itona. ³² Taniwagana mala emosi ma a tu wigawiya po tu galena itete i tamihi po hi hopu lawahi boluhi u golihhi. Hougana

lawahi tu wigawiyahi po hai taniwaga hi gagaleya ma Paulo hi wilawi woloeya.

³³ Apoma taniwagana i nae po Paulo ugolina ma i baha po hi womomohi ma gulawa pawapawasi luwaga ugolinei nimana hi panihi. Ma bolu i lubayadehi i pa, ‘Geka lawana iyai? Ma powa awai i dewaya?’ ³⁴ Boluna u hinena hai wibaabani gololohi tapuna po tapuna ega ginouli emosi ugolinei hita wigouya. Nugolagalaga i lata duma u hayahi po taniwagana awai moinana i waawala naka ega ita hanapugeya. Ega yaka i baha po a hewahewali ipa Paulona hina giyeya tu wigawiya hai ani mae ugolina. ³⁵ Paulo hi gigiyeya naka hau tete ma hi awali babana bolu mulinei hi nenei uyohi i gigai duma ipa hina uni. ³⁶ Ma gasi hi awawali babana lawahi hi ototu hi pa, ‘Ta uni!’

Paulo tuawana ubeina i wibaabani

³⁷ Tu wigawiyahi mei hai ani mae hina luiluiya ma Paulo i baha nae taniwagana ugolina i pa, ‘Emoemotana apo ginouli gehouna ugolim ata baheya.’

Ma Paulo pona Gilikigei i baha yaka taniwagana i lubayada i pa, ‘Pona Giliki u hanapugeya?’ ³⁸ Nugote tam lawa Isipitagei yaka lolowa witona u laiwawali? Ma tu’munugo tausana wohepali ami witona ugolina u tahaehi po mitehi o nae hau balabala yabayababa?’

³⁹ Paulo taniwagana a baha i wimiheya i pa, ‘Tau lawa Yudeyagei. Silisiya u tupona dobu gowana Tasasi ugolina hi guniu. Noka meyageina u Silisiya i geduma ma tau meyageina lawana. A mamala dumam ma una palihaleu po lawa ugolih i a wibaabani.’

⁴⁰ Taniwagana Paulo i palihaleya yaka hau tete i towolo ma nimanei lawa i litodihi. Hougana lawahi hi wogenuwana naka Paulo Yudeya ponahigei i baha nae ugolih i pa:

22

¹ ‘Walewalehiu po amamau, ona lautanigana ma u matami tau biugei u baha a baheya.’ ² Lawahi hi lautani-gana ma Paulo mi Yudeya ponahigei i ibaabani yaka hi genuwana imahi.

Ma i wibaabani i pa, ³ ‘Tau lawa Yudeyagei. Ma Silisiya u tupona meyagai gowana Tasasi ugolina hi guniu, ma tamogi u Yelusalem a lata, po hougana a ihewali Gameliyela ugolina a wisikulu po googata hai lugagayo ugonei hi wiatatiyeu. Ma a wileta дума po Yaubada ugolina a palipalihelena meu mei gasi atapumi amalai. ⁴ Guyau Yesu tu wotagona a ihiniwiyuwahi po hi hilahilage. Ma ololoto po wiwine a womomohihi po hau numa panipani a hauluiyehi. ⁵ Tu witalaguyaba hai taniwaga po tu wikaha babadahi emoemotana awai a bahebaheya hina wikawamoineya. Tauhi mi Yudeya lawahi u Damaseko hi mamae hai pepa hi gilumihi po ipa a niyehi. Ega yaka a nenaе noka hosi po Guyau Yesu tu wotagona ipa gulawa pawapawasigei a panipanihi po a neihi mai u Yelusalem po hina wimihehi.

⁶ ‘Ma a nenaе po iyeta bolinai hougana Damaseko a tutuliyaliyani ma mala emosi ma yayata baneina yadei i hopu mai po i yayata wiiwileu. ⁷ Ma a peu hopu hau hipuli ma lawa ponana a noonoli ma i pa, “Saulo! Saulo! Awai binei e ihiniwiyuwau?”

⁸ ‘Apoma tau a lubayada a pa, “Guyau, tam iyai?”

‘Ma lawana i pa, “Tau Yesu Nasaletagei ma houga daodaona e ihiniwiyuwau.” ⁹ Lawa mitehi to nenaе naka yayatana hi galeyа ma tamogi Yesu i bahabaha mai ugoliu anona ega hita hanapugeya.

¹⁰ ‘Ega yaka a lubayada a pa, “Guyau, apo awai a dewaya?”

‘Ma Guyau ugoliu i baha mai i pa, “Una wotowolo po Damaseko una luyia po noka hosi tahaya bingei Yaubada i woononogogeya apo hina paliwelem.” ¹¹ Noka hougana yayatana a kadidili ugolina ma matau i apapoe. Ega yaka tu witulaniu hi lunimaniu po Damaseko to luyia.

¹² ‘Noka hosi Yaubada tu wotalagiyena po Mose a luga-gayo tu wotagona gowana Ananaya i mamae, ma Yudeya lawahi u Damaseko tu mae hi iyateyateya. ¹³ Tauna i nei po u liyaliyau i towolo ma i pa, “Walehiu Saulo, una galena meme.” Noka kabudalana ugolina a galena meme po Ananaya a galeyia.

¹⁴ ‘Ma ugoliu i baha mai i pa, “Googata hai Yaubada i winaganim po ipa a nugotuhu una hanapugeya ugolinei a Tu bagibagi dumadumaluna Yesu amaka u galeyia, po ponana amaka u nonoli, ¹⁵ matababana tam apo a tu baha moina lawa atapuhi ugolihi awai u gagaleyia po awai u noonoli binei. ¹⁶ Ma geke kabudalana awai e ototoni? Una towolo po bapatiso una waya ma Guyau gowanei una lupali po am apapoe ina oga halehi.

¹⁷ ‘Ega yaka a gunawilena meu Yelusalem po numa dalabu baneina u hinena a tapatapalolo po enogagalena a gagaleyia. ¹⁸ Enogalena u hinena Guyau a gagaleyia ma i pa, “Una bulili yagiyagina po geke dobuna una nehaleyia babana tau biugei ma am wibaabani apo hina wihinigigiyeya.”

¹⁹ ‘Apoma a pa, “Guyau hi hanapugena dumaya naka tau a nae po numa dalabu atapuhi ugolihi tu witumaganem a panipanihi po a ilawihi. ²⁰ Po gasi am tu baha Sitibeni hougana hi ununi naka tau u liyaliyahi a mamae. Omunugona a kawaidewedeweya po tu munugohi hai kaleko a tamihi.”

²¹ ‘Ma Guyau i baha mai ugoliu i pa, “Yelusalem una nehaleya po una nae tauhi ega mi Yudeya ugolihi, po tam hai tu wituwetuwega.” ’

Paulo apo hita wilawi

²² Lawa hi genuwana ma hi lautanigana naka i nei po tauhi ega mi Yudeya bahana ugolina ma hi wootuotugena meya hi pa, ‘Ta uni haleya. Lawa geke pite ega ita dumalu ipa ina lauyagohana.’

²³ Ma uyohi i gigai po hi iototu ma hai luilui hi loolohi ma aehigei hipuli hi tutugoiya. ²⁴ Yohola hi lauuyogigai ma tu wigawiyahi hai taniwaga a hewahewali i baha po Paulo hi awala niyeya hai ani mae ugolina. Ma i baha po hi kodikodili ipa ina bahena meya awai binei ma mi Yudeya hi luuyogigai ugolina. ²⁵ Ega yaka aena ma nimana hi panipanihi po i kokoe. Ma ipa hina wilawi. Ma Paulo gawiya kapenana ugolina i baha nae i pa, ‘Tau lawa Lomagei babana u Tasasi hi guniu Loma a u ani taniwaga ma ata lugagayo i baheya ipa luhetala ina tahaya ma taumi ipa ona wilawiu?’

²⁶ Hougana gawiya kapenana geke bahana i noonoli po i nae hai taniwaga ugolina i lubayada i pa, ‘Awai ipa una dewaya noka lawana ugolina? Tauna lawa Lomagei.’

²⁷ Ega yaka hai taniwagana i nae po Paulo i lubayadeya i pa, ‘Moina tam Loma lawana?’

Ma Paulo i pa, ‘Ee, tau lawa Lomagei.’

²⁸ Apoma taniwagana i pa, ‘Tau ega mi Loma natuhi ma mone baneina Loma tanitaniwagahi a welehi ma a lui u hinehi.’

Ma Paulo i pa, ‘Tau mi Loma natuhi babana u Tasasi hi guniu.’

²⁹ Ega yaka tu wilawina mala emosi ma Paulona hi nehaleya. Ma tu wigawiyahi hai taniwaga i gagalena tuhaga po

i matouta duma, matababana lugagayo i tulagoni po Paulo Loma lawana ma i baha po aena po nimana hi panipanihi.

Paulo i luhetala tu wiwogatala u matahi

³⁰ Tu wigawiyahi hai taniwaga a nugotuhu baneina ipa ina hanapugeya awai binei mi Yudeya Paulo hi igouya. Yaka malitom ma i baha po tu witalaguyaba babadahi po tu wiwogatala atapuhi hi'mboina gogona. Apoma Paulo hau numa panipani i wihaleya po niyeya po u naohi i witowoli.

23

¹ Paulo i todi ma tu wiwogatalahi i gagalehi po i pa, 'Walewalehiu, odubona ma i nei po geka iyetana ugolina naka u luyagohana Yaubada u matana ega wigougou u nugonugou ita mamae.' ² Tu witalaguyaba hai taniwaga gowana Ananaya i baha po lawa Paulo u liyaliyana hi towotowolo Paulona u gamona hi lougo. ³ Apoma Paulo i baha Ananaya ugolina i pa, 'Tam nonola luwaga, Yaubada apo ina launim. Naka hosi u duhuna ma lugagayogei ipa una luhetaleu ma tamogi lawa u baha po hi laulauniu naka lugagayo u tulagoni.'

⁴ Ma lawa Paulo u liyaliyana hi towotowolo naka hi baha nae Paulona ugolina hi pa, 'Tam Yaubada a tu witalaguyaba hai taniwaga e palipaliguyoguyougeya!'

⁵ Ega yaka Paulo i baha i pa, 'Walewalehiu, ega ata hanapugeya naka tauna tu witalaguyaba hai taniwaga. Itapa ata hanapugeya apega geke pite ata baha, babana Buka odubona ugolina geke pite hi gilumi hi pa, "Am lawa hai taniwaga ega una palipalihopuhopuneya."'

⁶ Paulo i hanapugeya naka tu wiwogatalahi gehouhi Sadusi ma gehouhi Palisi. Hougana geke boluhi luwaga i gagalena tuhagahi po tu wiwogatala u matahi i wootu i pa, 'Walewalehiu, tau Palisi natuhi, yaka tau Palisi. Geke a

lauhetala babana u witumagana i kadidili po a iotonana apo lawa hilahilagehi hina towolo meme.’ ⁷ Paulo geke bahana i bahebaheya po Sadusi ma Palisi hi tugudu po hi igamogahigahi po hi wikahakaha. ⁸ (Hai wikahakaha matababana Sadusi hai bolu hi pa lawa apega hilage ugolinei hina towolo meme. Ma gasi hi pa Yaubada ega a tu winoyanoya po gasi ega alugo. Ma Palisi hai bolu geke ginoulihi tonuga naka ugolihi hi itumagana.)

⁹ Hi ikahakaha ugolina ma hi lahalaha mehi. Ma lugagayo tanitaniwagahi gehouhi Palisi boluna ugolina hi towolo po hi baha kadidili hi pa, ‘Geka lawana ega a apapoe awai tota tuhagaya. Nugote alugo bo Yaubada a tu winoyanoya moina Paulo ugolina i baha nae.’ ¹⁰ Hai wigamogahigahi i lata po i nena ma tu wigawiya hai taniwaga i matouta duma naka Paulo apo hina lihilageni. Yaka a tu wigawiya i baha po hi hopu ipa Paulo hina wihaleya tu wiwogatala ugolihi po hai ani mae ugolina hina houni.

¹¹ Upomgei Guyau Paulo u liyaliana i towolo ma i pa, ‘Una nugokadidili. Geka u Yelusalem amaka biugei u baha ma apo yohola u Loma gasi una wibaabaniyeya.’

Paulo omunugona hi wiwogataleya

¹² Malitom ma mi Yudeya gehouhi hi wiwogatala po hi wigwala hi pa, apega hina am bo hina uma a sigana Paulo hina uni. ¹³ Lawa magouhi 40 i lagoni naka tauhi geke wogana hi talaya. ¹⁴ Apoma hi nae po tu witalaguyaba babadahi po mi Yudeya hai tanitaniwaga ugolihi hi pa, ‘Amaka to wigwala kadidili apega awai to ani dadani a sigana Paulo to uni. ¹⁵ Ugolinei ma taumi tu wiwogatala mitehi baha ona himili po ina nae mi Loma hai tu wigawiya hai taniwaga ugolina po Paulo ina hopu neiyai ugolimi, ma ona witepa ona pa, “Paulo ipa to niyeya po to

lubayabayadena imahiyeya.” Tamogi apo amaka tahaya u liyaliyana to wononogo po to lihilageni.’

¹⁶ Tamogi wiwogatalana Paulo auna i nonoli yaka i nae po tu wigawiyahi hai ani mae i luiya po Paulona i paliweleya.

¹⁷ Ma Paulona gawiya kapenana i paliweleya i pa, ‘Geka hewalina una niyeya ami taniwaga ugolina po baha gehouna ina paliweleya.’

¹⁸ Ega yaka kapenana hewalina i niyeya po hai taniwaga ugolina i pa, ‘Paulo tauna hau numa panipani i otugeu po a nae po i paliweleu po geka hewalina a neiyai ugolim. A neneiyai matababana ipa baha gehouna ina paliwelem.’

¹⁹ Ega yaka gawiya taniwagana hewalina i lunimani po hi nae po tuawahi ma i lubayadeya i pa, ‘Ginouli awai ipa una paliweleu?’

²⁰ Ega yaka hewalina i pa, ‘Mi Yudeya gehouhi hi lueena ipa haumalatom hina lubayadem ma Paulo hina hopuneya tu wiwogatala ugolihhi, ma apo Paulo lubayabayadana hina witepeya ma hina weluwaya.

²¹ Tamogi ega hai baha una noonoli babana lawa magouhi 40 i lagoni apo u tahaya hina megowada po Paulo hina ototoni. Ma atapuhi hi igwala hi pa apega hina am bo hina uma a sigana Paulo hina uni. Atapuhi hi nonogo po ipa hina dewaya ma tam am nugotuhu he iotonaneya.’

²² Apoma gawiya taniwagana i pa, ‘U nei po u iben-abenama ega iyai una palipaliweleya.’ Ma hewalina i himili po i nae.

Paulo hi himili po i nae u Sisaliya

²³ Tu wigawiya hai taniwaga gawiya kapenahi luwaga i otugehi po i baha nae ugolihhi i pa, ‘Tu wigawiya magouhi handele luwaga ma hosi tu geluhi magouhi 70, ma kwasik-wasi daodaohigei tu witona magouhi handele luwaga ona

wononogogehi po apo mitehi ona nae u Sisaliya. Ona wononogo po uguwei mei eno kabudalana ugolina apo ona wotowolo po ona nae. ²⁴ Ma hosi gehouhi ona wonogogehi po apo Paulo ina gelu. Ma ona galena iteteya po ona niyeya Taniwaga Pelikisi ugolina.’

²⁵ Ega yaka taniwagana Pelikisi a pepa geke pite i gilumi i pa:

²⁶ ‘Tau Kilodiyasi Lisiyasi.

Tam Taniwaga baneim Pelikisi ugolim.

Tinani baneina.

²⁷ Mi Yudeya geke lawana hi womomohi po amaka mei hina ununi. Ma a tuhagaya naka tauna Loma lawana yaka u tu wigawiya mitehi to nae po to haguya.

²⁸ Awai binei ma hi igouya naka ipa a hanapugeya yaka a hopuneya lawa hai tu wiwogatala ugolih. ²⁹ Ma a tuhagaya naka ega a powa awai po ipa ina hilage bo hau numa panipani to houni. Lawahi hi igouya naka tauhi tuawahi hai lugagayogei. ³⁰ Ega yaka mi Yudeya gehouhi hi iwogatala po ipa hina uni. Ma hougana hi palipaliweleu naka u nugotuhu a dewaya po a himihimiliyahi ugolim. Ma tu wigouna a paliwelehi po tam u matam hai wigou hina wogeletehi.’

³¹ Tu wigawiyahi baha hi wotagoya po Paulo hi weluwaya po noka uguwana hi nena naka Anitipatila.

³² Ma malitom po tu wigawiyahi aehigei hi nena naka hi gunawilehi hai ani mae ugolina. Ma hosi tu gelugelu hi tuhalehi po ipa Paulo mitehi hina nae. ³³ Paulo hi weluwaya po hi hopu u Sisaliya po pepana Taniwaga Pelikisi hi weleya ma Paulona hi wodamaneya ugolina. ³⁴ Pelikisi pepana i hiyawu po i kokoe ma Paulo i lubayadeya tauna tupo miyei lawana. Hougana i tuhagaya naka Paulo lawa Silisiyagei ³⁵ yaka i pa, ‘Tu wigoum hina lugeletai ma apoma am baha a nonoli.’ Ma apoma i baha

po Heloda numa baneina i wogowogoya ugolina Paulo a tu galena itete mitehi hi hounihi.

24

Mi Yudeya Paulo hi wigouya

¹ Iyeta nimitutu hi kokoe ma tu witalaguyaba hai taniwaga gowana Ananaya po tanitaniwaga po tu luhetala gowana Tetalasi mitehi hi hopu u Sisaliya. Tauhi hi hopu mai po Taniwaga Pelikisi ugolina hi wogeletena mehi ipa apo Paulo hina wigouya. ² Tetalasi hi otugeya po geke pite Paulo i igouya i pa, 'Pelikisi, tam taniwaga baneina. Am galena itete hanahanapu ugolinei nugodumolagei to mae po i nei houga i dao duma. Ata hipuli a dewadewa binei meimahi magomagouhi tam am hanapugei he dewadewahi. ³ Geke maehi tupo atapuna to kaohehi po to mamala dumam. ⁴ Ega ipa am kabudala ugoliyai una hahaleya ma a lupaliyem ipa nugodewagei i baha kukuna una nonoli.

⁵ 'Geke lawana to tuhagaya naka tauna lawa apapoe dumana. Hipuli tupo wohepali u hinena mi Yudeya u hayahi houga daodaona wogalahi e talatalaiwawali. Ma Yesu lawa Nasaletagei a bolu e itaniwageya ma e tahatahaehi. ⁶ Tauna gasi i ileta ipa numa dalabu baneina u hinena tauhi ega mi Yudeya ina luyehi ma to tuhagaya [po i lugagayogei ipa to luhetaleya. ⁷ Ma tu wigawiya hai taniwaga gowana Lisiyasi i nei po u nimiyai ma i haloiyai po i niyeya. ⁸ Ma apoma i paliweliyai ipa Paulo tu wigouna hina nei ugolim.] Inapa Paulo una lubayabayadeya apo ginouli atapuna una hanapugeya awai binei to igouya.'

⁹ Mi Yudeya Pelikisi u naona hi towotowolo po hi baha haguhaqu hi pa, 'Tetalasi ginouli atapuna i bahebaheya naka baha moina.'

Paulo tuawana binei i wibaabani Pelikisi u matana

¹⁰ Ega yaka taniwagana Pelikisi i baha po Paulo i ibaa-bani i pa, ‘A hanapugem tam geke tupohihi ugolihhi u lauhetala naka bolima i maga дума, yaka a kaoha дума babana apo u matam biugei a wibaabani. ¹¹ Inapa una wilulubayada apo lawa hina paliwelem naka tau gaogao emosi po tupona amaka hi kokoe a lugeleta Yelusalem po ipa Yaubada a wotalagiyeya. ¹² Ega iyai mitehi tota igamogahigahi ma mi Yudeya lawahi hita tuhagau. Ma numa dalabu baneina po muhomuhohi po Yelusalem u hinena ega lawa ata laiuyogigeinihi ma hita tuhagau. ¹³ Geke amalai hi igouwe naka ega emoemotana hina limoinehi. ¹⁴ Ma geke a palipaliwelem, Yesu a tahaya tu wotagona tau yaka he ikawakoyakoyameu. Tamogi googiyai hai Yaubada a wotalagiyeya ma Mose a lugagayo a wootagoya ma tu bahapiko hai buka ugolina ginouli atapuhi hi gilugilumihi naka tau a itumaganehi. ¹⁵ Ma u winugonugotuhu lagona Yaubada ugolina mei geke tauhi lawahi, naka lawa atapuhi dewadewahi po apa-poehi apo hilage ugolina hina towolo meme. ¹⁶ Ugolinei houga daodaona a ileta ipa u winugonugotuhu Yaubada u matana po lawa u matahi ina dumadumalu.

¹⁷ ‘Yelusalem a nenehaleya naka bolima wabihaga. Ma a gunawileu noka hosi ipa i mone tu dayadayabu a welehi ma a witalaguyaba Yaubada ugolina. ¹⁸ Geke nugotuhuhi a dewadewahi ma numa dalabu baneina ugolina hi tuhagau. Liyeuye dewana a deweya po u mulina ma hi tuhagau. Noka houkana ega bolu tau mitehi po ega dewa yabayababa. ¹⁹ Tamogi mi Yudeya Asiya tuponanei hi nenei naka noka hosi. Tauhi tamogi hitapa hai nugoapa-poe ugolii yaka hita nei po ugolim hita wigouwe. ²⁰ Heki geke lawahi una baha po tu wiwogatala ugolihhi a lauhetala ma u powa awai hi tutuhagaya hina paliwelem. ²¹ Tamogi moina geke ginoulina emosi tu wiwogatala u matahi ma a

wootugeya po nugokahakaha a wiwawali a pa a itumagana lawa hilage ugolina ma apo hina towotowolo meme binei ma taumi o lauhetaleu.’

²² Iyawoi Yesu a wiatatiyana lawa hi meme tagoya naka Pelikisi i hanapugena dumaya. Ugolinei ma luhetala i guduya ma i paliwelehi i pa, ‘Tu wigawiya hai taniwaga gowana Lisiyasi ina lugeletai apo ami luhetala a winugonugotuhugeya.’ ²³ Ma Pelikisi gawiya kapenana i paliweleya i pa, ‘Paulo ona galena iteteya, ma tamogi kikeina ona wohaleya po a luhogala awai yaka a lawa hina weleweleya.’

Pelikisi ma Dusila ugolihi Paulo i luhetala

²⁴ Iyeta wabihaga hi kokoe ma u mulina Pelikisi agona Dusila mitehi hi nei, Dusila Yudeya wawinena. Ma Pelikisi Paulo a baha i himili po hi neiyai po witumagana Yesu Keliso ugolina binei i ibaabani ma hi lautanigana. ²⁵ Ma Paulo i baha po i nae po dewadumalu po upuhegoya po Yaubada a Libahibahi iyetana i deedeaya naka Pelikisi i matouta. Ega yaka i pa, ‘Amaka ma una nae. Inapa u gaogao a tuhagaya yaka apo a otugena mem.’ ²⁶ Pelikisi a luhogala ipa apo Paulo mone ina weleya ugolinei houga magomagouna Paulo i otugeya po mitehi hi ibaabani.

²⁷ Bolima luwaga hi kokoe ma u mulina Posiya Petasi Pelikisi taniwaga ugolina i luhaleya. Pelikisi a luhogala ipa mi Yudeya hina kawaidewedeweya. Geka binei ma Paulo i palihaleya po hau numa panipani i mamae.

25

Paulo i lupali ipa Sisa mi Loma hai wasawasa u matana ina towolo

¹ Petasi i nei anani taniwaga ugolina po iyeta tonuga hi kokoe ma u Sisaliya i’mhoe po i gae u Yelusalem, ² po noka hosi tu witalaguyaba babadahi po mi Yudeya tu tahaehi

Paulo hi igouya naka Petasi hi wibenabenameya. Ma hi lupali gawagawata ³ hi pa Petasi ina winugodewadewahi po Paulo ina palihaleya po ina nei u Yelusalem. Matababana amaka hi wiwogatala ipa Paulo hau tahaya hina uni. ⁴ Petasi hai lupali i wimiheya i pa, 'Paulo u Sisaliya to womomohi po hau numa panipani e mamae ma apo ega daona ma a gunawileu. ⁵ Inapa powa awai amaka ina dewaya yaka ami babada ona palihalehi po mitehi to nae u Sisaliya po hina wigouya.'

⁶ Petasi Yelusalem lawahi mitehi hi mae gaogao emosi ma tupona ma apoma i gunawileya u Sisaliya. Ma malitom po ani luhetala numana ugolina i duhuna ma i baha po Paulo hi luiyeya. ⁷ Hougana Paulo i luilui mi Yudeya Yelusalemgei hi nenei hi mewiiwileya ma hi igou koyakoyameya.

⁸ Ma Paulo tuawana ubeina i baha nae Petasi ugolina i pa, 'Mi Yudeya hai lugagayo po numa dalabu baneina a lugagayo po Sisa a lugagayo ega ata tulagona dadani.'

⁹ Tamogi Petasi mi Yudeya ipa ina winugodewadewahi yaka Paulo ugolina i pa, 'Nugonugom una gae u Yelusalem po geke wigouhi bihiyei una luhetala u matau?'

¹⁰ Ma Paulo lubayada geke i wimiheya i pa, 'Eega, geke Sisa anani luhetala ugolina a towotowolo ma geke hosi ipa a luhetala, matababana ega kikina apapoe gehouna mi Yudeya ugolihia ata dewaya, tam u hanapugena dumaya.

¹¹ Inapa lugagayo awai amaka a tulagoni po powa a dewaya naka i dewadewa a hilage. Ega ipa hilage a lowo haleya. Tamogi inapa geke wigouhi koyama apega iyai ina wodamaneu geke lawahi ugolihia. U lupali ipa Sisa ata wasawasa baneina u matana a luhetala.'

¹² Apoma Petasi tu paliteetena mitehi hi ibaabani po i kokoe ma i pa, 'Sisa u lupaliyeya yaka apo una nae Sisa ugolina.'

Agilipa ma Benisi u matahi Paulo i luhetala

¹³ Iyeta wabihaga hi kokoe ma wasawasa Agilipa nouna Benisi mitehi hi nei u Sisaliya ipa Petasi hina mamali. ¹⁴ Noka hosi hi mae iyeta wabihaga ma Petasi Paulo a tupo i dedeya Agilipa ugolina i pa, ‘Geka hosi naka lawa gehouna hau numa panipani e mamae ma Pelikisi i nehaley. ¹⁵ Ma hougana a nena u Yelusalem naka tu witalaguyaba babadahi po mi Yudeya hai tanitaniwaga lawana iyowai ma hi igouya naka tuwegana hi paliweleu. Ma hi lupaliyeu hi pa a baha po hina uni.

¹⁶ ‘Tamogi a paliwelehi a pa, “Mi Loma i dewa naka ega emoemotana po powa tu dewana to baha po hina uni yababaya a sigana tu wigouna mitehi hina luhetala. Ma powana tu dewana a gaogao to weleya po tuawana binei ina wibaabani.” ¹⁷ Ega yaka hougana hi laugeletai geke hosi naka ega u hougana ata haleya. Ma malitom po hau ani luhetala a duhuna ma a baha po lawana hi neiyai. ¹⁸ Hougana tu wigouna hi towolo po hi ibaabani naka powa baneihia a nugonugotuhuhia naka ega gehouna ita dewaya. ¹⁹ Awai atapuhi i bahebahehi naka tauhi tuawahi hai witumagana po hai mamae ubeihia. Ma lawa gehouna gowana Yesu hi bahebaheya hi pa, “Amaka i hilage,” ma Paulo i pa, “Eega, yohola e lauyagohana.” ²⁰ Ega ata hanapugeya iyowai ma apo dewa geke pite a lidumaluya. Ega yaka Paulo a lubayadeya a pa, “Nugonugom yaka una gae u Yelusalem po hina igoum binei una luhetala?” ²¹ Ma tamogi Paulo i lupali i pa, “Tu galena itete u nimahi a mamae po apo u luhetala Sisa ina winugonugotuhugeya.” Ega yaka a baha po hau numa panipani hi houni po e mamae apo gaogao a tuhagaya yaka a himili po ina nae Sisa ugolina.’

²² Agilipa Petasi ugolina i baha i pa, ‘Nugonugou ipa geke lawana a baha a nonoli.’

Ega yaka Petasi i pa, ‘Hau malatom apo a baha una nonoli.’

²³ Ma malitom po Agilipa ma Benisi hai wasawasa lelihigei hi leli ma hi lui ani’mboina numana ugolina. Hi luilui naka gawiya tanitaniwagahi po Sisaliya meyageina babadahi mitehi hi lui. Apoma Petasi a bahagei Paulo hi niyeya numana ugolina. ²⁴ Ma Petasi i pa, ‘Wasawasa Agilipa po taumi iyawoi atapumi geke hosi, geke lawana ona galeyā. Mi Yudeya atapuhi geke hosi po u Yelusalem hai ompili geke lawana ugolina, ma hi otu hi pa, “Ega ina lauyagohana.” ²⁵ Tamogi a tuhagaya naka ega powa awai ita dewaya po apo binei ma ina hilage, tauna tuawana ipa Sisa ugolina ina luhetala yaka a lueena ipa apo a himila niyeya. ²⁶ Tamogi tauna ubeina ega awai ita lugeleteya ipa u guyau Sisa a pepa a gilumi po a paliweleya. Ugolinei ma Paulo a neiyai taumi u matami ma a dumalu tam wasawasa Agilipa u matam. Ta lubayabayadeya po u mulina nugote apo awai ina lugeleteya po apoma Sisa a baha a gilumi Paulona ubeina. ²⁷ Matababana ega ita dumalu ipa lawa hau numa panipani tu mae a himili po ina nenaē ma ega ani libahibahi a wogeleteya.’

26

Paulo tuawana ubeina i wibaabani Agilipa u matana

¹ Agilipa i baha Paulo ugolina i pa, ‘Amaka ma bimgei una wibaabani.’

Ega yaka Paulo nimana i wohepaya ma geke pite a baha i witowolihi i pa, ² ‘Wasawasa Agilipa, a kaoha duma naka amalai apo u matam biugei a wibaabani po mi Yudeya hai wigou atapuna a wimiheya. ³ Matababana tam mi Yudeya ata mamae po ata dewa u hanapugena dumahi. Ugolinei a lupaliyem ipa upum ina hegoya ma u baha una nonoli ma mi Yudeya hai wigou atapuna a wimiheya.

⁴ ‘A habuluwe ma u mae i nei po amalai mi Yudeya hi hanapugeya. U luyagohana u meygai po u Yelusalem naka i wawala po i nenei hi hanapugeya. ⁵ Lolowa amaka hi hanapugeya, ata tapalolo wailugagayo dumana a bolu gowana Palisi naka tau tulahi gehouna. Inapa nugonugohi yaka apo hina bahena geleteya. ⁶ Ma amalai naka geke hosi a towolo ma he lauhetaleu, matababana Yaubada a paliwitumagana googata ugolihi towolo meme binei naka ugolina a iotonana ma a itumagana. ⁷ Ma tamogi ata guguni magouhi 12 iyetei po uguwei Yaubada he wootalagiyeya, ma geke paliwitumaganana ugolina he iotonana ma he itumagana ipa apo hina tuhagaya. Wasawasa tam, geke tauna wiotonanana po witumaganana binei ma mi Yudeya he igouwe babana a ibaabani Yesu a towolo meme binei. ⁸ Awai binei Yaubada lawa hilage ugolina ma e itowolo mehi ega emoemotana ona witumaganeya?

⁹ ‘Lolowa a inugonugotuhu ipa ginouli magomagouhi a dewahi po Yesu Nasaletagei gowana a luhopuneya. ¹⁰ Ma geke pite dewa u Yelusalem a deweya. Tu witalaguyaba babadahi hi palihaleu po Yesu tu wotagona hi maga дума hau numa panipani a hounihi. Ma gasi hougana hi ununihi naka tau omunugohi a lueeneya. ¹¹ Houga i maga дума numa dalabu atapuhi u hinehi a baha po hi wimihehi po gasi a wiletahi ipa hai witumagana hina bowiyehi. Ma uyou i gigai дума yaka a nae u meygai geha po a ihiniwiyuwahi.

*Paulo a nugobui i dedeya
(Bagibagi 9:1-19, 22:6-16)*

¹² ‘Geke dewana ugolina ma tu witalaguyaba babadahi ugolihi taniwaga a waya ma hi palihaleu po a nae Damaseko u meyageina. ¹³ Wasawasa, iyeta bolinai tahayagei a nenaе ma yayata namanamalina yadei i hopu

mai po tau po lawa mitehi to nena e naka i yayata wii-wileyai. Geka yayatana naka i kadidili duma ma apoma kabudala yayatana a kadidili. ¹⁴ Ma atapuiyai to guli hopu hau hipuli po a lautanigana ma lawa gehouna Mi Yudeya ponatiyei i baha mai ugoliu i pa, “Saulo! Saulo! Awai binei e ihiniwiyuwau? Tam e ihiniwiyuwa mem. Galenam mei bulumakau ani lihunahi higeyala kamkamna ugolina, e ilabatena mem.”

¹⁵ ‘A lubayada a pa, “Guyau, tam iyai?”

‘Ma Guyau i pa, “Tau Yesu, houga daodaona e ihiniwiyuwau. ¹⁶ Tamogi una welutowolo po aemgei una towolo. A wogeletena meu ugolim ipa a witowolim po tam u tu bagibagi. Amalai awai ugoliu u gagaleya ipa lawa gehouhi una paliwelehi. Ma gasi houga u naota awai ana iatatiyem naka ipa lawa una paliwelehi. ¹⁷ Apo a himilim po una nae mi Yudeya po tauhi ega mi Yudeya ugolihi. Geka tauhi lawahi ugolihi apo a wiluyagohanim hai pilipili ubeihi. ¹⁸ Tam apo hau uguwa matahi una hoenihi ma una wiwilihi po hau yayata hina nae. Ma Tomodulele a manini ugolina ma una wiwilihi po hina nae Yaubada ugolina. Yaka hai witumagana tau ugoliu tepanei apo hai apapoe a paligigilihi. Ma Yaubada a lawa waiwoiyawahi u hayahi apo ani mae hina tuhagaya.”

Paulo a bagibagi i dedeya

¹⁹ ‘Wasawasa Agilipa, geke binei ma enogalena yadei a ialoni naka ega ata wiponahahaleneya. ²⁰ Yaka lawa u Damaseko a paliwelena tahaehi ma apoma u Yelusalem, po gasi Yudeya tupona atapuna po gasi tauhi ega mi Yudeya. A guuguya ipa hai apapoe hina palihalehi ma hina luhagawilehi Yaubada ugolina. Ma awai hina dewadewahi naka ipa hai nugobui ina wogeletaya. ²¹ Mi Yudeya numa dalabu baneina u hinena hi womomohiu

po hi ileta ipa hina ununiu naka a matababana geke a paliwelem. ²² Tamogi Yaubada i haguhauguwe ma i nei po amalai. Ugolinei ma geke hosi a towolo ma baha moinana lawa atapuhi ugolihi a bahebaheya. Lawa gegehi po habuluhi ugolihi. Awai tu bahapiko po Mose hi bahebaheya ipa apo ina waawala naka bahana emosi a bahebaheya. ²³ Geke pite hi baha hi pa Keliso apo wiyuwa ina wialoni po hilage ugolina apo tauna lawa tahatahayana ina towolo meme. Ma luyagohana tahayana apo ina baheya mi Yudeya po tauhi ega mi Yudeya ugolihi.'

²⁴ Paulo tuawana ubeina geke pite i ibaabani ma Petasi i baha yahiyahi i pa, 'Paulo, u badebade! Am hanapu baneina e laibuuwam!'

²⁵ Ma Paulo i pa, 'Taniwaga Petasi, ega ata badebade! Ununuwe a dumaluna ma baha moinahi a bahebahehi. ²⁶ Wasawasa Agilipa, geke ginoulihi i hanapugehi ugolinei ma a bahabaha dumalu tauna ugolina. A hanapugeya geke ginoulihi atapuhi i nonola tuhagahi. Matababana geke ginoulihi hi waawala ega hita lugowagowadehi. ²⁷ Wasawasa Agilipa, a hanapugeya naka tam tu bahapiko hai baha e itumaganeya.'

²⁸ Agilipa Paulo ugolina i baha nae i pa, 'Am nugotuhu u pa geke kabudalana kukuna ugolina apo una winugobuiniu, bo?'

²⁹ Ma Paulo Agilipa a baha i wimiheya i pa, 'Kabudala kukuna bo daodao ugolina ega ata geno. Tamogi u tapalolo Yaubada ugolina naka tam po taumi atapumi o lautanigana ugoliu a pa apo dogou ona peli. Tamogi ega nugonugou ipa gulawa pawapawasigei hina panipanimi.'

³⁰ Apoma wasawasana po taniwagana Petasi po Benisi po iyawoi mitehi hi duhuduhuna naka atapuhi hi towolo.

³¹ Hi hopu po u uputa ma tuawahi hi ibaabani hi pa, 'Geke

lawana ega awai ita powaya po ipa ina hilage bo hau numa panipani ina mamae.’

³² Ma Agilipa Petasi ugolina i baha i pa, ‘Geka lawana emoemotana hau panipani uta wohaleya itapa ega Sisa ita lupaliyeya.’

27

Paulo wamgei hi niyeya u Loma

¹ Nugotuhu hi baheya ipa ton’omkuka po to nae u Itali. Ma Paulo po hau numa panipani tu mae gehouhi Yuliyasi u nimana hi hounihi. Yuliyasi tauna gawiya kapenana gehouna ma a bolu gowahi ‘Sisa a tu wigawiya.’ ² Ma wam Adamitiamgei i nenaesiya u tupona po wam hai ani gotagota ugolihi yaka wamna ugolina to gelu. Alisitaka tauna a meyagai Tesalonika Masedoniya tuponana naka mitehi to gelu.

³ Malitom po u Saidoni to gota. Yuliyasi Paulo i lunugodewedeweya yaka i palihaleya po i nae a lawa i galehi, ma a luhogala awai naka hi’mbeneya. ⁴ Noka hosi ma to gelugelu naka togowa matana to gahigahi yaka Saipilasi bonabonana liunei to nae. ⁵ Silisiya po Pampiliya bogahi to damanihi po to nae u Maila, Laisiya u tupona. ⁶ Noka hosi Yuliyasi wam Alesanilagei i nenaesiya u Itali i tuhagaya yaka ugolina to gelu damana. ⁷ To’omkuka po to nenaesiya naka ega tota bulili ugolinei ma iyeta wabihaga to halehi ma apoma Naidasi u niha labena to gota. Togowana yohola i togotogo yaka ega dumalu tota nae ma Kilita bonabonana liunei to nae po Salamone mutuna to wiwili. ⁸ Niha labei to dewadewa bagibagi ma to nae po Laseya meyageina u liyaliyana huhu gehouna gowana Ani Gota Dewadewana ugolina to gota.

⁹ Iyeta hi maga дума ma to haleya bababana togowa matiyei i togo mai, po wiyohi iyetana amaka to haleya

ma houga apapoe hougana kikina ma apo ina geleta yaka Paulo i baha nae Yuliyasi po wamna taniwagana ugolihi i pa, ¹⁰ ‘Babada, a nugonugotuhuya naka ata kadau geke hosi ma i nenaie apo ina apapoe duma. Geka wamna po ginouli awai u hinena o tutoulihi naka apo ta halehi. Ega wam po ginouli tuawahi ma lawa apo hina hilage.’ ¹¹ Tamogi Yuliyasi Paulo a baha ega ita nonoli ma wamna taniwagana po tu yabiyabiyena ugolihi i lautanigana. ¹² Ani gotana naka wayau po houga apapoe hougahi ugolihi ega ita dewadewa imahi. Ugolinei ma lawa hi maga duma hai luhogala ipa hina gelu hopu po emoemotahi yaka hina wileta po Pinikisi hina waya. Pinikisi naka ani gota gehouna Kilita bonabonana ugolina. Geka ani gotana matana tupo yalasi ugolina yaka ipa apo hina wiliu houga apapoe ugolina.

Duba u boga hi wialoni

¹³ Hougana yawana amanugona i togotogo ma hai nugotuhu hi pa amaka togowa dewadewana hita wialoni. Ugolinei ma hai yogona hi teina hepaya ma hi’mkuka po Kilita niha labenei to wolawilawita ma to nae. ¹⁴ To gelu po ega daona ma togowa gowana bauli oyei i hopuhopuneya naka i kadidili duma. ¹⁵ Togowana wam i laulauni naka ega emoemotiyai ipa matana to gahi yaka to boboyogeya. ¹⁶ Bonabona gowana Kiloda liunei i alugeiyai po to nenaie ma to ileta po dewa bagibagiyei apoma wamna a wam habuluna to houna imahiyeya. ¹⁷ Wamna habuluna tu bagibagi hi teina geleteya ma wamna baneina gulawanei hi lagilagita tataya. U Saitisi tawali hi lowogeya ma oleole baneina hi luholi po i alalugeiyai ma to nae. ¹⁸ Malitom ma guletutu wam i laiyoli gawahi yaka ginouli awai hi tutoulihi hi tugudu po hi ihulu hopunehi. ¹⁹ Ma iyeta witonugana ugolina nimahiyei wamna ginoulina

hi wihulu hopuneya. ²⁰ Iyeta po uguwa daodaohi ega kabudala po ubona tota gagalehi. Togowana yohola i kadikadidili ma i luyagohana tahayana to inugonugotuhugeya po ega emoemotiyai.

²¹ Lawa ega hit'omam naka iyeta i maga duma. Ugolinei Paulo i nae po i baha nae ugolihi i pa, 'Babada, itapa lolowa u baha ota nonoli po ega Kilita tata gelu haleya, apega apapoe po ginouli awai tata wihuluhi. ²² Tamogi geke amalai a palipaliwelemi ipa ona nugokadidili. Apega iyai ina hilage ma tamogi wam awa apo ta haleya. ²³ Matababana Yaubada tauna e tanitaniwageu po ugolina a wotalagae naka a tu winoyanoya upomgei i nei ugoliu ²⁴ po i pa, "Paulo, ega una matomatouta! Sisa u matana ipa tam una towolo. Ma Yaubada a lunugotootogoei geke lawahi mitehi o kadakadau, u nimam i hounihi po apega ona hilage." ²⁵ Ugolinei babada, ipa ona nugokadidili, matababana Yaubada a witumaganeya naka a tu winoyanoya awai i palipaliweleu apo ina wawala. ²⁶ Tamogi apo bonabona gehouna ugolina tan'omhepa.'

²⁷ Gaogao luwaga hi kokoe ma boga u baneina yohola i alalugeiyai. Mei upom u tipolina ma wamna tu bagibagiyena u nugonugohi i kadidili naka hipuli to tutuliyaliyani. ²⁸ Ega yaka ginouli witewiteina gulawa u aliyana hi duli ma hi woipipeili po i hopu po boga a dao hi galeyaya. Hi tuhagaya naka bogana a dao guli magouna 20. Gulawana hi teini po to tunae ma hi halena meya. Ma hi tuhagaya naka bogana a dao guli magouna 15. ²⁹ Yaka hi lowo hi pa, 'Apo i wam in'omhepa.' Ega yaka yogona wohepali wamna u mulina hi halehi ma malatom hi laihunehuneya. ³⁰ Wamna tu bagibagiyena hi ileta ipa wamna hina lowo haleya. Wam habuluna hi witenomya ma yogona gehouhi wamna u naona wihuluna hi itepeya. ³¹ Ma tamogi Paulo i baha nae tu wigawiya ma hai kapena

ugolihi i pa, 'Inapa geke wamna tu bagibagiyena ega hau wam hina mamae yaka apega ona luyagohana. ³²Ega yaka tu wigawiya wamna habuluna gulawana hi lautuiya ma hi wialugeya po i nae.

³³ Malatom i hedali po i nenei ma Paulo lawa atapuhi i lupaliyehi ipa hina wileta po hina am. Geke pite i baha i pa, 'O iotonana naka gaogao luwaga geke amalai. Ma gaogaonana ugolina naka ega awai ot'omdadani. ³⁴Ugolinei ma a laupaliyemi ipa ona am babana am tepanei apo ona lauyagohana. Ma apeega iyai gehouna ina hilage.' ³⁵Geke bahana u mulina Paulo palawa i waya po atapuhi u matahi ma Yaubada i mamali po i kokoe ma i tomuya po i ani. ³⁶Apoma lawahi hi nugokadidili po hi am. ³⁷Atapuiyai wamna ugolina naka magouyai 276. ³⁸Hougana atapuhi hi am po emoemotahi naka palawa idagana hi wihulu hopuneya ipa wamna hina lityateyaya.

Togowa wam i hedali

³⁹ Hougana malitmtom po wamna tu bagibagiyena dobu ega hita galena tuhagaya. Ma tamogi huhu waibubuna hi galeyaya. Ma nugotuhu hi dewaya hi pa emoemotahi yaka apo bubuna ugolina wamna hina wihepeya. ⁴⁰Ega yaka yogona hi lautuinihi po u boga hi mamae ma hi nehalehi. Ma gasi yabiyabi luwaga gulawei hi panipanihi naka gulawahi hi lautuinihi. Apoma wam u naona dipi hi kukaya ipa togowa ina lududuya po ina nae u dedeyani. ⁴¹Tamogi goila bubu i geini naka wamna i wialoni po i'mhepa. Wamna naona i luhanateya po ega emoemotana ina widagudagu. Ma mulina naka guliguli balubaluhi hi lauhedali po tupotupona.

⁴² Tu wigawiya hi iwogatala hi pa hau numa panipani tu mae atapuhi hina uni pahihi, po apega iyai ina tuba geleta u dedeyani po ina lowo. ⁴³Tamogi gawiya kapenana

ega nugonugona ipa Paulo ina hilage. Ugolinei ma hai wiwogatalana i paligolugoluhi. Ma lawa atapuhi i paliwelehi i pa, 'Iyawoi tuba hi hanahanapugeya hina lupa tahaya po hina tuba geleta u dedeyani. ⁴⁴ Ma iyawoi tuba hi inugoniniyeya naka mayau po wamna tupotupona ugolihi hina womomota ma hina tuba geleta.' Geka pite atapuiyai a dewidewiyai ma to geleta u dedeyani.

28

Paulo a mae Melita bonabonana ugolina

¹ A dewidewiyai to lugeleta u dedeyani po u mulina ma apoma dobuna lawahi hi paliweliyai naka bonabonana gowana Melita. ² Gadiwewe i tugudu po i atatuna po dobuna i wayau ma dobuna lawahi hi woimahiyena dumiyai po mayau hi ahili po i kokoe ma atapuiyai hi gigimeiyai po to nae mayouna u liyaliyana. ³ Paulo mayau i gogoni po i yamapugeya ma mota poyapoya i dewaya po i keula hopu po Paulona u nimana i lupaniyeya. ⁴ Motana Paulo u nimana i taketake ma dobuna lawahi hi galeyaya po tuawahi hi pa, 'Geka lawana tauna nugote tu balabalau yaka Yabowaine i wimiheya po u boga ega ita hilage yaka apo mota ugolinei ina hilage.' ⁵ Tamogi Paulo ega wiyuwa awai ita tuhagaya ma motana i lipeu hopuneya mayau ebebalana ugolina. ⁶ Lawahi hai nugotuhu hi pa apo Paulo hinina ina hahana bo mala emosi ma ina hilage wowola. Tamogi hi wiotonana duma ma ega awai ita meme yaka nugonugohi hi buiya po hi pa Paulo naka Yabowaine.

⁷ Hipuli gehouna u liyaliyahi naka bonabonana taniwagana a hipuli. Tauna i weluwiniyai po i woimahiyeyai po a numa ugolina to mamae naka iyeta tonuga, tauna gowana Pabiliya. ⁸ Ma amana hinina i guhuli ma tala i meme haleya po hau ani eno i eneno. Ma Paulo i lui po i galeyaya ma i lupali po nimana i huhounihi ugolina

naka i luyawahi. ⁹ Geka dewana i waawala po tu tootogo atapuhi bonabonana ugolina hi nei Paulo ugolina po i luyawahih. ¹⁰ Ma ani'mbenena hi weliweliyai naka i maga duma. I gelu u hougana naka awai to lauhogalehi naka hi witoulehi i kadau binei.

Paulo Melita i nehaleya po i nae u Loma

¹¹ U bonabonana to mamae naka wamaahiya tonuga hi kokoe. Ma u mulina apoma wam gehouna Alesanilagei houga apapoena u hinena ma i kobakobau ugolina to gelu. Geka wamna u naona naka talaoloto luwaga hi gilumihi. ¹² To gelu po to nenaie naka u Sailakusi to gota po noka hosi to mamae naka iyeta tonuga. ¹³ Noka hosi ma to gelugelu naka u Legiyam to gota. Malitom po yawana i togo ma malitom meme po u Puteyoli to gota. ¹⁴ Noka hosi tu wimulitago gehouhi to tuhagahi ma hi lupaliyeyai po mitehi to mae dalabu emosi. Ma to womahili po Loma ubeina to nenaie po to lugeleta. ¹⁵ Tu wimulitago u Loma tuwegiyai hi nonoli po hi nei. Hi liya po hi nenei naka Ani Gimala dobuna u Apiya po Ani Eno Numahi Tonuga a siga, hi nei po hi galeiyai. Paulo i gagalehi po Yaubada i mamali ma i nugokadidili.

Paulo a mae u Loma

¹⁶ Hougana u Loma to laugeleta naka Loma tanitaniwagahi Paulo hi palihaleya po tuawana i mamae. Ma tu wigawiya hi baha po i galagena iteteya.

¹⁷ Iyeta tonuga u mulina mi Yudeya u Loma hi mamae hai tu tahaya Paulo i otugehi po hi'mboina. Hi'mtuboina po i kokoe. Ma Paulo i baha nae ugolih i pa, 'Walewalehiu, lawa ega ata wiapapoenih po googata hai mae ta wiwaya naka ega ata wiapapoeya. Tamogi hi dewau po u Yelusalem hi panu po mi Loma u nimahi hi wodamaneu.

¹⁸ Tauhi hi laubayabayadeu po hai luhogala ipa hina

wohaleu. Matababana ega u powa awai binei ma ipa a hilage. ¹⁹ Tamogi mi Yudeya nugotuhuna hi towolo guduya. Geka dewana i duduwe po luhetala Sisa ugolina a lupaliyeya. Tamogi u dobu lawahi ega wigou awai ata welehi. ²⁰ Noka binei po a otugemi ipa a galemi ma ta wibaabani. Matababana mi Isalaela ata wiotonana po witumagana binei geke gulawana pawapawasigei hi panu.

²¹ Ma Paulo ugolina hi pa, ‘Ega pepa awai Yudeyagei tota waya tam bimgei. Ma gasi ega walehita awai tuwegam ita neiyai po tuwegam apapoena ita dedeya. ²² Tamogi to luhogaley a ipa am nugotuhu una bahehi po to nonolihi. Matababana geke am boluna naka tupo atapuna hi kawaiapapoeya, ma to hanapugeya.’

²³ Ega yaka tu tahayahi Paulo mitehi iyeta hi otowi hi pa apo Paulo ina wibaabani. Noka iyetana ugolina naka bolu baneina i liya mai Paulo anani mae ugolina. Malatomtomgei ma i deede imahiyeya ma i nae po aipom. Ma a tuwega Yaubada anani taniwaga ubeina i paliwelehi. Yesu ugolina hina itumagana binei ma i ileta ipa nugonugohi ina buinihi. Ugolinei ma Mose a lugagayo po tu bahapiko hai giluma ugolihiyeyi a baha i yampaliluweluwehi. ²⁴ A baha ugolina ma lawa gehouhi hi witumagana ma gehouhi eega. ²⁵ Ega yaka Paulo a baha emosi u mulina hi mnoha babana u hayahi winugokahakaha i wawala. A bahana naka geke pite, i pa, ‘Alugo Woiyawa a wipoyagei Yaubada a tu bahapiko gowana Isaiya googata ugolihi i ibaabani naka i bahena imahiyeya i pa,

²⁶ “Una nae po geke lawahi ugolihi una baha una pa: Baha apo ona nonoli tamogi anona apega ona hanapugeya.

Apo ona ihalu tamogi apega awai ona galey a.

²⁷ Matababana geke lawahi nugonugohi amaka hi pupu.

Tanigahi amaka hi galigali
 ma matahi amaka hi potahi.
 Matababana meka po apo matahiyei hina galena
 apo tanigahiyei hina lunonola
 ma nugonugohiyei hina winugonugotuhu
 po hina luhagawilehi tau ugoliu
 po a luyawahihi.” ’

²⁸ Ma Paulo i baha meme i pa, ‘Taumi ipa ona hana-pugeya, Yaubada a baha luyagohana binei amaka hi niyeya tauhi ega mi Yudeya ugolihi. Tauhi apo a bahana hina nonoli.’ [²⁹ Paulo geke a bahana u mulina lawahi mi Yudeya hi’ mnoha. Tuawahi awa hi igamogahigahi ma hi’ mnoha po hi nae.]

³⁰ Paulo noka hosi anani mae i imiheyaya ma i mamae naka bolima luwaga. Ma iyawoi tu galenana hi nenei naka atapuhi i kaohehi po i weluwinihi. ³¹ Ega a nugopilipili awai ma a nugokadidilina Yaubada anani taniwaga i gu-uguyeya po Guyau Yesu Keliso i iatatiyaneya.

YAUBADA A WOGATALA WOUNA
The New Testament in the Tawala language of Papua New Guinea
Nupela Testamen long tokples Tawala long Niugini

copyright © 1985, 2014 Wycliffe Bible Translators, Inc. and Bible Society of Papua New Guinea

Language: Tawala

Translation by: Wycliffe Bible Translators

Text © 1985, 2014 Wycliffe Bible Translators, Inc.; 2014 print edition © Bible Society of Papua New Guinea

This translation is made available to you under the terms of the Creative Commons Attribution-Noncommercial-No Derivatives license 4.0.

You may share and redistribute this Bible translation or extracts from it in any format, provided that:

You include the above copyright and source information.

You do not sell this work for a profit.

You do not change any of the words or punctuation of the Scriptures.

Pictures included with Scriptures and other documents on this site are licensed just for use with those Scriptures and documents. For other uses, please contact the respective copyright owners.

2014-06-24

PDF generated using Haiola and XeLaTeX on 19 Oct 2021 from source files dated 9 Sep 2021

03dd8e7f-64f4-5464-abd5-5e08202f0f29